BBC **OGRÓD NATURALISTYCZNY** INSPIROWANY TWÓRCZOŚCIĄ BETH CHATTO

Listopad/Grudzień 11-12 (91)/2026

Gardeners' World

EDYCJA POLSKA

Przygotuj się na

Święta

- Stwórz sezonowe dekoracje
- Wybierz rośliny, które dobrze wyglądają zimą
- Zainspiruj się pomysłami na prezenty
- Poznaj bożonarodzeniowe zwyczaje Monty'ego i Adama

PLANOWANIE PRAC
Alan radzi, jakie zadania wykonać w nowym ogrodzie

ZIMOWE PORZĄDKI
Razem z **Frances** zadbaj o ogród późną jesienią

CIĘCIE ROŚLIN
Monty wyjaśnia, które rośliny warto teraz przyciąć

Listopad-grudzień 11-12/2026
cena 19,90 zł (w tym 8% VAT)
ISSN 2391-8381 Indeks 403636

epiasa.pl 41bf0799c6

Elkamino Dom

TWORZYMY PŁYTKI, KTÓRE ZDOBIĄ DOM OD ŚRODKA I NA ZEWNĄTRZ

NA KAŻDĄ POWIERZCHNIĘ:

ŚCIANY
PODŁOGI
TARASY
ELEWACJE
SCHODY
PARAPETY

22 724 42 25

www.elkaminodom.pl

Elkamino Dom Michta i Świerzewski Sp. j.
ul. Średnia 33
05-822 Milanówek

INSPIRACJE 2016

eprasa.pl 41bf0799c6

Prenumerata

Gardeners' World. Edycja Polska to wydanie licencyjne największego brytyjskiego magazynu ogrodniczego BBC *Gardeners' World Magazine*. W polskiej edycji dzielimy się z wami naszymi odkryciami – od inspirujących ogrodów (angielskich i polskich) i zachwycających roślin, po zakupowe wskazówki i podpowiedzi, co zrobić, by ogród był zawsze w kwitnącej formie.

Zamów prenumeratę
Gardeners' World. Edycja Polska
w wersji drukowanej
lub elektronicznej na
www.UlubionyKiosk.pl

Welcome

Po całym sezonie ogrody zasłużyły na odpoczynek. Rabaty zdobią już tylko najtwardsi zawodnicy – rośliny zimozielone, gatunki o dekoracyjnych owocach i te nieliczne, które trzymają fason nawet po przymrozkach. Czas więc wykonać ostatnie ogrodowe porządki (str. 66, 110), podsumować minione miesiące, a potem skupić się na tworzeniu świątecznej atmosfery.

Nastrój budują detale – zapachy, kolory, ozdoby, rośliny i oczywiście potrawy! Dlatego w tym wydaniu święta ogrodników to temat numer jeden. Carol pokazuje, które gatunki najlepiej nadają się na zimowy spektakl i o tej porze roku rozweselają Glebe Cottage (str. 36). Wspomina też o roślinach, którymi otacza się dlatego, że przypominają jej miłe przedświąteczne wyprawy z dzieciństwa i ozdabianie stołu w rodzinnym gronie. Monty opowiada o tym, jak przygotowuje się do Świąt w Longmeadow i kusi sycącymi daniami z plonów z własnego warzywnika (str. 30), zaś Adam zaprasza do swojej kuchni i dzieli się ulubionymi przepisami na przysmaki z wykorzystaniem owoców i wonnych ziół (str. 54). Po pomysły na ozdoby dodające świątecznej magii zapraszam na str. 44 i 50 – są łatwe do zrobienia i można je wykonać z materiałów z ogrodu lub znalezionych podczas jesiennego spaceru.

Mam nadzieję, że te inspiracje zachęcają do spojrzenia na ogród jak na prawdziwą skarbnicę świątecznych dekoracji. Może w tym roku to właśnie zebrane w nim gałązki, owoce i kwiaty staną się najpiękniejszą ozdobą naszych domów.

Małgorzata Wójcik
Redaktor naczelna
malgorzata.wojcik@avt.pl

Podaruj prezent

Spraw przyjemność wybranej osobie i wyślij jej magazyn Gardeners' World. Edycja Polska za darmo. Przygotowaliśmy dla Was 100 egzemplarzy bieżącego numeru.

Wystarczy napisać e-mail* na listy@magazyngardenersworld.pl i podać adres osoby, do której mamy wysłać egzemplarz magazynu.

* Na e-maile czekamy do końca listopada.

Eksperci Gardeners' World

Monty Don
Ogrodnik-samouk, główny prowadzący Gardeners` World. Entuzjasta psów i upraw ekologicznych, z czytelnikami spotyka się w swoim ogrodzie w Longmeadow.

Carol Klein
Ogrodniczka, łączy występy w telewizji z pisaniem i obowiązkami w jej własnym ogrodzie w Glebe Cottage. Inspiruje nas niezwykłą energią i bogatym doświadczeniem.

Alan Titchmarsh
Autor poczytnych poradników i kilku programów telewizyjnych. Dzieli się bogactwem wiedzy o uprawie roślin, dba o swoje grządki w Hampshire.

Frances Tophill
Ogrodniczka, specjalistka od roślin, prezenterka programu Gardeners' World i autorka książek. Frances promuje działania na rzecz ochrony środowiska i uczy jak pielęgnować rośliny.

Adam Frost
Utytułowany architekt krajobrazu, zdobywca wielu nagród na Chelsea Flower Show. Pokazuje, że pielęgnacja ogrodu wcale nie musi być skomplikowana.

eprasa.pl 41bf0799c6

SPIS TREŚCI

listopad-grudzień 2026

LUBIMY

6 Gwiazdy późnej jesieni
24 Zakątki jak malowane
26 Trzmieliny
28 Ostrokrzewy

ŚWIĘTA OGRODNIKÓW

30 Zwyczaje Monty'ego
36 Ulubione rośliny Carol
42 Świąteczne projekty krok po kroku
50 Aranżacje z poinsecjami
54 Potrawy i smakołyki Adama
59 Pomysły na prezenty

INSPIRACJE

66 Pora na cięcie
Monty wyjaśnia, które rośliny tnie późną jesienią
72 Roślinne Nowości
Odmiany nagrodzone w 2026 roku
76 Bord Bia Bloom
Relacja z irlandzkiej wystawy
82 Ogród czytelnika
Inspirowany twórczością Beth Chatto
90 Projektowanie ogrodu
Alan tłumaczy, jak zaplanować działania
95 Podstawy projektowania
Podział i kluczowe elementy kompozycji
100 Nasadzenia
Jak uzyskać spójność i całoroczny efekt
105 Własne uprawy
Tam, gdzie rośnie szczęście
110 Ogród bez stresu
Posezonowe porządki

FELIETON

23 Cały Monty
99 Nasze korzenie
121 Opowieści Titchmarsha

30
Wraz z nadejściem świątecznej pory Monty dzieli się swoimi planami na Boże Narodzenie w Longmeadow

28
Graham zachwala ostrokrzewy – odmiany owocujące i ozdobne z liści

36
Zimozielone rośliny często zachowują swój popisowy występ na tę porę roku. Carol przedstawia swoje ulubione gatunki, które sprawiają, że ogrodowa feta może trwać aż do wiosny

eprasa.pl 41bf0799c6

TEMATY Z OKŁADKI

82

42, 36, 59, 30, 54

90, 110, 66

Zdjęcie: Neil Hepworth

110
Późna jesień to idealna pora na wykonanie prostych prac konserwacyjnych i porządkowych – Frances pokazuje, jak się za to zabrać

26
Trzmieliny to grupa roślin odpornych na niekorzystne warunki. Warto wybrać jedną z odmian – pięknie przebarwiającą się jesienią lub zimozieloną

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, JASON INGRAM, PAUL DEBOIS, NEIL HEPWORTH

Plan działań

115 Ociepl wnętrze szklarni

116 Uporządkuj byliny

117 Posadź rośliny zimozielone

118 Podpędź cebule hiacyntów

119 Zadbaj o echmeę

120 Przygotuj budkę dla wróbli

PRENUMERATA s. 35

50
Czas na gwiazdy betlejemskie – zainspiruj się gotowymi aranżacjami

eprasa.pl 41bf0799c6

«Mądrość przychodzi wraz z zimami»

Oscar Wilde

eprasa.pl/41bf0799cd

Lubimy późną jesień

Od jakiegoś czasu próbuję ułożyć przebojowy świąteczny singiel, luźno oparty na tematyce związanej z ogrodami i ogrodnictwem. Jeśli mi się to uda, być może będę mógł przejść na wygodną emeryturę albo przynajmniej postawić wam wszystkim po babeczce z bakaliami. Każdy sklep i każda stacja radiowa będzie puszczać go bez przerwy od października aż do Nowego Roku, więc czekają mnie całkiem niezłe tantiemy. Pomogłoby to również rozpowszechnić przekonanie, że ogrody nie są tylko na lato i że jeśli podejdzie się do sprawy z pomysłem, emocje mogą towarzyszyć nam przez całą zimę. A zatem... gdzie mój słownik synonimów? I na miłość boską, co rymuje się ze słowem „ogród”?

TEKST JAMES ALEXANDER-SINCLAIR

GWIAZDA MIESIĄCA

Sumak octowiec (*Rhus typhina*)

Oczywiście uwielbiam wszystkie rośliny na tych stronach, ale o tej porze roku szczególnie ekscytuje mnie sumak. Malkontenci będą cię ostrzegać przed tendencją tego drzewa do tworzenia odrostów korzeniowych, ale zignorujmy te uwagi i pomyślmy zamiast tego o jesiennych barwach. Naprawdę spektakularnych, więc nie powinieneś wybierać tego momentu na urlop, gdyż szybko przemijają. To eksplozja umbry, mandarynki, rumianego jabłka, serca ogniska, ochry, maślanej bułeczki, munduru gwardzisty, lisa o wschodzie słońca i wnętrza figi. W tych okolicznościach uważam, że możemy wybaczyć sumakowi odrobinę odrostów.

Wymaga słońca, aby uzyskać najlepsze jesienne barwy. Rozmnażaj z nasion lub sadzonek zdrewniałych. Nie nadaje się do bardzo małych ogrodów.
Wysokość x Szerokość 5 m x 4 m

ZDJĘCIA: DAVID LOFTUS

ZAPLĄTANY W BŁĘKICIE

To bardzo czysty i wyrazisty błękit – niczym spłowiały dżins w idealnym momencie, który nie jest już tak nasycony jak za młodu, ale tuż przed tym, nim wyblaknie tak bardzo, że wygląda się w nim trochę jak członek zespołu Status Quo około 1976 roku. To wyczekiwany akcent kolorystyczny, a dodatkowym atutem jest to, że wraz ze spadkiem temperatury liście rośliny przybierają ładną barwę dojrzałej śliwki.

Zawciągowiec zwyczajny (*Ceratostigma plumbaginoides*)

Pobierz sadzonki zielne wiosną lub (jeśli przegapisz właściwy moment) półzdrewniałe latem. Dobra roślina okrywowa na skarpy.
W x S 50 cm x 50 cm

SZKARŁATNY KRÓL

O tej porze roku każde drgnienie koloru jest na wagę złota, ponieważ doskonale wiemy, że już za kilka tygodni pozostaną nam tylko wspomnienia, gdy zaszyjemy się na długą zimę ciemnych popołudni i szarych niebios. Te późne kolory rzadko bywają tak jaskrawe i wyczekiwane jak ten. Naprawdę znakomicie komponuje się z zamierającymi źdźbłami traw ozdobnych oraz ostatnimi jesiennymi liśćmi.

Hesperanta szkarłatna (*Hesperantha coccinea*)

Uda się na każdej glebie, ale lepiej kwitnie w pełnym słońcu. W chłodniejszych ogrodach okryj roślinę zimą grubą warstwą ściółki [w Polsce zimuje w chłodnych, zabezpieczonych przed mrozem pomieszczeniach – red.]. **W x S** 70 cm x 50 cm

ZDJĘCIA: TORI CHUGG; SARAH CUTTLE

eprasa.pl 41bf0799c6

MOŻESZ SPOTKAĆ...

Kuliboda łąkowa
(*Sphaerophoria scripta*)

Kuliboda łąkowa wciąż jeszcze lata w listopadzie. Samce łatwo zidentyfikować, ponieważ ich odwłok jest znacznie dłuższy od skrzydeł. Samice trudniej rozpoznać, ale również mają stosunkowo długie ciało. Czarne i żółte paski bywają zmienne, a samce występują w ciemnej formie (mają wówczas znacznie węższe żółte pręgi). Do rodzimych osobników dołączają te migrujące z Europy, niekiedy w ogromnych ilościach. Są pospolite na południu Wielkiej Brytanii, lecz regularnie widuje się je na północy, zwłaszcza w latach masowych migracji. Dorosłe osobniki żywią się nektarem i pyłkiem, szczególnie z roślin baldaszkowatych i kwiatów przypominających stokrotki. Ich larwy zjadają mszyce, po czym zimują w stadium poczwarki.

Czy wiesz, że...

Należące do rodzaju *Sphaerophoria* kulibody bywają w języku angielskim nazywane „globetails" ze względu na dużą torebkę narządów rozrodczych znajdujących się pod końcową częścią odwłoka u samców.

TEKST KATE BRADBURY

ZDJĘCIE: YURII ZUSHCHYK / ADOBESTOCK

PRZYWIĘDŁE PIĘKNO

Późna jesień to nie tylko zimozielone liście i drobne, rozsiane niczym klejnoty kwiaty. Pozwala nam także przypomnieć sobie splendor minionego lata. Weźmy na przykład ten koper włoski: jego suche łodygi, które wciąż dzielnie się trzymają, przywołają wspomnienia gorących dni, gdy roślina miała pierzaste liście, żółte kwiaty i ten charakterystyczny zapach. Powróci już wkrótce, lecz teraz możemy z uznaniem podziwiać jego nasienniki.

Koper włoski (*Foeniculum vulgare*)

Najlepiej rośnie na dobrze zdrenowanej glebie. Może stać się uciążliwy z powodu samosiewu, więc miej się na baczności.
W x S 1,5 cm x 50 cm

eprasa.pl 41bf0799c6

PURPUROWA PLAMA

To pora owoców – zarośla uginają się od owoców głogu, pokrytych rosą dzikich jabłek i owoców ognika, które czekają na głodne kosy czy przybywające ze Skandynawii kwiczoły. Ale w ogrodzie najbardziej szykowne owoce mają pięknotki. Ten purpurowy odcień wygląda trochę nienaturalnie – bardziej przypomina dziecięcy naszyjnik lub grzywę kucyka My Little Pony niż ogrodowy krzew. Uważam, że dodaje rabacie mnóstwa wyrazu.

Pięknotka Bodiniera (*Callicarpa bodinieri*) 'Profusion'

Szczerze mówiąc, nieco monotonna latem, lecz warta przeznaczenia zakątka w ogrodzie dla samych owoców. Wytrzymała i łatwa w uprawie [w Polsce wymaga zacisznego stanowiska; nie jest w pełni odporna na mrozy – red.]. **W x S** 3 m x 2 m

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl 41bf0799c6

BEZGRANICZNA SZCZODROŚĆ

Późną jesienią, po długim i pracowitym lecie, przypada czas pożegnalnego występu szałwii krzewiastych. Rośliny te są niezwykłe – nie tylko kwitną od czasu letniego przesilenia, ale robią to obficie i z wielką werwą. Znakomicie sprawdzają się w donicach, lecz stanowią także idealne wypełnienie pustych miejsc na każdej słonecznej rabacie. To doprawdy jedne z najcenniejszych i najbardziej pożytecznych roślin w każdym ogrodzie. Chwała szałwii, składamy jej pokłon!

Szałwia (*Salvia fulgens*)

Pobieranie sadzonek jest dziecinnie proste. Zazwyczaj rośliny mateczne przetrwają, ale na wypadek srogiej zimy warto pobrać sadzonki.
W x S 90 cm x 90 cm

ODCIENIE BIELI

Mam klientkę, która ma wręcz obsesję na punkcie nerin. Nosi w sobie żywe wspomnienie z dzieciństwa z ogrodu babci, gdzie bujnie kwitły. Nawiasem mówiąc, nie wszystkie są białe; występują także w wyrazistych odcieniach gumy balonowej. Najlepszym miejscem do sadzenia nerin jest podstawa ściany o wystawie południowej, gdzie kamień (lub cegła) nagrzewają się jak wielki grzejnik, kumulując tyle ciepła, ile to tylko możliwe.

Nerina (*Nerine undulata*) 'Alba'

Cebule sadź wczesną wiosną. W chłodniejszych rejonach najlepiej uprawiać rośliny w pojemniku, który można przenieść na zimę pod dach.
W x S 50 cm x 20 cm

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl/41bf0799c6

KOMPOZYCJA W DONICY
JAK PETARDA

Wybierz wyrazisty pojemnik, jaskrawe kwiaty i lśniące jagody, aby stworzyć jesienną aranżację inspirowaną ogniskiem. Kupiłam to stare wiadro strażackie przez internet z myślą, że przyjemnie będzie wypełnić je roślinami, które osiągają szczyt formy w listopadzie; użyłam wiertarki do zrobienia trzech otworów w dnie, aby nadmiar wody mógł wypłynąć na zewnątrz.

Z powodu licznych, intrygująco drobnych kwiatów w odcieniach czerwieni oraz głębokiego różu, a także niemal czarnych jagód współgrających z napisem na wiadrze, oczywistym wyborem była fuksja (*Fuchsia microphylla*). Jej gałązki przewieszają się przez brzeg wiadra, dając kwiatom przestrzeń do zabłyśnięcia. Dodałam do niej fuksję (*Fuchsia*) 'Hawkshead', która ma większe, białe kwiaty, oraz dwie paprocie preferujące te same zacienione warunki: nerecznicę szerokolistną (*Dryopteris dilatata*) i paprotnik sierpowaty (*Cyrtomium falcatum*). Trawa ozdobna, taka jak hakonechloa smukła (*Hakonechloa macra*) 'Aureola', stanowiłaby dobrą alternatywę.

Upewnij się, że wybrany pojemnik jest wystarczająco duży, aby pomieścić odpowiednią ilość uniwersalnego, beztorfowego podłoża, które ma wystarczyć roślinom na kilka miesięcy. Gdy staną się zbyt duże, przesadź je do ogrodu.

Wskazówki

- Nawet podczas deszczowej pogody sprawdzaj, czy pojemnik nie wymaga nawodnienia, ponieważ liście działają jak parasol i mogą przeszkodzić wodzie w dotarciu do korzeni roślin.
- Usuwaj brązowiejące liście paproci, delikatnie wyrywając je tuż przy podstawie.

TEKST LUCY BELLAMY

eprasa.pl 41bf0799c6

DRZEWO NA KAŻDĄ PORĘ ROKU

Jeśli masz ogród średniej wielkości i potrzebujesz drzewa, które będzie niezawodne, nie wymknie się spod kontroli i utrzyma dostojną elegancję, nie musisz szukać dalej – znalazłeś swoje idealne drzewo. Ma delikatne kwiaty wiosną, wyraziste liście latem, a wraz z nadejściem późnej jesieni pomarańczowy odcień opadających liści i czarne owoce, które pomogą utrzymać się przy życiu ptakom w twoim ogrodzie.

Świdośliwa Lamarcka (*Amelanchier lamarckii*)

Zadowoli się dowolną wystawą, choć najlepiej rozwija się w miejscach z odrobiną słońca. Owoce są jadalne, lecz mało interesujące dla ludzi.

W x S 8 m x 4 m

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl 41bf0799c6

BALSAM DLA ZMARZNIĘTYCH

To jeden z tych dni, kiedy mróz jest wręcz idealny. Noc była chłodna, a słońce wzeszło na niebie tak błękitnym jak greckie morze. Nie jest jeszcze na tyle ciepło, by szron się stopił, więc narzuć na piżamę płaszcz i wyjdź na zewnątrz. Powietrze orzeźwia niczym schłodzony Moët, a wiele roślin zostało przemienionych lekkim muśnięciem mrozu.

Cykoria sałatowa (*Cichorium intybus*) 'Rossa di Treviso'

Barwna, czerwona cykoria. Nasiona wysiewaj od kwietnia do sierpnia. Zbieraj na sałatki zimą lub wczesną wiosną.
W x S 30 cm x 30 cm

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

NAJWYŻSZA OCENA

Niektórzy z was zapewne podrapią się w głowę na widok tej propozycji, zastanawiając się, czy nie odbiegliśmy zbytnio od tematu. To nie jest roślina odpowiednia do grudniowego ogrodu, lecz w naszej misji, by wprowadzać radość płynącą z roślin do każdego aspektu waszego życia, przedstawiamy tę okazałą roślinę doniczkową – uprawianą głównie ze względu na wyjątkowe ulistnienie. Będzie dobrze rosła w szklarni, ale można też wnieść ją do domu, by uczestniczyła w obchodach świąt.

Fitonia białożyłkowa (*Fittonia albivenis*) 'Mistral'

Doskonała do terrariów, gdyż lubi wysoką wilgotność powietrza. Trzymaj ją z dala od grzejników i bardzo suchego powietrza.
W x S 15 cm x 15 cm

ZWROT AKCJI

Spójrz na tę odrobinę karminowej szminki przy ustach każdego kwiatu. Rzadko zdarza się dostrzec coś równie zachwycającego. To taki kontrast z głęboką zimą, która nas powoli otacza. Niestety, rośliny te potrzebują komfortu szklarni lub chłodnego pomieszczenia w domu, by dobrze się rozwijać, gdyż nie są tak odporne jak dzikie cyklameny widywane na skrajach lasów, które śmiało stawiają czoła śniegowi, gradowi, deszczowi i huraganom.

Cyklamen perski (*Cyclamen persicum*)

Trujący dla ludzi i zwierząt domowych. Rozmnażaj z nasion natychmiast po dojrzeniu (namocz przez noc przed wysiewem – nasiona, nie ogrodnika!)
W x S 20 cm x 20 cm

eprasa.pl 41bf0799c6

SEZONOWA ZIELEŃ

Znudziła cię już klasyczna girlanda z ostrokrzewu i bluszczu? Spróbuj czegoś w rodzaju tej kompozycji, wykorzystując całe pudełko suszonych i ciętych kwiatów. Trawy zachowują świeżość przez długi czas i wnoszą odrobinę mile widzianej puszystości do świątecznej zieleni. Ciemierniki dodają nutki koloru, choć będzie trzeba je wymienić przed Nowym Rokiem.

Ciemiernik (*Helleborus*) Ice N' Roses Rosetta

Ciemierniki zaczynają kwitnąć późną jesienią, a poszczególne odmiany kontynuują kwitnienie aż do wczesnej wiosny. **W x S** 40 cm x 30 cm

Jałowiec pospolity (*Juniperus communis*)

Rodzimy jałowiec. Rozmnażaj z nasion lub sadzonek półzdrewniałych jesienią. Zimozielony. **W x S** 6 m x 3 m

Bluszcz pospolity (*Hedera helix*)

Klasyczny bluszcz – idealny na zimozielone tło (pionowe i poziome). Doskonały dla owadów zapylających. **W x S** 8 m x 4 m

Miskant (*Miscanthus*)

Ma wiele odmian, więc znajdzie się okaz zarówno do dużego, jak i małego ogrodu. Kwiatostany utrzymują się od późnego lata aż do wczesnej zimy. **W x S** 1,5 m x 70 cm

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; SARAH CUTTLE; JASON INGRAM. WIENIEC WYKONANY PRZEZ WORM

eprasa.pl 41bf0799c6

eprasa.pl 41bf0799c6

MOŻESZ SPOTKAĆ...

Jeż zachodnioeuropejski (*Erinaceus europaeus*)

Jeże nie zawsze zapadają w sen zimowy. Wiele z nich przemieszcza się między hibernakulami (osłoniętymi zimowymi legowiskami), podczas gdy inne wciąż odwiedzają miejsca dokarmiania. Osobniki urodzone późno w roku rzadko mają wystarczająco dużo naturalnego pokarmu, by nabrać masy, i są zbyt małe, by zapaść w sen zimowy. Znajdują się w rozpaczliwej sytuacji i potrzebują dodatkowego pokarmu oraz wody, by przetrwać – jeśli dokarmiacie jeże, ważne jest, by nie przestawać wykładać dla nich jedzenia, a także pamiętać o regularnym sprawdzaniu i wymianie pokarmu.

Jeśli zobaczysz jeża wędrującego w ciągu dnia, nie ignoruj go. Załóż rękawiczki, delikatnie go podnieś i ostrożnie umieść w wysokim pudełku z kocem, dbając o to, by było mu ciepło. Następnie niezwłocznie skontaktuj się z lokalnym ośrodkiem ratowania dzikich zwierząt – być może pomożesz mu przeżyć.

Czy wiesz, że...?

Jeże znane są z tego, że jedzą ślimaki nagie i skorupowe, lecz znacznie bardziej preferują gąsienice, dżdżownice i chrząszcze. Zaopatrz swój ogród w rodzime krzewy, drzewa oraz „chwasty", ułóż sterty gałęzi i wzbogacajcie glebę domowym kompostem – wszystko to pomoże wyżywić jeże.

TEKST KATE BRADBURY

ZDJĘCIA: GETTY/CALLINGCURLEW23; JASON INGRAM

eprasa.pl 41bf0799c6

KOMPOZYCJA W DONICY

METALICZNE TONY

Wyjdź tej zimy poza klasyczną paletę czerwieni i zieleni – stwórz kompozycję mieniącą się metalicznym blaskiem, wybierając rośliny utrzymane w tym motywie przewodnim.

Ten pojemnik ukazuje bogactwo faktur i tonów zarówno w kwiatach, jak i w liściach, zapewniając trwały efekt przez wszystkie chłodniejsze miesiące. Cynowy połysk śliwkowych liści żurawki (*Heuchera*) 'Timeless Treasure' nadaje charakter całej kompozycji, a ich srebrzysty wzór znajduje odbicie w białych kwiatach kwitnącego zimą wrzośca darlejskiego (*Erica* x *darleyensis*) 'White Perfection', a także w pięknych, różowych kwiatach ciemiernika (*Helleborus* x *hybridus*) 'Harvington Picotee'. Bergenia (*Bergenia*) 'Eden's Dark Margin' ma duże liście przypominające uszy słonia, które dodają kompozycji struktury i wraz ze spadkiem temperatur będą stopniowo ciemnieć, przybierając bogaty, mahoniowy odcień. Z kolei ciemnofioletowy bratek ogrodowy (*Viola*) 'Vivaldi Beacon' o żółtym środku wprowadza intensywny akcent.

Umieść rośliny w pojemniku blisko siebie, tak aby od samego początku przykrywały powierzchnię podłoża i pozwól bratkom oraz żurawce przewieszać się przez brzeg donicy. Ustaw pojemnik w cieniu i podlewaj go od czasu do czasu. Wiosną możesz przesadzić te byliny na rabatę w ogrodzie, jeśli chcesz zwolnić donicę.

Wskazówki

- Regularnie usuwaj przekwitłe kwiaty bratków, aby pobudzić je do wydawania kolejnych.
- Gdy tylko pojawią się pierwsze kwiaty ciemierników, odetnij ubiegłoroczne liście, by zrobić miejsce dla świeżych liści, które wkrótce wyrosną.

TEKST LUCY BELLAMY

ZDJĘCIE: JASON INGRAM

Mahonia pośrednia (*Mahonia* x *media*) ‘Winter Sun’

Wybacz mi proszę, gdyż w młodości byłem nieco lekceważący wobec mahonii. Dostrzegam teraz, że był to błąd, mają bowiem naprawdę wiele atutów: kolor w czasie, gdy mamy go niewiele, zimozielone liście, niebiański zapach, a ponadto można je przycinać, nadając im naprawdę interesujące, architektoniczne kształty. Pokryte guzkami pędy można prowadzić jako wysokie parasole, obramowujące widoki i wejścia. Po stronie minusów (w GW zawsze staramy się zachować równowagę) trzeba zanotować, że roślina jest wyjątkowo kolczasta. Na szczęście, ponieważ kwitnie zimą, powinniście i tak mieć na sobie na tyle dużo ubrań, by trzymać ją na dystans.

Dobrze rośnie w słońcu lub w półcieniu. Rozmnażaj z sadzonek pobieranych późnym latem. Idealna na skraje zadrzewień [w Polsce wymaga okrywania na zimę – red.].
W x S 3 m x 2 m

ZDJĘCIE: PAUL DEBOIS

Felieton

Cały Monty

Życie z telewizyjnym programem Gardeners' World było dla **Monty'ego** długim, intensywnym i niezwykle satysfakcjonującym doświadczeniem. Jednak, gdy zbliża się koniec pewnej epoki, jego ogrodnicze przygody trwają nadal

Być może dotarła już do was wiadomość, że odchodzę z programu Gardeners' World. Jestem pewien, że widzowie będą mieli podzielone zdania co do tego, czy to dobrze, czy źle, lecz tak czy inaczej, dla mnie samego to z pewnością wielkie wydarzenie.

Minęło dużo czasu. W czerwcu 2002 roku niespodziewanie zadzwonił do mnie ówczesny szef stacji BBC2 z informacją, że Alan Titchmarsh jesienią odchodzi z programu, i z pytaniem, czy chciałbym przejąć pałeczkę od kolejnej wiosny. To była onieśmielająca perspektywa: Alan zawiesił poprzeczkę niezwykle wysoko. Miałem już jednak wtedy za sobą spore doświadczenie w telewizji i, spójrzmy prawdzie w oczy, była to propozycja objęcia najważniejszego stanowiska. Chwyciłem ją obiema rękami.

Spędziliśmy pięć lat w Berryfields; w tym samym czasie nakręciłem również *W 80 ogrodów dookoła świata.* W 2008 roku zrobiłem przerwę ze względów zdrowotnych i sądziłem, że mój czas w programie dobiegł końca. Jednak jesienią 2010 roku otrzymałem kolejny telefon z BBC: Co sądzę o powrocie? Tym razem zastanawiałem się długo i intensywnie. Ostatecznie powiedziałem, że bardzo chętnie – ale wyłącznie z mojego własnego ogrodu. Chciałem dzielić się codzienną rzeczywistością mojego własnego życia ogrodniczego, zamiast co tydzień wyjeżdżać na plan, który w gruncie rzeczy był jedynie filmową scenografią.

Tak rozpoczęły się lata w Longmeadow. I oto jesteśmy tutaj, 16 lat i jakieś 450 odcinków Gardeners' World później. W tym czasie widziałem, jak dorastają moje dzieci, doczekałem się pięciorga wspaniałych wnucząt i pochowałem w ogrodzie siedem psów. Przetrwaliśmy pandemię, kiedy przez ponad rok byłem sam w ogrodzie, a kamery sterowane były zdalnie z parkingu. To było osobliwe. Pomijając to, regularne, cotygodniowe nagrania z ekipą stały się częścią naszego życia, a praca z niezwykle utalentowanymi współpracownikami i przyjaciółmi była przywilejem i przyjemnością. Sam ogród ewoluował i choć nie mógł już stać się większy, to z pewnością stał się znacznie pełniejszy i gęściej obsadzony, by sprostać wiecznie nienasyconym potrzebom redakcyjnym.

Uwielbiałem to – nie tylko dlatego, że wszystko to miało osobisty charakter. Niczego nie robiono pod chwilowy efekt telewizyjny. Zawsze, na dobre czy na złe, była to rzeczywistość. Gdy kamery przestawały pracować, życie w ogrodzie toczyło się dokładnie w ten sam sposób – jedyną różnicą było to, że mogliśmy skupić się jeszcze mocniej na tym, by każdy centymetr kwadratowy prezentował się przed kamerami z jak najlepszej strony.

Było to intensywne ogrodnictwo. Niewielu ludzi spoza branży zdaje sobie sprawę, jak wiele pracy wymaga stworzenie godzinnego programu telewizyjnego. Sporo z tego dzieje się w biurach produkcyjnych i montażowniach, a znacznie więcej podczas samego żmudnego procesu nagrywania przez dwa dziesięciogodzinne dni w ogrodzie.

> *„Pewnego dnia obudziłem się i wiedziałem, że nadszedł czas, by przestać. Po prostu."*

Jednak mnóstwo pracy pochłania także przygotowywanie ogrodu każdego tygodnia. Od samego początku miałem nieocenioną pomoc ze strony dwóch wysoko wykwalifikowanych ogrodników, a obecny zespół pracuje ze mną w ogrodzie już od ponad ośmiu lat; bez nich utrzymanie ogrodu w stanie gotowości do nagrań przez cały rok byłoby niemożliwe. Niemniej jednak przez ostatnie 16 lat żyłem w miejscu pracy i nie było dnia, w którym nie przygotowywałbym się do kolejnego odcinka albo nie planował następnych. Dojazd do pracy jest zachwycająco krótki, lecz gdy wracam do domu, zabieram pracę ze sobą przez siedem dni w tygodniu, 24 godziny na dobę.

Aż pewnego dnia tego lata obudziłem się i wiedziałem, że nadszedł czas, by przestać. Po prostu. O sportowcach zastanawiających się, kiedy przejść na emeryturę, mówi się: „Po prostu to wiesz". Cóż, ja po prostu wiedziałem.

Nie spadło to zupełnie jak grom z jasnego nieba. Wkraczam już w ósmą dekadę życia i choć bynajmniej nie wybieram się na emeryturę – broń Boże – są programy, które chcę stworzyć, książki, które chcę napisać, rodzina, z którą chcę spędzać więcej czasu, a mój zapał do odwiedzania wszelkiego rodzaju ogrodów na całym świecie pozostaje tak żywy jak zawsze (w istocie za kilka dni wyjeżdżam, by kręcić nową serię o ogrodach na wyspach). Lecz czasu na te wszystkie rzeczy jest coraz mniej.

Mogę jednak spoglądać wstecz z głęboką satysfakcją, że miałem możliwość dzielenia się moim własnym ogrodem z tak wieloma ludźmi. Przede wszystkim mam nadzieję, że zainspirowałem i zachęciłem innych do odkrycia w swoich własnych ogrodach tej głębokiej i trwałej satysfakcji, jaką sam czerpię z Longmeadow.

Choć mój czas w Gardeners' World dobiegł być może końca, życie toczy się dalej. Ned leżał u moich stóp, gdy to pisałem, a teraz nadszedł czas, byśmy obaj wyszli na zewnątrz i robili to, co zawsze kochałem najbardziej – pielęgnowali mój ogród.

ZDJĘCIE: JASON INGRAM

Zachwycający zakątek

Arboretum Wojsławice

eprasa.pl 41bf0799c6

Malowanie po numerach

Późną jesienią ogród potrafi zachwycać różnorodnością: jedne drzewa są już nagie, a inne właśnie się przebarwiają, ale każde zmienia się we własnym tempie

TEKST ŁUKASZ SKOP
ZDJĘCIE BOŻKA PIOTROWSKA

Po upalnym lecie przyszła łagodna, pogodna jesień – ale i ona dobiega już końca. Każdy ogród znajduje się teraz w szczególnym momencie: jedne drzewa są już zupełnie nagie, inne dopiero płoną kolorami, a jeszcze inne wciąż trzymają się zieleni.

To zasługa roślin, bo każda ma własny biologiczny zegar: jedna zaczyna się przebarwiać, gdy druga dopiero zmienia odcień, a trzecia wciąż pozostaje zielona. Dzięki temu jesienny ogród nie zmienia się nagle w jedną wielką żółto-czerwoną plamę. Kolor przechodzi przez niego stopniowo, pojawiając się w różnych miejscach i w różnym czasie.

Tutaj szczególnie dobrze widać tę różnorodność. Czerwone liście ambrowca mocno wyróżniają się na tle spokojniejszych barw, obok niego złoci się cypryśnik, a pomiędzy nimi wciąż widać zieleń krzewów i roślin iglastych. Dąb pontyjski i klon strzępiastokory już pożegnały się z liśćmi, a mimo to i one dokładają coś od siebie do tej malowanki. Zaschnięte kwiatostany hortensji wciąż trzymają się gałęzi, przypominając o lecie. Cały zakątek wygląda trochę jak malowanie po numerach, którego ktoś nie zdążył jeszcze skończyć. Tu czerwono, tam żółto, tu jeszcze zielono, a kawałek dalej szarość nagich gałęzi. Tyle że w ogrodzie nie ma numerów ani instrukcji – każda roślina sama wybiera moment, w którym odsłoni swój kolor.

Późną jesienią nie zawsze mamy okazję przechadzać się po ogrodach botanicznych czy arboretach. Wiele z nich o tej porze roku jest już zamkniętych, choć coraz częściej organizowane są specjalne spacery w wybrane dni. Warto więc zaglądać na ich strony internetowe i wybrać się na późnojesienny, a może nawet zimowy spacer, żeby zobaczyć ogród w odsłonie, której jeszcze nie znamy.

Rosną w tym zakątku:

1. Cypryśnik błotny (*Taxodium distichum*) ‘Pevé Minaret’
2. Jałowiec pospolity (*Juniperus communis*) ‘Horstmann’
3. Ambrowiec amerykański (*Liquidambar styraciflua*)
4. Dąb pontyjski (*Quercus pontica*)
5. Klon strzępiastokory (*Acer griseum*)
6. Hortensja bukietowa (*Hydrangea paniculata*) ‘Limelight’
7. Hortensja ogrodowa (*Hydrangea macrophylla*) ‘Mariesii Grandiflora’
8. Hortensja ogrodowa (*Hydrangea macrophylla*) ‘Zorro’

eprasa.pl 41bf0799c6

Eksperci polecają

Trzmieliny

Te zmienne, odporne i dekoracyjne krzewy mają wszechstronne zastosowanie w ogrodzie, przekonuje **Graham Rice**

Jeśli latem, jadąc spokojną wiejską drogą zauważysz fragment żywopłotu spowity pajęczynami, to prawdopodobnie właśnie dostrzegłeś jeden z naszych najbardziej intrygujących rodzimych krzewów. To trzmielina pospolita (*Euonymus europaeus*), a owe pajęczyny tkane są przez gąsienice namiotnika trzmieliniaczka jako ochrona przed żerującymi ptakami, pragnącymi nakarmić swoje potomstwo.

Niekiedy te drobne gąsienice ogołocą z liści całą roślinę, lecz w ciągu dziesięcioleci, odkąd uprawiam trzmieliny, ta wiosna była pierwszą, kiedy w moim ogrodzie pojawiły się namiotniki. Teraz roślina znowu miewa się świetnie, wręcz kwitnąco. Nawet byś nie poznał, że była bez liści.

Angielska nazwa zwyczajowa trzmieliny „spindle bush" pochodzi od tego, że wyjątkowo twarde drewno tej rośliny można zaostrzyć, uzyskując ostry czubek i wytwarzać z niego wrzeciona używane do przędzenia wełny; dziś z jej drewna powstaje najlepszy węgiel rysunkowy. Niezwykłe, czerwone, mięsiste owoce trzmieliny pękają, ukazując pomarańczowe nasiona i są cechą rozpoznawczą całej grupy, która obejmuje zarówno odmiany zrzucające liście, jak i zimozielone.

Formy zimozielone, a w szczególności odmiany o barwnych liściach, częściej wykorzystuje się jako rośliny okrywowe, w formie żywopłotów, albo sadzi przy ścianach (podobnie jak bluszcz, który czepia się za pomocą korzeni przybyszowych).

Martwią cię nadal te uciążliwe namiotniki? Oto moja rada: żyj i daj żyć innym.

Pielęgnacja

- Odmiany zimozielone dobrze rosną w cieniu oraz w słońcu; tolerują większość rodzajów gleb. Odmiany zrzucające liście wolą słońce.
- Przycinaj odmiany zimozielone późną wiosną, aby nadać im kształt, lecz odmianom zrzucającym liście pozwól rosnąć naturalnie.
- Odmiany zimozielone doskonale nadają się na żywopłoty.
- Zbieraj larwy namiotnika, gdy pojawią się pierwsze widoczne oznaki jego obecności, ale nawet mocno uszkodzone rośliny zazwyczaj dobrze się regenerują i szybko wytwarzają świeże liście.

Gdzie kupić

www.ashwoodnurseries.com; www.burncoose.co.uk; www.crocus.co.uk

Trzmielina pospolita (*Euonymus europaeus*) 'Red Cascade'

Łukowato wygięte pędy uginają się pod ciężarem różowych i pomarańczowych owoców oraz wyjątkowych, czerwonych jesiennych liści.

Wysokość x Szerokość 3 m x 2,5 m

eprasa.pl 41bf0799c6

Trzmielina japońska (*Euonymus japonicus*) 'Green Rocket'
Efektowne, wzniesione, ciemnozielone liście początkowo są jaśniejsze, zapewniają ładny, dwubarwny efekt. Idealna na niski żywopłot. **W x S** 90 cm x 40 cm

Trzmielina Fortune'a (*Euonymus fortunei*) 'Emerald 'n' Gold'
Niska roślina zimozielona o żółto-ciemnozielonych liściach, które nabierają z czasem różowych odcieni. Dobra roślina okrywowa. **W x S** 60 cm x 90 cm

Trzmielina japońska (*Euonymus japonicus*) 'Ovatus Aureus'
Błyszczące, zielone liście ze złotymi brzegami z czasem stają się jaśniejsze – wybarwienie jest najbardziej intensywne w pełnym słońcu. **W x S** 3 m x 2 m

Trzmielina oskrzydlona (*Euonymus alatus*) 'Compactus'
Muśnięte różem, ciemnoczerwone jesienne liście oraz purpurowe owoce z pomarańczowoczerwonymi nasionami. **W x S** 1,5 m x 1,5 m

Trzmieliny

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Barwa liści trzmielin zimozielonych												
Barwa liści trzmielin zrzucających liście												

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, PAUL DEBOIS, JASON INGRAM

eprasa.pl 41bf0799c6

Eksperci polecają

Ostrokrzewy pstrolistne

Nazwy odmian ostrokrzewów bywają mylące, jeśli chodzi o płeć, ale jeśli trafisz właściwie, doczekasz się mnóstwa owoców, mówi **Graham Rice**

Nazewnictwo roślin kryje w sobie wiele kwestii, które wystawiają na próbę naszą cierpliwość albo po prostu wprawiają w osłupienie. Weźmy choćby ostrokrzewy. Otóż większość z nas pamięta, że ostrokrzewy występują jako rośliny męskie i żeńskie, a także że żeńskie ostrokrzewy potrzebują pyłku od osobnika męskiego, aby wykształcić owoce. To ta łatwiejsza część. Otóż w centrum ogrodniczym nasz wzrok przyciąga ostrokrzew o ciemnozielonych liściach z kremowym obrzeżeniem. Sprawdzamy etykietę: 'Silver Queen' – no proszę, to właśnie to – i z niecierpliwością pośród tego pstrolistnego ulistnienia wyczekujemy świątecznych owoców.

Lecz ten 'Silver Queen' nigdy, przenigdy nie wyda żadnych owoców. Dlaczego? Ponieważ 'Silver Queen' to ostrokrzew męski. Jaki to nierozgarnięty człowiek, 150 lat temu, postanowił nazwać męski ostrokrzew 'Silver Queen'? Doprawdy nie mam pojęcia. Ale to jeszcze nie wszystko. Kiedy wspomnę o ostrokrzewie o nazwie 'Golden King', już wiecie, co za chwilę usłyszycie. Tak, to odmiana żeńska. Posadźcie oba i doczekacie się mnóstwa owoców na jednym z nich – lecz nie na tym, który byście o to podejrzewali.

Oczywiście moglibyście sobie to ułatwić, wybierając męski 'Golden Milkboy' i żeński 'Golden Milkmaid'. Ale jest jeszcze 'Silver Milkboy', o którym przez dziesięciolecia wszyscy sądzili, że to odmiana męska – dopóki nagle nie zaczął wydawać owoców! I komu w ogóle przyszło do głowy, by nazwać ostrokrzew 'Milkboy'?

Pielęgnacja

- Wszystkie mogą przekroczyć 6 m wysokości i 3 m szerokości, lecz tempo wzrostu jest zróżnicowane w zależności od odmiany, gleby i stanowiska. Wszystkie mają klasę mrozoodporności RHS H6 (od -20°C do -15°C).
- Ostrokrzewy są tolerancyjne w stosunku do stanowiska, lecz najlepiej rosną w pełnym słońcu lub w półcieniu, w żyznej, przepuszczalnej glebie.
- Sadź w pełnym słońcu, aby uzyskać najlepsze wybarwienie liści.
- Wycinaj pędy, które wykazują oznaki rewersji, czy stają się jednolicie zielone.

Gdzie kupić

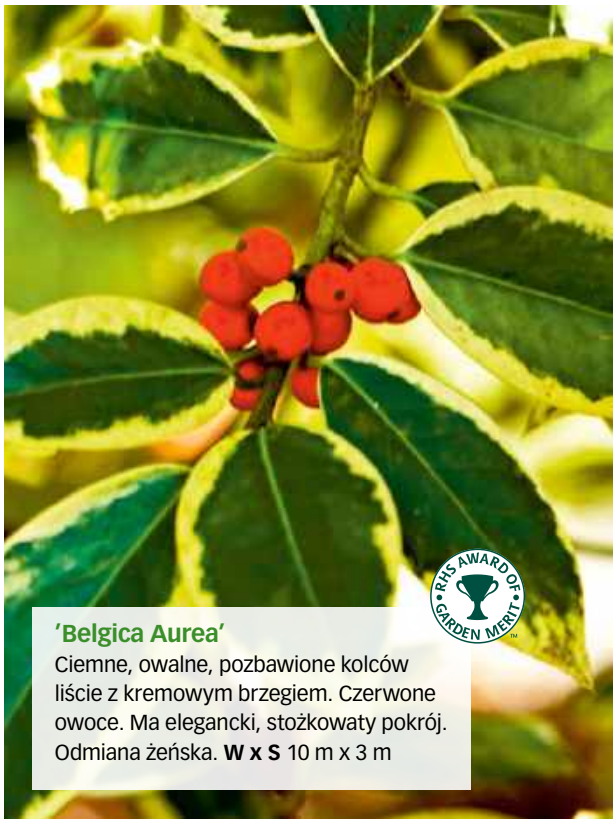
www.ashwoodnurseries.com; www.bluebellnursery.com; www.gardeningexpress.co.uk

'Argentea Marginata'
Błyszczące, zielone liście obrzeżone kremową żółcią. Wytwarza jaskrawoczerwone owoce. Odmiana żeńska. Bardzo popularna.
Wysokość x Szerokość 15 m x 8 m

eprasa.pl 41bf0799c6

'Belgica Aurea'
Ciemne, owalne, pozbawione kolców liście z kremowym brzegiem. Czerwone owoce. Ma elegancki, stożkowaty pokrój. Odmiana żeńska. **W x S** 10 m x 3 m

'Lawsoniana'
Ciemne liście z nieregularnymi, jaskrawożółtymi i bladozielonymi plamami. Brązowoczerwone owoce. Odmiana żeńska. **W x S** 6 m x 3 m

'Silver Queen'
Różowe, młode pędy wiosną szybko obrastają w marmurkowo zielone liście z białymi brzegami. Brak owoców. Odmiana męska. **W x S** 6 m x 3 m

'Golden King'
Duże, pozbawione kolców liście z kremowymi brzegami. Czerwone owoce. Zwarty pokrój, więc dobry na żywopłoty. Odmiana żeńska. **W x S** 6 m x 3 m

Ostrokrzewy pstrolistne

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Przycinanie żywopłotów i formowanych krzewów												
Sadzenie												

ZDJĘCIA: ADOBESTOCK/GARDEN GURU, ROS BURNLEY; SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

eprasa.pl 41bf0799c6

„Zeszłego roku, z dumą to mówię, na wigilijnej kolacji miałem u siebie 11 psów. Prawie tyle samo psów, co ludzi – niemal jak w średniowieczu!”

ZDJĘCIE: JASON INGRAM

eprasa.pl 41bf0799

Boże Narodzenie w Longmeadow

Wraz z nadejściem świątecznej pory **Monty** dzieli się swoimi planami na Boże Narodzenie w Longmeadow – opowiada o brukselce, jemiole, choinkach i nie tylko...

Jemioły w Longmeadow nigdy nie brakuje. Co roku Monty ścina ogromny bukiet, by zawiesić go na sznurze w przedpokoju

eprasa.pl 41bf0799c6

Gałązki ostrokrzewu z czerwonymi owocami oraz z jemiołą, wnoszą naturalny, świąteczny nastrój

W Longmeadow przygotowania do świąt Bożego Narodzenia zaczynamy późno, około 20 grudnia, ponieważ dwoje moich dzieci ma urodziny właśnie w grudniu i kiedy były małe, wydawało się słuszne, by mogły cieszyć się swoimi urodzinami, zanim jeszcze ktokolwiek wspomni o świętach. Lecz gdy 21 grudnia nadchodzi przesilenie, przywożę największą choinkę, jaka zmieści się z tyłu mojej furgonetki, zazwyczaj o wysokości 3,5-4,5 m, i wtedy zaczynamy dekorowanie. Podobnie jak u wszystkich, nasze drzewko obwieszone jest lampkami i ozdobami – to nie jest czas na powściągliwość czy dobry gust, więc naprawdę dajemy z siebie wszystko.

Zbieramy też z ogrodu tyle materiału, ile tylko zdołamy – wykorzystujemy ostrokrzew, cis oraz bluszcz do robienia wieńców, którymi dekorujemy dom; dekoracje pozostają aż do Święta Trzech Króli. W ostatniej dekadzie zmiany klimatyczne naprawdę wpłynęły na naszą jemiołę, dlatego mocno się rozrosła i mamy jej teraz o wiele za dużo. Wnosimy więc do domu wielkie kule, a ja zawsze mam ogromną wiązankę, o średnicy co najmniej 90 cm, którą zawieszam na sznurze pośrodku przedpokoju. Zawieszam ją na tydzień przed Bożym Narodzeniem i wisi tam aż do lutego.

Gdy zabawa dobiega końca i nadchodzi czas wyniesienia wszystkiego z domu, zaczynamy rozdrabnianie. Rozdrabniamy gałęzie choinki i choć toczy się pewna dyskusja co do skuteczności tego zabiegu, traktujemy je jako ściółkę dla roślin wrzosowatych i wykorzystujemy wokół kamelii oraz azalii. Czasami mieszam je z ziemią liściową i uzyskuję kwaśne podłoże.

Materiały takie jak bluszcz czy gałęzie cisa trafiają na pryzmę kompostową. Mamy swój system: wszystko zbieramy na stos, następnie rozkładamy na ziemi i koszę to kosiarką. Ten materiał trafia potem na pryzmę, rozkłada się i ostatecznie wraca do gleby. Kompostujemy dosłownie wszystko, a jeśli czegoś nie da się skompostować, palimy to, a popiół trafia na pryzmę kompostową. Mamy to szczęście, że dysponujemy przestrzenią pozwalającą rozpalić ognisko i mieć duże pryzmy kompostowe; doskonale jednak rozumiem, że dla wielu osób jest to znacznie trudniejsze do zorganizowania. Lecz jeśli tylko macie taką możliwość, nie ma powodu, dla którego świąteczna zieleń nie mogłaby zostać poddana recyklingowi.

Uczta z własnego ogrodu

Jeśli chodzi o świąteczne potrawy, niemal zawsze przygotowuję purée z selera. Jest ono bardzo sycące, z dużą ilością masła i śmietany, i przypomina nieco bezglutenowy sos chlebowy. Gotujemy własne ziemniaki, a ja lubię brukselkę, nawet jeśli bywa ona nieco kapryśna i wymagająca w uprawie. Gdy jednak uda mi się ją wyhodować, odczuwam pewną iskierkę dumy.

Brukselka jest pyszna, gdy poda się ją z dużą ilością masła i przypraw

„Brukselka bywa nieco kapryśna i wymagająca w uprawie. Gdy jednak udaje mi się ją wyhodować, odczuwam pewną iskierkę dumy”

Z selerów przygotowujemy sycące purée, którym cieszymy się podczas świątecznego posiłku

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl 41bf0799c6

PO LEWEJ: Wsuń do świątecznej skarpety Monty'ego dobry sznurek ogrodniczy lub sekator
PO PRAWEJ: Posadź kilka cebul zwartnicy w jednej misie, aby uzyskać obfity kwiatowy spektakl

Naprawdę dobrze ugotowana brukselka – ani nie przegotowana, ani niedogotowana, z dużą ilością masła, soli i pieprzu – smakuje po prostu wybornie. A jeśli w ogóle lubicie kapustę czy jakiekolwiek warzywa kapustne, to dlaczego mielibyście nie lubić brukselki?

Prawie zawsze zaczynamy od sałatki, często z radicchio z wędzonym łososiem lub odrobiną sera pleśniowego. Od czasu do czasu przygotowujemy sałatkę z surowej brukselki z pomarańczą – kroi się ją na bardzo cienkie plasterki i po prostu dodaje pokrojoną pomarańczę. To zaskakująco smaczne danie, które pokazuje, że nie potrzeba wszystkich tych dodatków – trzymajcie się prostoty w świątecznym jedzeniu, przygotowanym we właściwym duchu i z dobrych, świeżych składników.

Obecnie na świątecznych obiadach w Longmeadow gości co najmniej dwoje, a często czworo małych dzieci poniżej czwartego roku życia, wraz z sędziwymi krewnymi, ciotkami i wujami, przez co przy stole zasiada zazwyczaj od 10 do 20 osób. Zeszłego roku, z dumą to mówię, na wigilijnej kolacji miałem u siebie 11 psów. Prawie tyle samo psów, co ludzi – niemal jak w średniowieczu i z pewną dozą chaosu.

Idealne prezenty

Moja rodzina zawsze się głowi, co podarować mi na Boże Narodzenie, bo twierdzą, że mam już wszystko i jestem bardzo wybredny! Po części mają rację, lecz prawda jest taka, że, w miarę jak się starzejemy, naprawdę niewiele nam trzeba. To powiedziawszy, dobry sznurek ogrodniczy oraz skarpetki (o ile są czerwone) to naprawdę świetne prezenty i zawsze znajdują się na mojej liście życzeń na Boże Narodzenie. Narzędzia również są wspaniałym podarunkiem i nie sposób się pomylić, wybierając dobrą piłę, sekator, a nawet nóż ogrodniczy. Kolejną rzeczą, która zawsze jest mile widziana pod choinką dla ogrodnika, jest zestaw solidnych etykiet oraz przyzwoity długopis lub ołówek do ich podpisywania. Nie komplikowałbym tego zanadto – najbardziej mile widziane są drobiazgi, ponieważ używa się ich przez cały czas.

> *„Potraktuj poinsecje jak rośliny jednoroczne, naciesz się nimi, a następnie wyrzuć na pryzmę kompostową"*

Jeśli chodzi o świąteczne rośliny doniczkowe, nie warto starać się utrzymać przy życiu poinsecji dłużej niż do Bożego Narodzenia, gdyż wymagany dla niej reżim pielęgnacyjny jest skomplikowany. Produkuje się je milionami, więc moim zdaniem najlepiej traktować je jak rośliny jednoroczne: podziękować im, nacieszyć się nimi, póki trwają, a następnie wyrzucić na pryzmę kompostową. Ze zwartnicami jest nieco łatwiej. Gdy przekwitną, odetnij pędy kwiatostanowe i umieść rośliny w osłoniętym miejscu. Ja wstawiam je do szklarni, dbam o regularne podlewanie i zapewniam im dużo światła.

Nowy Rok, nowy początek

Grudzień bywa dla mnie trudnym okresem w roku, gdyż jestem podatny na sezonowe zaburzenia afektywne, lecz mój nastrój zawsze się poprawia, gdy nadchodzi Drugi Dzień Świąt. Nawet jeśli panuje paskudna pogoda, zawsze znajduję czas na jakąś pracę w ogrodzie – idę do szopy narzędziowej i wysiewam pomidory, papryczki chili i cebulę. Daje mi to poczucie, że pracujemy już z myślą o nadchodzącej wiośnie.

Jeśli pogoda na to pozwoli, zabieram się za przycinanie jabłoni. Przycięcie całego sadu zajmuje mi około tygodnia i naprawdę lubię wykonywać tę pracę w suchą, chłodną pogodę. Czuję się bardzo szczęśliwy, wykonując to zadanie w tym cichym tygodniu między Bożym Narodzeniem a Nowym Rokiem.

Posłuchaj więcej opowieści Monty'ego o okresie świątecznym w Longmeadow w naszej serii podcastów *Winter Conversations*. Wejdź na **www.GardenersWorld.com/podcast**

ZDJĘCIA: MARSHA ARNOLD; JASON INGRAM

eprasa.pl 41bf0799c6

PRENUMERATA

Czytaj więcej, płać mniej!

Zyskaj **15%** rabatu

W prenumeracie tylko

~~179,10 zł~~

152,20 zł

/roczna prenumerata drukowana

Dlaczego warto?

- Dostawa **gratis** prosto do Twojego domu
- Tylko dla prenumeratorów: **niższe ceny** przy zakupie czasopism na UlubionyKiosk.pl
- Pakiet 2w1 (papier + e-wydania): **–80%** na równoległą e-prenumeratę PDF

Szczegóły na UlubionyKiosk.pl/promocje

Zamów prenumeratę na www.UlubionyKiosk.pl

lub zeskanuj kod QR i zaprenumeruj w 1 minutę

AVT-Korporacja sp. z o.o., ul. Leszczynowa 11, 03-197 Warszawa
prenumerata@avt.pl | 22 257 84 22 (godz. 10:00–14:00)
rachunek bankowy: ING Bank Śląski 18 1050 1012 1000 0024 3173 1013

eprasa.pl 41bf0799c6

“Zimozielone rośliny często zachowują swój popisowy występ na tę porę roku, obdarzając nas kwiatami i dekoracyjnym ulistnieniem”

ŚWIĄTECZNE HITY Carol

Zima może już stać u progu naszych drzwi, ale to wcale nie oznacza końca spektaklu. Carol Klein przedstawia swoje ulubione zimozielone rośliny, aby ta ogrodowa feta trwała aż do wiosny

ZDJĘCIE: JASON INGRAM, PODZIĘKOWANIA DLA RHS GARDEN ROSEMOOR

Carol ścina kilka gałązek pstrolistnego ostrokrzewu 'Ferox Argentea', idealnego do tworzenia świątecznych dekoracji we wnętrzach

MOJE ULUBIONE *zimowe rośliny*

Dawniej większość ogrodników rozpoczynała proces „układania ogrodu do snu" we wrześniu. Wyglądało to tak, jakby ogród nie miał żadnego znaczenia; w rzeczywistości znikał z pola widzenia na połowę jesieni, całą zimę i sporą część wiosny kolejnego roku. Prace ogrodowe wznawiano w kwietniu, albo nieco wcześniej, jeśli miało się szklarnię. W warzywniku przekopywano może ziemię, by mróz zrobił swoje, lecz jeśli chodzi o odnajdywanie radości i piękna w zimowym ogrodzie, było to coś, o co starało się niewielu ogrodników.

Czasy się jednak zmieniają. Filozofia ogrodów – czym są i dla kogo są przeznaczone – poszła naprzód. Nie wiem, jak wy, ale ja chcę poznawać swój ogród i cieszyć się nim przez cały rok oraz celebrować to, co ma do zaoferowania każda pora roku.

Niektóre z moich ulubionych krzewów prezentują się najlepiej właśnie o tej porze roku. Być może zauważyliście już, jak bardzo uwielbiam byliny. Zimą jednak większość z nich jest niewidoczna – cała ich aktywność toczy się pod ziemią, gdzie gromadzą w korzeniach siłę i energię, aby wydać kwiaty i liście w kolejnym roku. Daje to jednak doskonałą sposobność, by zachwycić się roślinami zimozielo-

Trawy ozdobne prezentują się zachwycająco w iskrzącej się szacie zimowego szronu

ZDJĘCIA: ALEXANDRA, MARC / ADOBESTOCK; SARAH CUTTLE; JASON INGRAM, WITH THANKS TO ASHWOOD NURSERIES AND RHS GARDEN ROSEMOOR

eprasa.pl 41bf0799c6

◁ Ciemiernik ogrodowy (*Helleborus* x *hybridus*) Anemone Yellow Shades

Zima i wczesna wiosna to czas triumfu ciemierników i choć niektóre gatunki, takie jak ciemiernik wschodni, mogą nie zakwitnąć na Boże Narodzenie, ich nowe dłoniaste liście (wypuszczone po rozsądnym zabiegu usunięcia starych liści późną jesienią) będą prezentować się okazale, a pąki, które rozwiną się w lśniący spektakl, są już dobrze widoczne. Ta nowa odmiana, będąca owocem dziesięcioleci prac hodowlanych, ma zachwycające, złocistożółte kwiaty, czasem również z żółtymi miodnikami. Wnosi ciepły i krzepiący akcent do zimowego krajobrazu.

▽ Bergenia (*Bergenia*) 'Beethoven'

Odkąd zrzuciła ponurą reputację kojarzoną z ciemnymi, ponurymi zaroślami epoki wiktoriańskiej i objęła należną jej rolę rośliny pożytecznej, odpornej i pięknej, bergenia cieszy się powszechnym uznaniem. Jej sława rozprzestrzeniła się dzięki pochwałom wielkich ogrodników, takich jak Beth Chatto, która dowiodła również jej wszechstronności, wprowadzając kilka odmian do swojego ogrodu żwirowego. Oprócz bladoróżowych kwiatów z ciemnymi środkami (znacznie łatwiejszych do zestawienia niż odmiany o kwiatach w odcieniu brudnego różu), jej okazałe liście podczas fal chłodów przybierają buraczkowoczerwony kolor.

▷ Ostrokrzew kolczasty (*Ilex aquifolium*) 'Ferox Argentea'

Idealny do małego ogrodu z uwagi na powolny wzrost i dość zwarty pokrój. Ta męska odmiana ostrokrzewu (przydatna, jeśli w pobliżu rośnie okaz żeński, który wymaga zapylenia, by zawiązać owoce) ma w sobie prawdziwą klasę. Jego liście są niezwykle kłujące, co zapewniło mu przydomek ostrokrzewu kolczastego – kolce znajdują się nawet na górnej powierzchni blaszki liściowej. Jego srebrzyste brzegi i ciekawa faktura czynią go doskonałym kandydatem do bożonarodzeniowych stroików. Pamiętaj tylko o założeniu rękawic podczas zbioru!

eprasa.pl 41bf0799c6

△ Bluszcz pospolity (*Hedera helix*)

Najważniejszą kwestią przy sadzeniu jakiejkolwiek formy bluszczu pospolitego jest upewnienie się, że ma po czym się wspinać. Tylko pędy wspinające się ku górze wydają kwiaty – dostarczając tym samym nektaru motylom drugiego pokolenia, wylęgającym się na przełomie lata i jesieni, takim jak rusałka admirał czy rusałka pawik – a później owoce, będące ważnym i pożywnym zimowym źródłem pokarmu dla ptaków w ogrodzie. Ich pyłek i nektar są kluczowe również dla wielu innych owadów – bluszcz ma nawet swoją własną pszczołę samotnicę: lepiarkę bluszczówkę, rzecz jasna!

△ Powojnik wąsaty (*Clematis cirrhosa*) 'Freckles'

Powojnik w środku zimy? Posadzony w zacisznym miejscu, najlepiej na stanowisku słonecznym, ten uroczy, słodko pachnący powojnik niezawodnie wytworzy masę filigranowych, kremowożółtych kwiatów z karmazynowymi „piegami" od listopada aż do kolejnej wiosny. Późniejszym kwiatom często towarzyszą jedwabiste owocostany, tworząc zachwycające połączenie z mocno powcinanymi liśćmi o brązowawym odcieniu.

nymi, czyli gatunkami, dla których właśnie nadszedł właściwy moment. Sprawiają one, że ta pora roku jest tak wyjątkowa, a ponieważ zimą mniej roślin daje o sobie znać, możemy dokładnie badać, obserwować i podziwiać te niezwykłe okazy.

Rośliny zimozielone często zachowują swój popisowy występ na tę porę roku, a krzewy kwitnące zimą obdarzają nas kwiatami i ozdobnymi liśćmi do ogrodu oraz, w wielu przypadkach, na nasze bożonarodzeniowe dekoracje. Wszystkie rośliny wiecznie zielone ceniono niegdyś za to, że stanowiły żywy pomost łączący jeden rok z drugim, niepodważalny dowód na to, że ponury, przejmujący zimowy chłód nie będzie trwał wiecznie, że pomimo nagich gałęzi i powszechnego zamierania ożywcze soki natury wciąż krążą w żyłkach ostrokrzewu.

Troska i dzielenie się

I bynajmniej nie spoczywam na laurach z kubkiem herbaty, napawając się tymi kwiatami; podciągam też rękawy do prac, które trzeba wykonać, aby mieć pewność, że rośliny te dadzą wspaniały popis rok po roku, a także, by przygotować ogród do przyszłorocznego sezonu wegetacyjnego. Po długich okresach suszy jest to dobra okazja, by wyściółkować glebę kompostem, ziemią liściową, przekompostowaną korą lub jakimkolwiek materiałem organicznym, który zatrzyma wilgoć, ograniczy zachwaszczenie, poprawi strukturę gleby i, w niektórych przypadkach, wzbogaci ją w składniki odżywcze.

Nawet teraz można coś posadzić. W łagodniejsze dni, zanim gleba nadmiernie się wychłodzi, nie brakuje okazji do wprowadzenia nowych roślin, w tym cebulowych. Tulipany na przykład muszą przejść okres chłodu, jeśli mają obficie zakwitnąć. Cebule można sadzić aż do Bożego Narodzenia, przykrywając je od góry 10-centymetrową warstwą ziemi. Jeśli twoja gleba, podobnie jak w Glebe Cottage, należy do ciężkich, najlepszym rozwiązaniem może okazać się posadzenie ich w donicach.

Późna jesień to również doskonały moment na wycięcie suchych, wybujałych pędów przy jednoczesnym pozostawieniu tylu nasienników, ile to tylko możliwe, ze względu na ich urodę oraz, co ważniejsze, jako pokarmu dla

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, WITH THANKS TO ROSE MCMONIGALL, DIPLEY MILL, HARTLEY WINTNEY, HOOK, HAMPSHIRE; JASON INGRAM

eprasa.pl 41bf0799c6

“Nasze zimowe ogrody potrafią wyglądać pięknie i podnieść nas na duchu”

dzikich stworzeń. Kępy traw stanowią ważne schronienie dla owadów i drobnych ssaków. W dzisiejszych czasach jesteśmy znacznie bardziej świadomi tego, z jak wieloma gatunkami dzielimy naszą przestrzeń.

Nasze zimowe ogrody stanowią niezwykle cenną ostoję dla ptaków, owadów i małych ssaków, a równocześnie potrafią wyglądać pięknie i podnieść nas na duchu nawet w najchłodniejsze, najbardziej ponure dni.

Posłuchaj porad Carol na temat ogrodnictwa w dojrzałym wieku w naszej serii podcastów *Winter Conversations* na stronie **www.GardenersWorld.com/podcast**

Charakterystyczne nasienniki rudbekii lśniącej (*Rudbeckia fulgida*) dodają zimowego uroku i zapewniają pożywienie dzikim stworzeniom

◁ Golteria chilijska (*Gaultheria mucronata*) ‘Bell’s Seedling’

Jeden z moich ulubionych krzewów bożonarodzeniowych o błyszczących, ostro zakończonych, ciemnozielonych liściach i masie różowych owoców zebranych w grona. W przeważającej mierze golterie są roślinami dwupiennymi, mającymi kwiaty męskie i żeńskie na osobnych egzemplarzach. Ta odmiana jest samopłodna, a ponadto może zapylać rośliny żeńskie. Wymaga kwaśnej gleby, lecz można ją uprawiać w pojemnikach z podłożem dla roślin wrzosowatych.

Uwielbiam ją również za skojarzenia ze świętami Bożego Narodzenia, a zwłaszcza z moją rodziną. Naszym rytuałem były wspólne wyprawy z mamą do The Chinese Gardens przy Rivington Pike, zanim zostały one odrestaurowane, aby zbierać zimozielone gałązki, w tym golterię (znaną wówczas pod nazwą pernetia), a potem spieszyć do domu, by ułożyć je na wigilijnym stole w ciepłej, przytulnej jadalni, w otoczeniu całej podziwiającej ten widok rodziny.

eprasa.pl 41bf0799c6

“Dajemy planecie w darze naszą troskę, świętując Boże Narodzenie w sposób bardziej przemyślany i świadomy”

Świąteczne PROJEKTY

Aby uczcić ten świąteczny czas w duchu zrównoważonego rozwoju, wykorzystując rośliny zebrane we własnym ogrodzie stwórz zachwycające dekoracje, które wzbudzą powszechny podziw

TEKST HAZEL GARDINER **ZDJĘCIA** NEIL HEPWORTH

W samodzielnym tworzeniu świątecznego wieńca kryje się głęboka radość. Poza gotowym wieńcem to właśnie zbieranie materiałów oraz sam proces tworzenia przynoszą wyjątkowe poczucie więzi z porą roku. Każdy wieniec staje się odzwierciedleniem miejsca, w którym mieszkasz, i tego, co kochasz – bez względu na to, czy są to gałązki zebrane we własnym ogrodzie, ścinki pospolitych gatunków pozyskane w sposób zrównoważony podczas spaceru, czy sezonowe pędy z lokalnej kwiaciarni. Te naturalne ozdoby nie muszą być skomplikowane ani kosztowne, by sprawiać wrażenie obfitych i eleganckich.

Zwykłe gałązki roślin zimozielonych, pędy z owocami czy suche owocostany można przekształcić w piękną ozdobę na drzwi, stół lub gzyms kominka. Wybierając to, co mamy pod ręką i co jest dostępne w danym sezonie, nie tylko tworzymy coś wyjątkowego, ale także dajemy planecie w darze naszą troskę, świętując Boże Narodzenie w sposób bardziej przemyślany i świadomy.

Rubinowy wieniec

Ten wieniec inspirowany głębokimi odcieniami zimy ma kilka warstw i łączy zarówno suszone, jak i świeże materiały, potęgując bogactwo i fakturę. Owoce dzikiej róży i hortensje w świeżej oraz suszonej postaci kontrastują z wyrazistymi rajskimi jabłuszkami i ciemnymi owocami róży, zapewniając blask i wyglądają jak klejnoty. Osłoń ten wieniec przed wiatrem i deszczem, aby zachować jego świeżość. Hortensja ogrodowa (*Hydrangea macrophylla*) zaschnie w wieńcu, więc wykorzystaj ją jeszcze ponownie w przyszłych projektach.

Będziesz potrzebować:

* **Drutu na szpuli**
* **Drucianej podstawy do wieńca wielokrotnego użytku, o grubości 30 mm**
* **Mchu torfowca pozyskanego w sposób zrównoważony**
* **Suszonego materiału roślinnego, takiego jak kwiatostany hortensji ogrodowej (*Hydrangea macrophylla*), szyszki modrzewia, nasienniki czarnuszki i szyszki chmielu**
* **Świeżych gałązek, na przykład eukaliptusa, mimozy (*Acacia baileyana*), szyszek olchy, sosny limby oraz rajskich jabłuszek**
* **Drutu florystycznego ciętego, rozmiar 28**
* **Wodoodpornej taśmy florystycznej**
* **Szerokiej, dwustronnej aksamitnej wstążki**
* **Naturalnego sznurka do zawieszenia**

Hazel Gardiner to florystka, pisarka i prezenterka, a także założycielka nowoczesnego studia florystycznego. **@hazelgardinerdesign**

eprasa.pl 41bf0799c6

Wieniec ze świeżych gałązek

Zima kojarzy się ze snem, lecz ta kompozycja ukazuje zimowe ulistnienie, które tętni świeżością i życiem. Obsypany jagodami jałowiec oraz iglaki zapewniają trwałość, dzięki czemu wieniec ten nadaje się idealnie zarówno na zewnątrz, jak i do wnętrz. Srebrzyste mikołajki wnoszą mroźny akcent, a staranny dobór drobnych gałązek tworzy nieco dziki i fantazyjny obraz i wita każdego, kto stanie w twoich drzwiach.

Będziesz potrzebować:

* **Drutu na szpuli**
* **Miedzianej podstawy do wieńca wielokrotnego użytku, o grubości 30 mm**
* **Mchu torfowca pozyskanego w sposób zrównoważony**
* **Świeżych gałązek, takich jak jałowiec, liście oliwki, pospornicy (pstrej), mikołajka, tymianku i starca**
* **Drutu florystycznego ciętego, rozmiar 28**
* **Wodoodpornej taśmy florystycznej**
* **Dwustronnej zielonej aksamitnej wstążki**
* **Naturalnego sznurka do zawieszenia**

eprasa.pl 41bf0739c6

ZRÓB SWÓJ *wieniec*

Przygotuj podstawę

1 Przymocuj solidnie do podstawy wieńca drut ze szpuli, pozostawiając go na szpuli. Owiń 8-centymetrowy odcinek wokół podstawy i skręć go ze sobą. Pokryj podstawę mchem i zabezpiecz go, owijając drut wokół podstawy i mchu co 2,5 cm.

Przygotuj pęczki

2 Posegreguj materiały według gatunków, dzieląc je na świeże i suszone, a także pod względem barwy i faktury. Przygotuj małe pęczki z trwałych gałązek. Umieść dłuższe pędy z tyłu, a krótsze z przodu; układaj je wachlarzowato. Usuń dolne liście, aby ułatwić sobie pracę.

Przymocuj pęczki

3 Ułóż pod kątem pierwszy pęczek na wieńcu, podążając za łukiem podstawy. Przymocuj go do podstawy, owijając końcówkę pęczka dwoma zwojami drutu. Unikaj zbyt mocnego zaciskania, lecz upewnij się, że drut ciasno trzyma każdy pęczek.

Twórz wieniec

4 Dokładaj kolejne pęczki, nakładając każdy tak, by przykrywał pędy poprzedniego. Układaj pęczki zgodnie z ruchem wskazówek zegara, zygzakiem, aż wieniec się wypełni. Rób regularne przerwy, by układ był symetryczny i poprawiaj ułożenie pęczków, aby wszystkie elementy pozostały widoczne.

Mocowanie detali na drucie

5 Delikatne elementy, takie jak chmiel, albo cięższe akcenty, takie jak owoce, mocuj na drucie pojedynczo, aby zapewnić im stabilność. Połącz łodyżki z ciętym drutem florystycznym i owiń taśmą florystyczną. Dodawaj je w trakcie tworzenia lub po ukończeniu, aby podkreślić fakturę i uzyskać zrównoważoną kompozycję.

Ostatnie szlify

6 Przymocuj piękną aksamitną wstążkę lub pasek tkaniny, na przykład satynowy, jako ostateczny akcent dekoracyjny. Zawiąż go w dużą, prostą kokardę. Przełóż kawałek sznurka przez tył kokardy i przymocuj go do wieńca, zawiązując z tyłu mocny supeł.

eprasa.pl 41bf0799c6

Obrączki na serwetki

Te delikatne, ręcznie wykonane obrączki na serwetki wnoszą barwny, osobisty akcent na stół. Doskonałe na świąteczne spotkania, uroczyste kolacje lub codzienne aranżacje, dodają uroku każdemu nakryciu i można je spersonalizować za pomocą wstążek lub winietek z imionami gości.

Będziesz potrzebować:

* **Drutu florystycznego ciętego, rozmiar 28**
* **Wodoodpornej taśmy florystycznej**
* **Świeżego materiału roślinnego, takiego jak daglezja zielona, hortensja ogrodowa (*Hydrangea macrophylla*), owoce dzikiej róży i mikołajek**
* **Satynowej wstążki**

JAK TO ZROBIĆ

1 **Owiń kawałek drutu taśmą florystyczną**, naciągając ją i skręcając w trakcie pracy. Zagnij oba końce w małe pętelki.

2 **Zbierz świeże materiały** w małe pęczki (o długości około 5 cm) i przymocuj je do drutu za pomocą taśmy florystycznej, zaczynając tuż pod pierwszą pętelką i kończąc przed ostatnią.

3 **Przełóż satynową wstążkę** przez pętelki, delikatnie zaginając drut wokół serwetki. Na koniec zawiąż wstążkę w kokardę i zabezpiecz.

Gwiazdy przyciągające wzrok **Efektowne nakrycia sprawią, że każdy poczuje się wyjątkowo przy twoim stole**

eprasa.pl 41bf0799c6

“Idealne na świąteczne spotkania, ręcznie robione obrączki na serwetki dodają uroku każdemu nakryciu”

eprasa.pl/p/gwm079

Wisząca kula

Ta wesoła wisząca ozdoba z symboliczną jemiołą to czarujący akcent do przedpokojów lub na drzwi. Wypełniają ją sezonowa zieleń, owoce i sosnowe szyszki – materiały, które można przeznaczyć na kompost, a drucianą konstrukcję wykorzystać ponownie.

Będziesz potrzebować:

* **Drucianej siatki**
* **Drutu na szpuli**
* **Satynowej wstążki**
* **Świeżego materiału roślinnego, takiego jak daglezja zielona, iglaki, mirt z owocami, szyszki sosnowe i jemioła**
* **Aksamitnej wstążki**
* **Drutu florystycznego ciętego, rozmiar 28**

Alternatywa dla choinki **Wisząca kula to wspaniała świąteczna ozdoba, jeśli brakuje miejsca na drzewko**

JAK TO ZROBIĆ

1. **Uformuj kulę z siatki** i zabezpiecz ją drutem na szpuli. Przymocuj satynową wstążkę na górze, aby utworzyć pętlę do zawieszenia.

2. **Wsuń gałązki kontrastujących ze sobą**, trwałych roślin zimozielonych i liści. Układaj kolejne warstwy, używając krótszych odcinków na górze i na dole, aby utrzymać kulisty kształt.

3. **Po całkowitym osłonięciu podstawy** dodaj jemiołę oraz kontrastujące elementy, takie jak owoce, szyszki sosnowe i gałązki, mocując je drutem ze szpuli.

4. **Przymocuj aksamitną wstążkę** na górze, blisko satynowej tasiemki, za pomocą ciętego drutu. Zawiąż w kokardę.

eprasa.pl 41bf0799c6

DOBRA RADA

Poszukaj w ogrodzie zimowych nasienników, na przykład miesiącznicy, krwawnika i traw, a także zimozielonych gałązek. Jeśli zbierasz materiały w przestrzeni publicznej, stosuj się do obowiązujących w kraju wytycznych, aby pozyskiwać je w sposób odpowiedzialny, chroniąc siebie i lokalną przyrodę.

Świece i zieleń

Ta kompozycja w ocynkowanej osłonce będzie uniwersalną ozdobą stołu lub parapetu. Łącząc pozyskany w zrównoważony sposób mech płaski lub poduszkowy z pachnącymi cebulami hiacyntów i ciepłym blaskiem świec, tworzy aranżację, która pięknie wygląda i pachnie. Taką dekorację możesz stworzyć w dowolnym naczyniu, jakie masz pod ręką. Po przekwitnięciu hiacynty posadź w ogrodzie lub podaruj je komuś, jeśli brakuje ci miejsca.

Będziesz potrzebować:

* **Świec stożkowych: diod (LED) lub woskowych**
* **Małych świeczników, doniczek lub słoiczków**
* **Cynkowej osłonki**
* **Plasteliny florystycznej (miękkiej, lepkiej masy mocującej)**
* **Hiacyntów w doniczkach**
* **Siatki drucianej**
* **Drobnych kamieni lub otoczaków**
* **Mchu płaskiego lub poduszkowego pozyskanego w zrównoważony sposób**

JAK TO ZROBIĆ

1. **Umieść każdą świecę w małej** doniczce lub słoiczku (ja użyłam małych słoiczków po dżemie) i przymocuj w ocynkowanej osłonce za pomocą plasteliny florystycznej, pozostawiając wolne miejsca na hiacynty w doniczkach.
2. **Rozłóż siatkę drucianą wokół świec**, aby zapewnić stabilność i strukturę; w przypadku mniejszych naczyń bez cebul użyj drobnych kamieni lub otoczaków.
3. **Wstaw doniczkowe hiacynty** w drucianą siatkę, wypełniając wszelkie puste przestrzenie kamieniami lub otoczakami.
4. **Ułóż z wierzchu kolejną warstwą** kamieni lub otoczaków, a następnie na samej górze rozłóż mech. Włącz lub zapal świece.

eprasa.pl 41bf0799c6

Czas na GWIAZDY

Z anim zaczniemy wypatrywać na niebie pierwszej gwiazdy, zaprośmy do domu kolorowe poinsecje, które rozweselają wnętrza naszych mieszkań i tworzą wpaniałą świąteczną atmosferę. Stanowią doskonały dodatek do tradycyjnych dekoracji, takich jak wieńce i stroiki. Klasyczne, nowoczesne czy rustykalne wnętrze, każde można udekorować żywymi sadzonkami, a odpowiednie dodatki pomogą stworzyć wymarzony nastrój, wykreować miniaturowy krajobraz czy, jak za dotknięciem czarodziejskiej różdżki, ożywić stary, dawno nieużywany przedmiot. To jedyny taki czas, gdy gwiazdy błyszczą w naszych domach mocniej niż na niebie!

ZDJĘCIA **STARS FOR EUROPE**

Opowieść w kilku odcinkach

Diorama pozwala wykreować miniaturowy obraz, nadający się do przenoszenia i ustawiania w dowolnym miejscu. Podstawą dekoracji są pudełka, w których stworzysz wymarzony świat. Jeśli kochasz klasykę, wykorzystaj czerwoną miniaturową sadzonkę poinsecji, a jeśli preferujesz styl skandynawski lub lubisz jaśniejsze dekoracje, sięgnij po białe lub łososiowe sadzonki. Umieść roślinę w osłonce, a obok, z sosnowej gałązki, stwórz miniaturowe świąteczne drzewko. Możesz wykorzystać także szyszki, mech pozyskany z legalnych źródeł w zrównoważony sposób, orzechy włoskie i kawałki drewna. Jeśli wolisz wykreować miejski nastrój, wykrój z kartonu lub sklejki ścianki imitujące domki, albo wykorzystaj kawałek materiału. Wszystkie elementy przymocuj do ścianek pudełka, klejem na gorąco lub zszywkami, używając tackera, a na końcu dodaj tło, umieszczając sznur lampek choinkowych, by rozweselić długie jesienne i zimowe wieczory.

eprasa.pl 41bf0799c6

Świąteczne drzewko pokryte mchem

Małe mieszkanie lub świadoma rezygnacja z tradycyjnego drzewka nie oznacza, że w domu nie może pojawić się żadna ozdoba przypominająca choinkę. Oto jej minimalistyczna interpretacja, która zajmuje bardzo mało miejsca, a przy tym doskonale eksponuje piękno gwiazdy betlejemskiej. Do wykonania tej rustykalnej i jednocześnie bardzo eleganckiej dekoracji przygotuj: plaster drewna (na podstawę), 3 leszczynowe gałązki (dwie tej samej długości, jedną krótszą), drut florystyczny, czerwoną wełnę, sadzonkę gwiazdy betlejemskiej i osłonkę na doniczkę, druciki oczkowe wiązałkowe, mech, gałązki modrzewiowe z szyszkami, gwiazdę na czubek, świece woskowe (tradycyjne lub LED), małe ozdoby choinkowe, wiertarkę, nożyczki, sekator i obcążki.

1 Wywierć w plastrze drewna z dwóch stron otwory, aby dało się w nie wetknąć zaostrzoną leszczynową gałązkę. Najkrótszą gałązkę przetnij sekatorem na pół, po czym zaostrz jedną końcówkę każdej z nich i wciśnij do przygotowanych otworów. To będzie podstawa dekoracji.

2 Dwie pozostałe, dłuższe gałązki przymocuj drutem oczkowym, aby powstał trójkąt. Jeśli nie masz drutu oczkowego, możesz połączyć gałązki za pomocą zwykłych kawałków drutu, ale pamiętaj o tym, by dla bezpieczeństwa zawinąć jego ostre końcówki do środka.

3 Układaj na gałązkach mech i mocuj go za pomocą cienkiego drutu florystycznego w taki sposób, aby je całkowicie zasłonić. Potem na dwóch bokach przywiąż czerwoną wełną gałązki modrzewiowe i ozdoby, a na samym czubku przyczep gwiazdę.

4 Postaw dekorację w docelowym miejscu. Przymocuj świeczki. Na końcu na plastrze drewna ustaw gwiazdę betlejemską w glinianej osłonce i podlej roślinę.

eprasa.pl 41bf0799c6

W odcieniach różu i moreli

Gdy na zewnątrz rozgości się na dobre zimowa aura, każdą przestrzeń warto przemienić w przytulne miejsce. Ceglana ściana, miejsce przechowywania doniczek lub wąski korytarz w gospodarczej części domu można przybrać świeżymi sadzonkami lub naturalnymi ozdobami. Prosty wianek z gałązek sosnowych, dzikiej róży z owocami i jemioły, gałęzie trzmieliny pospolitej (*Euonymus europaeus*) pokryte porostami i charakterystycznymi, pomarańczowo-różowymi owocami, resztki jesiennych zbiorów dyń i przyjemne w dotyku brązowe kasztany to materiały, które łatwo znaleźć o tej porze roku. Puste donice po roślinach sezonowych, stylowe miniszklarenki oraz lampiony dodają kompozycji charakteru.

DOBRA RADA:
Gwiazdy betlejemskie ustawiaj w jasnych pomieszczeniach, w których panuje stała temperatura 18-22°C i nie ma zimnych przeciągów

eprasa.pl 41bf0799

Trzej Królowie i sukulenty

Prosty i pełen uroku pomysł na wykorzystanie miniaturowych poinsecji oraz sukulentów. Gliniane doniczki pomaluj w taki sposób, by stworzyć postacie Trzech Króli. Gdy farba wyschnie, połącz je ze sobą klejem do klejenia na gorąco. Wykorzystaj do dekoracji także drewniane koraliki. Gdy postacie będą gotowe, do doniczek włóż miniaturowe sadzonki roślin.

Abażur z szyszek

Przygotuj dziewięć szyszek sosnowych podobnej wielkości i przymocuj je do dziewięciu kawałków biało-czerwonych sznurków (około 80 cm długości). Związ wszystkie z drugiej strony w taki sposób, aby szyszki znalazły się na tym samym poziomie. Do sznurków przymocuj kilka fiolek florystycznych, rajskie jabłuszka oraz gałązki ostrokrzewu z owocami. Zawieś dekorację na haku, wypełnij fiolki wodą i wstaw do nich cięte pędy poinsecji.

Kalendarz adwentowy na wyciągnięcie ręki

Zawieś nad stołem lub w innym miejscu w domu poziomo gałąź i przymocuj do niej 24 ponumerowane paczuszki ze słodkościami lub wybranymi wcześniej intencjami. Pomiędzy dodaj kilka ozdób: drewnianych lub wykonanych z papieru. Dodaj też kilka fiolek florystycznych ukrytych w kopertach. Po wykonaniu całej pracy fiolki wypełnij wodą i wstaw do nich cięte gałązki gwiazdy betlejemskiej.

Nowy komplet

W każdym domu znajdują się naczynia, których szkoda wyrzucić, choć nie stanowią już kompletu. Wykorzystaj filiżankę, która nie ma już spodka, kielich z grubego szkła, z którego nikt już nie chce korzystać lub ceramiczny, zapomniany wazonik. Wybierz przedmioty, które można ze sobą skleić. Pomaluj je, dopasowując kolory do miniaturowych sadzonek poinsecji. Gdy farba będzie już sucha, sklej naczynia w taki sposób, by powstały dwie różnej wysokości wieże, każda z naczyniem na górze. Wstaw sadzonki roślin i ustaw dekorację na świątecznym stole lub gzymsie kominka.

1bf0799c6

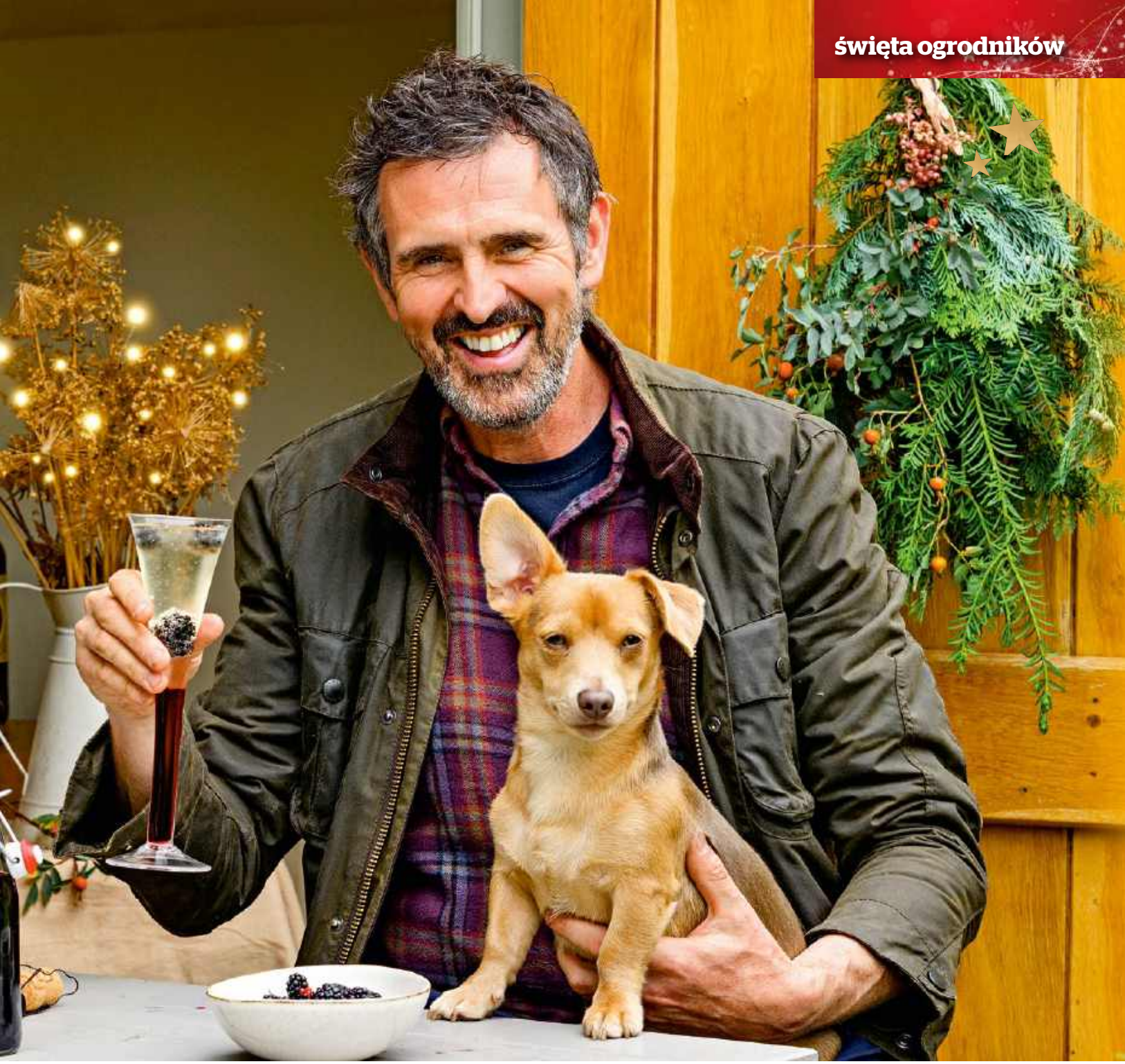

ŚWIĘTUJ ZADAMEM

W te święta Bożego Narodzenia dziel się mnóstwem sezonowych przysmaków pochodzących z ogrodu – od domowych przetworów, dekoracji zebranych na łonie natury i rozgrzewających herbat, po wyśmienity kieliszek wina musującego z dodatkiem owoców. Na zdrowie życzą Adam, Buster i cała rodzina Frostów!

ZDJĘCIE: JASON INGRAM

eprasa.pl 41bf0799c6

Naprawdę lubię zimowe tempo ogrodu. Owszem, jest co robić, ale nigdy nie ma pośpiechu, a przy moim napiętym grafiku zawodowym to jedyny czas, kiedy mogę spędzić dwa pełne tygodnie w domu. Pani Frost również uwielbia Boże Narodzenie, więc lubimy pójść na całość. Najszczęśliwszy czuję się, spędzając czas w kuchni przy włączonej muzyce, krzątającej się rodzinie i w towarzystwie Islay, naszego labradora. W tym roku dołączy do nas oczywiście również Buster, więc zapowiada się ciekawie!

Być może zdziwi was wiadomość, że w Boże Narodzenie lubimy też wypić małego drinka – właściwie teraz, gdy dzieci są już starsze, weszło nam w nawyk przygotowywanie wczesnowieczornych koktajli w pierwszy lub drugi dzień świąt Bożego Narodzenia, albo w oba te dni. Świetną zabawą jest sprawdzanie, który drink wygląda – i oczywiście smakuje – najlepiej, a posiadanie własnych składników z ogrodu to dodatkowa zaleta.

Wcześniej w ciągu roku, oprócz naszych zwykłych chutneyów, dżemów oraz olejów i herbat ziołowych, przygotowujemy syropy ziołowe i nalewki do aromatyzowania ginu, wódki, a nawet whisky. Jeśli lubicie domowe przysmaki z ogrodu, to doskonały sposób na maksymalne wykorzystanie letnich owoców. A jeśli w tym roku nie uprawialiście własnych i macie ochotę spróbować, zacznijcie po prostu zastanawiać się, co chcielibyście przygotować przed kolejnym Bożym Narodzeniem; to świetny sposób na rozpoczęcie planowania z wyprzedzeniem następnego sezonu wegetacyjnego. Obiecuję, że nie pożałujecie.

Poza tym nigdy nie martwcie się klęską urodzaju – zawsze znajdzie się sposób na wykorzystanie nadmiaru, więc zanim z zapałem zabierzemy się za niektóre z moich ulubionych, domowych świątecznych przysmaków, wznieśmy za to toast pod chmurką!

POWYŻEJ: Adam i Buster z niecierpliwością czekają na wesołe święta Bożego Narodzenia, celebrując je z obfitymi plonami z własnego ogrodu

eprasa.pl 41bf0799c6

“Podanie na stół własnych warzyw na wigilijną kolację to dla mnie najbardziej satysfakcjonujący moment w roku”

Przysmaki rodziny Frostów

Wprowadzanie zieleni do domu jest ważne, a szczególnie w Boże Narodzenie, lecz teraz, gdy dzieci są starsze, wybór choinki to raczej sprawa dla pana i pani domu. Dla mnie drzewko musi być świeże (ten zapach!), w miarę możliwości z korzeniami, i mamy wielkie szczęście, że w pobliżu mieszka kilku naprawdę dobrych plantatorów choinek. Po przywiezieniu do domu odcinam dolne gałęzie drzewka, by wykorzystać je jako bazę naszych bożonarodzeniowych dekoracji. Dodaję do nich jeszcze cis, rozmaryn, kwitnącą sarkokokę oraz owoce i nasienniki wysuszone pod koniec lata.

Zazwyczaj tworzymy małe zielone kompozycje, które wspaniale wyglądają na kredensach, stołach i parapetach, a także uroczy stroik na centralną część świątecznego stołu. W ostatnich latach Pani Frost zaczęła nawet owijać światełkami moje trzy grusze w przedogródku, które – trzeba przyznać – mają kształt choinek i gdy podchodzi się do domu, wyglądają jak z obrazka.

Wspomnienia w słoikach

Gdy zieleń jest już przygotowana, chodzi oczywiście o to, co możemy zjeść lub wypić, i na tym etapie dorosłe dzieci z wielką chęcią włączają się do pomocy.

W rzeczywistości planowanie rozpoczyna się późnym latem, co przywołuje jedno z moich pierwszych wspomnień bożonarodzeniowych – pomaganie babci przy jej chutneyu z fasoli wielkokwiatowej, przygotowywanym do podania z serami w okresie świątecznym. Szliśmy na działkę i zbieraliśmy sporą torbę fasoli, po czym babcia rozkładała wszystko na stole i zabieraliśmy się do pracy. Ona odcinała końce z obu stron, a moim zadaniem było krojenie – przeciskanie i przeciąganie tego, co było potrzebne do chutneya, przez jedną z tych małych plastikowych krajalnic (które, jak sądzę, wciąż można kupić). Następnie babcia blanszowała ewentualny nadmiar i zamrażała go do wykorzystania zimą.

Nawet gdy się postarzała, przeprowadziła do Devon i przestała robić chutney przy każdej mojej wizycie, wciąż dbała o to, by mieć w domu słoik tego wyrobu, kupiony od kogoś ze wsi. Uwielbiałem go tak bardzo, że wciąż robię go od czasu do czasu (jeśli szukacie pomysłu na świąteczny prezent, przepis znajduje się w mojej książce *How I Garden*), choć swój doprawiam nieco pikantniej. Inne wspaniałe połączenia to chutney z agrestu i kwiatów bzu czarnego, z kolei galaretka z dzikich jeżyn stanowi doskonałą alternatywę dla tradycyjnej żurawiny.

Kiedy delektuję się serem z odrobiną chutneya, zawsze myślę o mojej babci. I może właśnie o to w tym wszystkim chodzi – o tworzenie rzeczy, dzielenie się nimi z przyjaciółmi i rodziną, a następnie przekazywanie tego dalej.

Prezenty z zielnika

Gdybym mógł uprawiać w ogrodzie tylko jedną rzecz, byłyby to zioła – dają nam tak wiele korzyści, zarówno w postaci świeżej, jak i po ususzeniu, do wykorzystania w herbatkach ziołowych (koper włoski, werbena cytrynowa i owoce bzu czarnego to jedne z moich ulubionych) lub w kuchni, czy też po prostu ze względu na ich urodę. Jeśli uprawiasz bardziej odporne gatunki zimozielone, będziesz mieć pod ręką świeże zioła, które pomogą doprawić także świąteczne dania. Przyjemnie jest wyjść z nożyczkami w bożonarodzeniowy poranek, aby ściąć to, czego akurat potrzeba; Pani Frost uwielbia je suszyć, wiązać i wieszać na widoku. Rozmaryn, szałwia i tymianek dodane do pieczonych ziemniaków, marchwi i pasternaku stają się prawdziwymi gwiazdami posiłku.

Robienie domowych oliw ziołowych to również świetna i niezwykle prosta zabawa, pozwalająca wzbogacić smak potraw lub pieczywa, a także doskonały podarunek dla najbliższych. Używam dobrej oliwy

Adam przez całą jesień wykorzystuje plony ze swojego ogrodu do przygotowywania świątecznych upominków i smakołyków

Domowy chutney podany z serami idealnie nadaje się do wspólnego biesiadowania przy świątecznym stole

Do przygotowania oliw smakowych można użyć różnych ziół, ale rozmaryn należy do ulubieńców Adama

Napar z własnych ziół to cudownie rozgrzewający napój idealny na chłodny zimowy dzień

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl 41bf0799c6

Robienie likieru jeżynowego to przyjemna praca i doskonały sposób na zagospodarowanie nadmiaru zbiorów

z oliwek najwyższej jakości z pierwszego tłoczenia, macerowanej pojedynczym ziołem, albo mieszam kilka z nich, tworząc złożoną kompozycję. Jedną z moich ulubionych jest oliwa rozmarynowa, do której czasem dodaję czosnek, ale szczerze mówiąc, możesz użyć wszystkiego, na co masz ochotę. Upewnij się tylko, że zioła zostały dokładnie umyte, a szczelna butelka lub słoik wyparzone, i przechowuj oliwy w chłodnym, suchym miejscu.

Owocne, wesołe święta

W moim przedogródku rośnie jeszcze mnóstwo innych świątecznych przysmaków, w tym drzewa i krzewy owocowe – latem zebraliśmy ich zbyt wiele, by je przechować w jak najlepszym stanie. Zaczęliśmy więc robić korzenny gin gruszkowy, który jest rozgrzewającym przysmakiem na chłodniejsze miesiące, a jeżyny wykorzystaliśmy do przygotowania likieru cassis, który w zasadzie przypomina tradycyjną tarninówkę – i smakuje cudownie z odrobiną wina musującego do świątecznego toastu. Świetnie sprawdza się również w koktajlach lub na koniec długiego dnia, pity z bliską osobą przy kominku.

Przyrządzenie go jest zresztą bardzo proste. Po zebraniu jeżyn opłucz je i pozostaw do wyschnięcia, usuwając wszelkie szypułki oraz odbarwione lub uszkodzone owoce. Następnie przełóż owoce do wyparzonego, zamykanego, szczelnego słoja, dodaj trochę drobnego cukru do wypieków i zalej wódką (lub brandy). Zakręć pokrywkę, mocno wstrząśnij słoikiem, a następnie umieść go w chłodnym, ciemnym miejscu. Wstrząsaj słoikiem co kilka dni – to uroczy rytuał w okresie przedświątecznym.

Likier będzie gotowy po około miesiącu, ale możesz pozostawić owoce na kolejne dwa miesiące, jeśli zależy ci na mocniejszym smaku. Ja jednak nie trzymałbym ich dłużej. Następnie filtruję likier przez gęstą ściereczkę i wyrzucam odsączone owoce na pryzmę kompostową. Ten piękny, rubinowy płyn owocowy jest już gotowy do zlania do wyparzonej butelki lub z powrotem do pierwotnego słoja po jego dokładnym umyciu.

A jaki jest najlepszy sposób na delektowanie się nim? Wlej odrobinę do ulubionego kieliszka do szampana, dolej wina musującego, dodaj do dekoracji dorodną jeżynę (może być mrożona), a następnie wyjdź na zewnątrz, by wznieść toast za plony z ogrodu!

eprasa.pl 41bf0799c6

PLANOWANIE *świątecznych potraw*

Kiedy masz już uporządkowane wszystkie dodatkowe drobiazgi, co z warzywami na świąteczny posiłek? Dla mnie wyhodowanie jak największej ilości własnych świątecznych warzyw, a następnie ich przyrządzenie i podanie na stół, to prawdopodobnie jeden z najbardziej satysfakcjonujących momentów w roku. Oto kilka gatunków, które są nie tylko łatwe w uprawie, ale okazują się też strzałem w dziesiątkę w ten wielki dzień. Jeśli tym razem nie udało ci się urządzić na stole uczty z własnych plonów, Boże Narodzenie to idealny moment na zaplanowanie kolejnego sezonu wegetacyjnego.

Kalettes

Ziemniaki z późnego zbioru

Pasternak

Marchew

Kalettes (kalerosse)

Zacząłem uprawiać to smaczne i bardzo pożywne warzywo – krzyżówkę brukselki z jarmużem – kilka lat temu. Aby wyobrazić sobie jego smak, pomyślcie o młodych liściach warzyw kapustnych; smakują wybornie ugotowane na parze, obtoczone w maśle i posypane odrobiną parmezanu (lub dużą ilością, jeśli jesteś moim synem Oakleyem!). Roślinę tę można uprawiać z nasion, lecz ja zazwyczaj kupuję gotową rozsadę, sadząc rośliny w rozstawie co 60 cm, zachowując taką samą odległość między rzędami. Dobrze dociśnij ziemię wokół sadzonek i przykryj je gęstą siatką dla ochrony przed gąsienicami i gołębiami. Kalettes mają długi okres zbiorów przez całą zimę, zapewniają wyrazistą strukturę i można je nawet sadzić współrzędnie na rabacie kwiatowej.

Ziemniaki

Uwielbiam pieczone ziemniaki, przyrządzone z szałwią i czosnkiem. Są to ziemniaki z późnego zbioru, od sierpnia do października, kiedy liście na roślinach żółkną i zasychają. Następnie myję i osuszam najlepsze bulwy (bez śladów obicia czy uszkodzeń przez szkodniki) i przechowuję je w dużej papierowej torbie, by cieszyć się nimi przez całą zimę.

Odmiany późne sadzi się jako ostatnie, zwykle w kwietniu lub maju. Wybierz otwarte, słoneczne stanowisko, przekop glebę z dobrze przekompostowaną materią organiczną i sadź bulwy w odstępach co 40 cm, w rzędach oddalonych od siebie o niemal dwukrotność tej odległości. W miarę pojawiania się liści regularnie obsypuj rośliny, aż uformuje się solidny kopczyk. Podlewaj obficie w okresach suszy.

Pasternak

Świąteczny obiad bez pasternaku? Myślę, że Pani Frost by mnie opuściła! My jemy pasternak pieczony z rozmarynem i polany na koniec syropem klonowym. Pasternak jest łatwy w uprawie, ale pamiętaj, by używać świeżych nasion i dać mu dużo czasu na osiągnięcie odpowiednich rozmiarów.

Wiosną wysiewam go wprost do gruntu do dobrze przygotowanej gleby – najlepsza jest lekka, piaszczysta ziemia, ale upewnij się, że siewki nie przeschną po wykiełkowaniu (co może zająć nawet miesiąc). Gdy siewki osiągną około 10 cm wysokości, przerwij je w razie potrzeby. Aby uzyskać najlepszy smak, wykop pasternak po pierwszych przymrozkach. Dopóki ziemia nie jest zbyt mokra, po prostu zostawiam swój pasternak w gruncie, dopóki nie będzie mi potrzebny.

Marchew

Uwielbiam uprawiać marchew o różnokolorowych korzeniach z tego prostego powodu, że świetnie prezentuje się na stole, zwłaszcza pieczona z tymiankiem i dodatkiem miodu.

Wszystkie marchwie z własnej uprawy mają mnóstwo smaku i są bezproblemowe w uprawie od wczesnej wiosny aż do końca sierpnia. Moja gleba jest nieco ciężka, dlatego marchew uprawiam na podwyższonych grządkach wypełnionych lekką, żyzną ziemią, która zapewnia dobry drenaż. Jeśli ustalisz, gdzie zamierzasz siać, możesz przygotować grządkę już teraz. Nasiona marchwi powinny wykiełkować w ciągu kilku tygodni. Przerwij słabsze siewki, a po przyjęciu się roślin podlewaj je tylko w okresach suszy.

Słuchaj Adama Frosta w naszej serii podcastów *Conversations*, w której dzieli się pasją do uprawy i gotowania z plonów z własnej działki, a także udziela porad dotyczących projektowania ogrodów i wielu innych wskazówek – wejdź na **www.GardenersWorld.com/podcast**

ZDJĘCIA: NEIL HEPWORTH

eprasa.pl 41bf0799c6

Prezenty pod choinkę

Upominki do domu

▲ Świeca sojowa Sylvare
Sylvare to wyrazista kompozycja o zdecydowanym drzewnym charakterze. Soczysta figa i limonka otwierają zapach, ale szybko ustępują miejsca cedrowi, korzennemu zielu angielskiemu oraz ciepłej, głębokiej bazie bursztynu, paczuli i piżma.
www.otsohandmade.pl

▶ Poduszka dekoracyjna welurowa Malarska łąka
Ta poduszka sprawi, że wnętrze przejdzie wspaniałą metamorfozę. Poduszka uszyta została z wysokiej jakości materiału, dzięki czemu zarówno kolory, jak i wszelkie detale są idealnie odwzorowane.
www.bimago.pl

◀ Wiszące epipremnum złociste LEGO
Zbuduj roślinę z klocków LEGO® z dwoma długimi pnączami, które zwisają poniżej doniczki, albo z czterema identycznymi pędami. Gdy model będzie gotowy, możesz z dumą ustawić go jako ozdobę.
www.lego.com

▲ Półmisek VARI Choinka zielona
Półmisek do serwowania w kształcie choinki. Wykonany z transparentnego szkła w zielonym kolorze, co podkreśla jego uroczy, świąteczny charakter. Słodkie i słone przekąski podane na naczyniu VARI będą prezentować się bardzo apetycznie.
www.homla.com.pl

▶ Plakat na ścianę Bergamotka
Plakat w stylu retro z grafiką botaniczną pasuje zarówno do mieszkań, jak i do lokali biurowych oraz handlowych związanych z tematyką biologii i roślin. Plakat vintage o tematyce botanicznej będzie atrakcyjną dekoracją ścian w takich miejscach i nada im charakteru.
www.vintageposteria.pl

◀ Ekologiczny poradnik księżycowy na ścianę
Kalendarz księżycowy dla ogrodników i rolników. Idealny do powieszenia na ścianie. Ta wersja bestsellerowego Ekologicznego Poradnika Księżycowego pozwala na szybki i przejrzysty dostęp do najważniejszych informacji związanych z uprawą ogrodu lub pracami gospodarskimi.
www.wydawnictwogaj.pl

▶ Trójnożna lampa stojąca z egzotycznym nadrukiem
Lampa podłogowa z nowoczesnym wzorem w rośliny to doskonała dekoracja do mieszkania. Piękny wygląd lampy to tylko jedna z wielu jej zalet. Florystyczny motyw nawiązujący do tropików sprawdza się zarówno w nowoczesnej, jak i w klasycznej przestrzeni. Abażur zdobią soczyste liście bananowców w kontrastujących ze sobą barwach i stylowe monstery, które skradły serca projektantom wnętrz.
www.light-home.pl

eprasa.pl 41bf0799c6

Podaruj książkę

◀ Ocalą nas małe drzewa
Zadrzewienia karmiące dla wszystkich

Marek Styczyński, Z Biotopu Lechnica, 2026

Świat, który znaliśmy, gwałtownie się zmienia. Kryzys klimatyczny przestał być odległą alegorią, a stał się codziennością i wpływa na nasze bezpieczeństwo.
Marek Styczyński, doświadczony leśnik specjalizujący się w ekologii terenów górskich, przekonuje jednak, że wciąż mamy czas, by zamienić „nadzieję na zmianę" w realne „tworzenie zmiany".

www.zbiotopulechnica.pl

▲ Zielnik czterech pór roku

Besler Basilius

Wydawnictwo Jedność, 2026

Basilius Besler, botanik i aptekarz z Norymbergii, w 1613 roku wydał Zielnik czterech pór roku, jedną z najambitniejszych ksiąg o kwitnących roślinach ozdobnych. Zielnik Beslera był najaktualniejszy w jego czasach.
To absolutnie wyjątkowe dzieło zawiera reprodukcje wszystkich wielkich, oryginalnych plansz – 376 grawiur wykonanych metodą druku wklęsłego. Każdy kwiat albo roślina jest opisana przez francuskiego botanika Gerarda-Guy Aymonina, z uwzględnieniem współczesnej wiedzy naukowej.

www.jednosc.com.pl

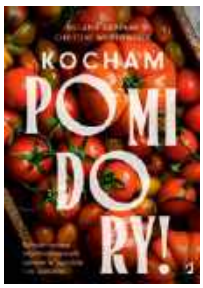
▶ Las na receptę

Marek Michalski, Sensus, 2026

Stres, zmęczenie, natłok bodźców. Coraz więcej badań pokazuje, że organizm człowieka nie jest przystosowany do świata, w którym dziś żyjemy ale wciąż doskonale reaguje na ten, z którego pochodzimy: las. Ta książka to podróż dziennikarza i certyfikowanego przewodnika kąpieli leśnych do miejsc, gdzie kontakt z naturą wykorzystuje się świadomie jako wsparcie zdrowia psychicznego i fizycznego. Autor rozmawia z naukowcami z różnych krajów, odwiedza certyfikowane lasy terapeutyczne i sprawdza na sobie, co naprawdę dzieje się z człowiekiem, gdy zwalnia i zaczyna uważnie doświadczać przyrody.

www.sensus.pl

◀ Kocham pomidory! Sekrety uprawy najsmaczniejszych odmian w ogrodzie i na balkonie

Melanie Grabner, Christine Weidenweber

Wydawnictwo Kobiece, 2026

Setki odmian i smak, który się nie nudzi? Pomidor! Zakochaj się w pomidorach i poczuj prawdziwą radość ogrodnictwa.
Autorki – doświadczone ekspertki ogrodnictwa – skupiają się na odmianach odpornych, sprawdzonych i łatwych do amatorskiej uprawy. W książce znalazło się 60 szczegółowo opisanych odmian zapylanych otwarcie, które zachwycają nie tylko różnorodnością kolorów i kształtów, ale przede wszystkim smakiem i zastosowaniem.

www.wydawnictwokobiece.pl

▲ Pomysłowy ogrodnik 70 sprytnych i przyjaznych dla środowiska pomysłów do ogrodu

Filip Johansson

Wydawnictwo Filo, 2026

Każdy ogrodnik potrzebuje sprytnych pomysłów, by jak najlepiej zadbać o swoje duże czy małe, zielone królestwo.
Ta książka, pełna ciekawych rozwiązań, w przyjazny sposób przeprowadzi cię przez każdą porę roku w ogrodzie, krok po kroku udzielając jasnych wskazówek. Dowiesz się, między innymi, jak ze starego węża ogrodowego zrobić spiralną podpórkę do pomidorów, jak łatwo przesadzić rośliny doniczkowe, jak z pomocą tektury utrzymać wilgotność kiełkujących nasion i jak zrobić bomby nasienne.

www.filo.com.pl

▶ Zdumiewające zdolności roślin Przygodowa podróż botaniczna od A do Z

Christina Harrison, Lauren Gardiner

Wydawnictwo Amber, 2025

Odkryj cuda królestwa roślin. Poznaj największe i najmniejsze, najstarsze, najcięższe, najszybsze i najbardziej zabójcze.
Ta książka to dzieło zespołu naukowego Kew Gardens: Królewskich Ogrodów Botanicznych w Kew w Londynie, uznanych za najwspanialszy ogród na świecie i wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

www.wydawnictwoamber.pl

◀ Dary Ziemi
Czego przyroda uczy nas o wzajemności

Robin Wall Kimmerer, Znak Literanova, 2026

A co, jeśli największą rewolucjonistką naszych czasów jest… roślina? Taka, która dba o dobrostan wszystkich wokół siebie. Wiosną rozkwita i przyciąga owady, latem zaprasza na ucztę, a jesienią oddaje ziemi to, czego sama nie wykorzystała. Robin Wall Kimmerer, autorka bestsellerowej Pieśni Ziemi, śledzi rytm życia świdośliwy i przekuwa tę obserwację w poruszającą lekcję płynącą z głębi natury. Profesorka botaniki i członkini plemienia Potawatomi pokazuje, że odwrót od konsumpcjonizmu zaczyna się od drobnych decyzji: tego, jak robimy zakupy, czy dzielimy się nadmiarem i w jaki sposób dbamy o sąsiedztwo.

www.znak.com.pl

eprasa.pl 41bf0799c6

▶ Ogród pełen kwiatów
Kwitnące rabaty z roślinami jednorocznymi i dwuletnimi

Anna Danicka, Wydawnictwo Publicat, 2026

Kwietny ogród w szczycie sezonu wygląda magicznie. W promieniach słońca olśniewa kolorami i fakturami, a pod wieczór oszałamia zapachami. Zachwyt budzi feeria barw oraz różnorodność form. A co najlepsze, tę ogrodową magię można przenieść do domu w postaci bukietów ze świeżo ściętych kwiatów. Autorka, pasjonatka ogrodnictwa, zachęca do zakładania rabat kwietnych. W poradniku krok po kroku dzieli się swoją wiedzą i zaprasza do przygody, jaką jest uprawa kwiatów.

www.publicat.pl

◀ Światłożercy
Jak tajemnicza inteligencja roślin zmienia nasze rozumienie życia na Ziemi

Zoë Schlanger, Wydawnictwo Helion, 2026

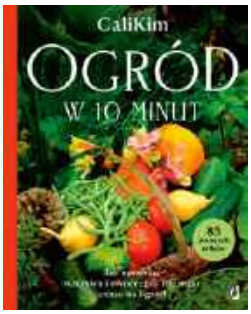

Rośliny. Nasycają atmosferę Ziemi tlenem, którym oddychamy. Absorbując światło słoneczne i przekształcając je w łatwo przyswajalne węglowodany, dosłownie budują nasze komórki. Wbrew powszechnym wyobrażeniom rośliny prowadzą złożone, dynamiczne życie towarzyskie i seksualne. Doświadczają szeregu subtelnych zmysłowych doznań, które zwykliśmy przypisywać jedynie zwierzętom.

www.helion.pl

▶ Ogród w 10 minut
Jak uprawiać warzywa i owoce, gdy nie masz czasu na ogród

CaliKim, Wydawnictwo Kobiece, 2026

Nie masz czasu na ogród? Tak ci się tylko wydaje! Poznaj sprytne triki ogrodnicze i osiągaj wielkie efekty w krótkim czasie. „Ogród w 10 minut" to poradnik dla wszystkich, którzy marzą o własnych ogródkach, ale nie mają na nie zbyt dużo czasu. Ta książka udowadnia, że nawet najbardziej zapracowani mogą cieszyć się swoimi warzywami i owocami.

www.wydawnictwokobiece.pl

◀ Ogród zaczyna się od Ciebie
Jak stworzyć ogród i zbudować z nim prawdziwa relację

Anna Kuśmirek, Gaj, 2026

To książka, która nie tylko uczy, jak podejść do zaprojektowania ogrodu, ale także zachęca do wewnętrznej refleksji. To lektura dla każdego, kto chce odkryć prawdziwą wartość posiadania kawałka ziemi i nauczyć się czerpać z niej pełnię korzyści. To książka, która zmienia perspektywę, pokazując, że ogród to nie obowiązek, ale skarb, który może stać się źródłem inspiracji i szczęścia.

www.wydawnictwogaj.pl

▶ Ogród przyjazny naturze
Danuta Młoźniak

Multico Oficyna Wydawnicza, 2026

Nowa książka Danuty Młoźniak to kompendium wiedzy na temat zrównoważonego ogrodnictwa. Przedstawione w niej zasady i pomysły mają na celu nie tylko ułatwić codzienną pracę w ogrodzie, ale przede wszystkim zmienić sposób, w jaki współdziałamy z naturą. Kiedy słuchasz natury, tworzysz ogród, który słucha ciebie. Nasz szacunek dla przyrody to podstawa dalszego trwania świata przyjaznego ludziom.

www.multico.com.pl

▲ Dzikie kakao
Wyprawa do źródeł czekolady

Rowan Jacobsen

Bo.wiem, 2026

Dzikie kakao, o głębokim i wyrazistym smaku, było uważane przez starożytnych Majów i Azteków za pokarm bogów. Rowan Jacobsen przemierza amazońską dżunglę od niedostępnych rejonów Boliwii, przez Brazylię, aż do dawnych twierdz Majów w Belize, Gwatemali i Meksyku. Spotyka ludzi walczących z korporacjami Big Chocolate, rolników ratujących szlachetne odmiany kakao, wytwórców czekolady „od ziarna do tabliczki" i przywódców rdzennych społeczności broniących swoich tradycji. Dzięki nim poznajemy alternatywny model upraw, który chroni bioróżnorodność i niezależność lokalnych gospodarek.

www.bowiem.wuj.pl

▲ Zioła magii i mocy
Encyklopedia magicznych roślin, które chronią, uzdrawiają i oczyszczają energię

Scott Cunningham

Illuminatio, 2026

Odkryj klasyka współczesnej magii naturalnej w nowej odsłonie! To praktyczna, bezpieczna i dostępna dla każdego magia niewymagająca inicjacji. Scott Cunningham, czerpiąc z ponad dwudziestoletniego doświadczenia w pracy z żywiołami, pokazuje, jak w prosty i bezpieczny sposób korzystać z mocy roślin w codziennym życiu. Uczy tworzyć sakiewki, kadzidła i napary, dostrajać się do energii natury, a przede wszystkim – przywracać równowagę między światem ducha i materii.

www.wydawnictwokobiece.pl

eprasa.pl 41bf0799c6

Pomysły na prezenty do ogrodu

◀ Panel ścienny z lustrem Pszczoła

Ten dekoracyjny panel łączy inspirację naturą z elegancką formą. Lustrzana powierzchnia odbija światło, optycznie powiększając przestrzeń, a motyw pszczoły dodaje aranżacji lekkości i charakteru. Idealny do ogrodu, na taras, balkon lub do wnętrza.
www.aurora-garden.pl

▲ Kompaktowy grill węglowy Costway

Prezent dla tych, którzy najlepiej czują się na świeżym powietrzu, a sezon grillowy trwa dla nich cały rok. Po złożeniu ma zaledwie 6,5 cm grubości i waży 4,5 kg – zmieści się w bagażniku, na balkonie i w działkowej szopie. Ruszt ze stali nierdzewnej z regulacją na dwóch wysokościach i emaliowana misa na węgiel to przepis na udane popołudnia w ogrodzie przez cały rok.
www.costway.pl

▶ Rękawice DIG-IT(R)

Odpowiednie rękawice to najlepsza ochrona rąk podczas prac w ogrodzie. Wzmocnione końcówki palców, chroniące paznokcie, dodatkowy ściągacz na rzep zapobiegający dostaniu się gleby i nieczystości, antypoślizgowe wnętrze dłoni, to wszystko sprawi, że praca w ogrodzie już zawsze będzie komfortowa. Materiał, z którego wykonane są rękawice jest przewiewny i jednocześnie mocny, a wewnątrz nie gromadzi się nieprzyjemna wilgoć.
www.victorysgarden.com

▲ Pilarka łańcuchowa elektryczna PROLINE 2000 W

Nowoczesna pilarka z silnikiem ułożonym poprzecznie. Możliwość pracy w pionie i poziomie. Montaż beznarzędziowy i automatyczne smarowanie łańcucha – tylko nie tego z choinki.
www.narzedzianonstop.pl

▶ Panel dekoracyjny Drzewo Życia

Dekoracyjny panel solarny łączy symbolikę natury z nastrojowym światłem LED. W dzień zdobi ścianę, ogrodzenie lub taras, a po zmroku subtelnie rozświetla przestrzeń dzięki energii słonecznej – bez kabli i instalacji. Idealny do ogrodu, na balkon lub taras.
www.aurora-garden.pl

▼ Nawóz płynny Planta Vit Jesienno-zimowy

Nawóz do zasilania wszystkich roślin doniczkowych uprawianych w warunkach domowych w okresie jesienno-zimowym. Podwyższona zawartość fosforu i potasu oraz odpowiednio dobrane mikroelementy gwarantują optymalny rozwój oraz zwiększają zdrowotność roślin.
www.planta.pl

▲ Płytki tarasowe stara cegła

Płytki w stylu starej cegły są dostępne w grubości 1,5 cm lub 3,5 cm. Obydwa typy mogą być stosowane na zewnątrz i do wnętrz.
www.elkaminodom.pl

▲ Nowoczesna płytka elewacyjna Long 36

Płytki elewacyjne to świetny wybór dla każdego budynku. Różnorodność dostępnego asortymentu umożliwia wykonanie ciekawych, nietypowych lub tradycyjnych realizacji, którymi ozdobisz elewację. Dostępna w różnych kolorach.
www.elkaminodom.pl

eprasa.pl 41bf0799c6

▲ Sekator nożycowy Proline 40016

Sekator nożycowy posiada hartowane, polerowane ostrze wykonane ze stali węglowej, które pozwala ciąć łodygi i gałęzie o średnicy max. 20 mm. Możliwość łatwego demontażu ostrzy w celu konserwacji i ostrzenia. Regulacja docisku dla większej wygody i precyzji pracy. Blokada pozwala na bezpieczne przechowywanie i transportowanie narzędzia. Stylowe, obłożone drewnem rękojeści.

▶ Sekator do szczepień z taśmą Proline 40089

Sekator do szczepień to wysokiej jakości narzędzie przeznaczone do precyzyjnych prac przy pielęgnacji drzewek, krzewów i winorośli. Dzięki starannie wykonanemu ostrzu zapewnia gładkie i precyzyjne cięcia, co jest istotne przy szczepieniach i precyzyjnych zabiegach pielęgnacyjnych. W zestawie znajduje się również kilka dodatków, które sprawiają, że narzędzie to staje się kompletnym wyposażeniem do prac ogrodniczych.

▲ Urządzenie do podwiązywania roślin PROLINE 40091

Ten model wyróżnia się zintegrowaną prowadnicą taśmy i lekką budową, co pozwala na długą pracę bez obciążania dłoni. Zapewnia stabilne wiązanie i pełną ochronę roślin, dzięki zastosowaniu elastycznej taśmy PE. Precyzyjne ostrze SK5 oraz niezawodny mechanizm zszywający to gwarancja porządku i profesjonalnej wydajności w każdej szklarni.

▲ Sekator nożycowy PROLINE 40085

Profesjonalny sekator nożycowy narzędzie stworzone do precyzyjnych prac pielęgnacyjnych w ogrodzie. Dzięki wykorzystaniu stali nierdzewnej oraz lekkich kompozytów, produkt łączy trwałość z wysokim komfortem użytkowania. Ten model wyróżnia się dwukomponentową rękojeścią, która zapewnia pewny chwyt i pełną kontrolę nad każdym ruchem ostrza.

▲ Damskie rękawice ze skóry koziej Lahti Pro L2726

Wykonanie części chwytnej z jednego kawałka skóry zwiększa trwałość rękawicy. Wierzchnia część rękawicy wykonana z elastycznego materiału zapewnia idealne dopasowanie do dłoni.

▲ Narzędzia ręczne z linii FLORAL

Ten modele wyróżniają się dekoracyjnym wzornictwem roślinnym, które sprawia, że codzienna pielęgnacja kwiatów staje się czystą przyjemnością. Gwarantując stabilność i lekkość dzięki zastosowaniu aluminium, łopatka, graca i widełki stanowią idealne wsparcie w pracach hobbystycznych. Dzięki profilowanej rączce oraz zintegrowanemu otworowi do zawieszania, produkty można łatwo i czysto przechowywać. Spodobają się każdej ogrodniczce z pasją!

Wszystkie prezenty z tej strony zamówisz na **www.narzedzianonstop.pl**

eprasa.pl 41bf0799c6

Zestawy prezentowe

◀ Zestaw ogrodniczy The Gardener's Workshop

Eleganckie, starannie wykonane pudełko z drewna sosnowego, mieści trzy narzędzia FELCO, dobrane z myślą o sztuce ogrodnictwa. Misternie grawerowany i stworzony z myślą o wieloletnim użytkowaniu zestaw powstał dla tych, którzy czerpią radość z każdej pory roku spędzonej wśród roślin.

eu.felco.com

▲ Zestaw do uprawy Bonsai

Ten pięknie skomponowany zestaw do uprawy bonsai zawiera wszystko, czego potrzebuje wymagający miłośnik miniaturowych roślin. Jest idealny dla początkujących – wystarczy go rozpakować i zacząć swoją przygodę! Z skład zestawu wchodzą m.in. nasiona pięciu drzew, doniczki, nawóz, opryskiwacz, podłoże i e-book.

www.bloomling.pl

▶ Zestaw pielęgnacyjny do roślin Botanopia Plant Care Kit

Zestaw do pielęgnacji roślin domowych, zawierający wszystko to, co jest potrzebne do przycinania, odżywiania, nawilżania i ochrony wszystkich części roślin. W eleganckim pudełku prezentowym znajduje się organiczny nawóz, olejek neem, butelka ze spryskiwaczem oraz mini nożyczki.

www.uprawiaj.pl

◀ Bio zestaw nasion kwiatów przyjaznych dla pszczół

Ten zestaw został specjalnie skomponowany, aby zapewnić pszczołom i innym pożytecznym owadom cenne źródło pożywienia. 12 różnych gatunków kwiatów jest szczególnie bogatych w nektar i pyłek, dzięki czemu przyciągają wiele zapylających owadów. Wysiew kwiatów jest niezwykle prosty, dzięki czemu już wkrótce można cieszyć się kwitnącą oazą we własnym ogrodzie.

www.bloomling.pl

▲ Zestaw ogrodniczo-sadowniczy Opinel

Zestaw 3 specjalistycznych, składanych narzędzi ogrodniczo-sadowniczych firmy Opinel. Komplet zawiera nóż ogrodniczy, nóż ogrodniczy sierpak oraz składaną piłę do drewna.

www.knivesandtools.pl

▶ Zestaw prezentowy Magnolia pośrednia

W skład zestawu wchodzą żurawina w czekoladzie, ceramiczny kubek z ryciną kwiatów magnolii oraz torba bawełniana z takim samym motywem.

www.botaniki.pl

◀ Zestaw do przycinania Fiskars Plant Care Complete Pruning Set 1075317 3-częściowy ze stojakiem

Ustaw ten zestaw w kuchni, szopie lub szklarni, aby mieć go zawsze pod ręką. Stojak pełni również funkcję pojemnika na zabrudzenia, które mogą dostać się do nożyc podczas przycinania.

www.fiskars.com

▶ Zestaw nasion Mini Warzywnik

Mini Warzywnik to zestaw do uprawy na balkonie lub w mniejszym ogrodzie. Zawiera nasiona: mini pomidora czerwonego, mini papryki czerwonej, sałaty masłowej, kopru i rzodkiewki – roślin o krótkim okresie wegetacji, które dobrze znoszą uprawę pojemnikową. Pomidor i papryka nie wymagają wiele uwagi. Pozostałe rośliny można siać nawet kilkukrotnie w sezonie.

www.fabrykarozsady.pl

eprasa.pl 41bf0799c6

Prezenty dla dzieci

▶ Tańcząca roślina
Zestaw do uprawy

Ta roślina jest widowiskowa – sama tańczy przy dźwiękach muzyki! Pochodzi z Azji i należy do tej samej rodziny co mimoza wstydliwa oraz roślina mięsożerna. Porusza się w takt muzyki, również po to, by jak najlepiej chwytać promienie słoneczne.

www.dadum.pl

▶ MINI SZKLARNIA
Edukacyjny Zestaw Naukowy

Zestaw edukacyjny to niebanalny pomysł na prezent, który rozwija wyobraźnię i zapewnia długie godziny radości, nauki i wspólnej zabawy. Przewodnik krok po kroku ułatwia dzieciom przejście przez proces sadzenia i dbania o rośliny, ucząc odpowiedzialności. To świetna okazja, by zaangażować się w projekt razem z dziećmi, ucząc ich troski o naturę i wspierając rozwój zainteresowań.

www.empik.com

◀ Zestaw narzędzi ogrodowych
Kid's Concept

Rozbudź w swoim dziecku pasję do natury z tym uroczym zestawem narzędzi ogrodniczych! Idealny dla małych ogrodników od 3. roku życia, ten komplet zachęci do kreatywnej zabawy na świeżym powietrzu i nauki przez doświadczenie. W zestawie znajdziesz wszystko, czego potrzeba do rozpoczęcia zielonej przygody: praktyczną płócienną torbę bawełnianą, konewkę, rydel, grabie i łopatę, a także osiem drewnianych znaczników do oznaczania roślin.

www.alebobo.pl

▼ Pergola
Gra

Podczas rozgrywek w Pergolę wcielisz się w ogrodnika, który z zaangażowaniem sadzi różne rośliny, przyciągając do swojego ogrodu owady. W każdej rundzie będziesz wybierać z dostępnych narzędzi takie, które pozwoli ci wykonać najbardziej opłacalne akcje. Do wypróbowania jest wiele różnych strategii i dróg do zwycięstwa – to od ciebie zależy, jakie rośliny posadzisz i jak ukształtujesz swój wymarzony ogród!

www.rebel.pl

▶ Drewniana prasa botaniczna

Drewniany zestaw do odkrywania świata roślin i kreatywnej zabawy! Płaskie, wysuszone okazy sprawdzą się świetnie przy pracach plastycznych – przy tworzeniu laurek, ilustracji, do tworzenia kart roślin i pogłębiania wiedzy o otaczającej nas przyrodzie. Drewniana prasa będzie wsparciem dla dziecka przy odkrywaniu interesującego świata roślin i kwiatów.

www.onoshop.pl

▼ Moja pierwsza szklarnia

Zestaw idealny dla tych, którzy chcą bliżej poznać świat botaniki i pielęgnować rośliny. Zawiera przezroczystą szklarnię z regulowanym dachem, nasiona, torf i narzędzia ogrodnicze, dzięki czemu można od razu rozpocząć zabawę. Instrukcja uczy dziecko poprzez zabawę i przedstawia liczne ciekawostki o roślinach.

pl.clementoni.com

▼ Co rośnie w ogródku
Puzzle

Soczyście kolorowa i duża układanka składa się z 40 elementów i przedstawia kwitnący ogród i sad. 32 owoce i warzywa znajdują się na dodatkowych kafelkach do dokładania. Umożliwia to mnóstwo fascynujących i wszechstronnie rozwijających zabaw, które pozwolą lepiej zrozumieć i zapamiętać, co rośnie w ogródku. Edukacyjny zestaw sprawdzi się jako pomysł na mądry prezent dla ciekawego świata przedszkolaka.

www.czuczu.pl

▲ Hotel dla owadów

Zestaw sensoryczny Montessori do wysypywania Zestaw Sensoryczny Hotel dla owadów to bilet wstępu do fascynującego świata małych zapylaczy. Zaprojektowany w duchu pedagogiki Montessori, łączy naukę biologii z intensywnym treningiem małych rączek.To idealna baza do zabaw typu loose parts, która rośnie wraz z wiedzą twojego małego entomologa.

www.sensobox.pl

eprasa.pl 41bf0799c6

Porządkowanie Longmeadow to proces stopniowy i zależny od pogody, lecz gdy tylko byliny zaczynają się pokładać lub gnić, nadchodzi czas, by przeznaczyć je na kompost

“Najważniejsze to się nie martwić – jeśli coś pójdzie nie tak, cóż, wyciągniesz naukę, a roślina prawdopodobnie dojdzie do siebie szybciej niż ty”

eprasa.pl 41b1079966

Pora na cięcie

Nie masz pewności, co, kiedy i jak przycinać lub porządkować tej jesieni oraz zimą? Skorzystaj z prostych wskazówek **Monty'ego**, aby przycinanie przestało być źródłem stresu

ZDJĘCIA JASON INGRAM

Nieraz się mówi, że dobra roślina zamiera z wdziękiem, a roślina, która wygląda dobrze po obumarciu, jest cennym elementem ogrodu w chłodniejszych miesiącach. Jest w tym prawda i gdy jesień zaczyna przechodzić w zimę, lubię pozostawiać tak dużo pędów, jak to tylko możliwe, aby otoczenie nie wyglądało zbyt pusto. Każdy rok jest inny – 2024 był wyjątkowo mokry i do Bożego Narodzenia rośliny były sfatygowane, ale w poprzednich latach pozostawialiśmy ich bardzo wiele w stanie nienaruszonym, nawet do lutego.

Trzeba znaleźć równowagę między utrzymaniem w ogrodzie porządku a pozostawieniem nieco zaniedbanych roślin na zimę. W Longmeadow podejście to sprowadza się do podstawowej filozofii, którą stosujemy dość rygorystycznie: dbaj o ostre linie krawędzi, ale wszystko pomiędzy nimi może pozostać nieregularne. Może to oznaczać, że wejście do ogrodu będzie wyznaczone przez żywopłot, za którym rozciągać się będą swobodne rabaty, albo sterty liści i gałązek pozostawione w wyrazistych ramach jako zimowe schronienie. Zawsze przycinam żywopłoty i formowane krzewy, dbając o to, by były zwarte i miały wyraźny kształt. Drzewa z nagimi pniami lub krzewy wielopniowe są oczyszczane, abyśmy mogli docenić strukturę ich pędów. Lecz poza tym nie martw się zbytnio. Nic się nie stanie, jeśli na ziemi leżą opadłe liście, ponieważ są one wsparciem dla dzikiej przyrody, a w tego rodzaju siedlisku u nas często zimują jeże.

Wybór właściwego terminu

Termin przycinania bylin i traw zimą zależy w dużej mierze od pogody oraz od tego, jak bardzo nasiąkły wilgocią i się pokładły. Nasza filozofia w Longmeadow jest prosta: jeśli roślina nie wygląda dobrze lub wymaga podparcia, by prezentować się znośnie, należy ją ściąć. Przedział czasowy na przycinanie zaczyna się już w połowie października i trwa aż do Bożego Narodzenia, w zależności od pogody. Im bardziej wilgotno lub wietrznie, tym więcej zabiegów trzeba wykonać. Jeśli ogród i rośliny wyglądają ładnie, nie ma potrzeby przycinania czegokolwiek aż do marca, a wszelkie nasienniki i puste w środku łodygi zapewnią cenny pokarm oraz schronienie dla ptaków i zimujących owadów.

Róże krzaczaste przycinamy nożycami w październiku lub listopadzie, aby usunąć nadmiar przyrostów, i wielu z nich nie dotykam już ponownie – to szybkie podcięcie to wszystko, co otrzymują w ciągu roku. Za te, które zbytnio się wyciągnęły lub się starzeją, biorę się w lutym, aby

“Nasza filozofia dotycząca bylin i traw jest prosta: jeśli roślina nie wygląda dobrze lub wymaga podpierania, by prezentować się znośnie, należy ją ściąć”

PONIŻEJ:
Dzięki uważnemu użyciu piły na wysięgniku Monty może często uniknąć wchodzenia na drabinę
PO PRAWEJ: Monty jesienią delikatnie przycina krzewy różane; po prostu usuwa zbyt długie lub niepożądane pędy

eprasa.pl 41bf0799c6

“Zacznij od podstaw, usuwając wszelkie uszkodzone, krzyżujące się lub chore pędy”

eprasa.pl

wyciąć część starych pędów. Jesienią lub pod koniec zimy przycinamy również róże pnące, skracając pędy do szkieletu, z którego wyrosną kwitnące pędy boczne.

W przypadku cięcia róż trzeba przede wszystkim wiedzieć, czy zakwitają na nowych, czy na starych pędach, ponieważ to decyduje o sposobie ich cięcia.

Róże pnące typu rambler kwitną na starych pędach wytworzonych w poprzednim roku, więc jeśli przytniesz je silnie w lutym, latem nie doczekasz się żadnych kwiatów. Uzyskasz mnóstwo nowych przyrostów i będą one bardzo zdrowe, lecz nie będzie kwiatów. Róże krzaczaste, wszystkie mieszańce herbatnie, róże pnące i róże wielokwiatowe kwitną na nowych pędach, można je więc silnie przyciąć w marcu [w Polsce w III lub IV – red.] i nadal cieszyć się kwiatami latem.

Cięcie drzew owocowych

Wiele drzew owocowych przycina się w celu kontrolowania pokroju lub owocowania, a zimą zaczynam od podstaw, usuwając wszelkie uszkodzone, krzyżujące się lub chore pędy i, jeśli to konieczne, zmniejszając ogólny rozmiar drzewa. Jeśli przytniesz je silnie zimą, drzewo zareaguje wypuszczeniem silnych, nowych pędów, lecz żaden z nich przez pewien czas nie wyda owoców; pamiętaj więc o tym przed wykonaniem cięć. Letnie cięcie z kolei ogranicza wzrost, dlatego latem przycinamy szpalery, kordony i formy wachlarzowe.

Przycinam zawsze do konkretnego miejsca. Może to być cięcie do pnia, może do samego liścia, ale nigdy nie tnę na oślep. Kiedy przycinasz do konkretnego miejsca, znacznie łatwiej zachować równowagę drzewa i zapobiec jego niesymetrycznemu wzrostowi. Zawsze zadawaj sobie pytanie, dlaczego coś robisz i jaki będzie tego skutek – pomyśl o tym, jaki efekt chcesz osiągnąć za kilka lat.

Jednak nie zamartwiaj się tym, kiedy i jak przycinać. W ogrodnictwie nie powinno chodzić o wieczne dążenie do robienia wszystkiego idealnie wedle reguł; zdawaj się bardziej na intuicję i bądź elastyczny. Jeśli coś zdaje egzamin, to robisz to dobrze, nawet jeśli twoje podejście różni się od podejścia innych. Ciesz się procesem odkrywania tego, jak kształtuje się twój ogród, grą między ścisłą kontrolą a zachwytem nad swobodą i naturalnym rytmem przyrody. Uważam, że te rzeczy się nie wykluczają. W istocie stanowi to część kunsztu i radości z uprawiania ogrodu.

Pozostawiaj zaschnięte torebki nasienne i trawy na tak długo, jak to możliwe, aby zapewnić zimowy pokarm i schronienie dzikim stworzeniom

Obejrzyj archiwalne odcinki Gardeners' World z udziałem Monty'ego – dostępne w serwisie iPlayer (BBC iPlayer)

Posłuchaj porad Monty'ego dotyczących przycinania w naszym podcaście *Conversations* na stronie **www.GardenersWorld.com/podcast**

eprasa.pl 41bf0799c6

Skompletuj wyposażenie

Muszę przyznać, że uwielbiam wszelkiego rodzaju sprzęt ogrodniczy. Oto moja rada w sprawie wszystkich narzędzi: kupuj to, co najlepsze w granicach twoich możliwości finansowych, zwłaszcza jeśli zamierzasz zajmować się ogrodem przez resztę życia.

Jeśli chodzi o cięcie i przycinanie, zawsze używaj najmniejszego narzędzia, które poradzi sobie z danym zadaniem. Jeśli sekator jednoręczny nie jest wystarczająco mocny, weź nieco większy i użyj sekatora dwuręcznego. A jeśli to nie wystarczy, sięgnij po piłę. A jeśli ta piła się nie sprawdza, weź większą piłę! Z drugiej strony nie używaj wielkiej piły do drobnych prac. Jeśli narzędzie jest poręczne, wygodne i masz nad nim pełną kontrolę, wykonasz pracę znacznie lepiej.

■ **Sekator** Niezbędny do przycinania każdego rodzaju zdrewniałych krzewów lub drzew, lecz najczęściej do codziennych zadań, takich jak usuwanie przekwitłych kwiatostanów, zbiory i porządki. Za pomocą sekatora można zazwyczaj ciąć wszystko o grubości do 1 cm, a niektóre wersje akumulatorowe przetną nawet do 2,5 cm.

■ **Sekator dwuręczny** Jeśli coś jest trudno dostępne lub nieco twardsze, sięgam po sekator dwuręczny. Posiadam modele zarówno z długimi, jak i krótkimi ramionami – te z krótkimi są często łatwiejsze w użyciu w ciasnych zakamarkach. Dłuższe ramiona sekatora dwuręcznego zapewniają większą siłę nacisku, ułatwiając przecinanie bardziej opornych gałęzi. W zależności od modelu przetną one wszystko o grubości do około 4 cm.

■ **Piła ogrodnicza** Do wszystkiego, z czym nie poradzą sobie sekatory jedno- i dwuręczne, na przykład do twardego, starszego drewna, używam piły ogrodniczej. Preferuję piły japońskie, które tną przy ruchu ciągnącym do siebie. Posiadam małe piły składane oraz takie, które można rozsunąć na długość kilku metrów.

OBOK: **Piły ogrodnicze są dostępne w różnych rozmiarach; przeznaczone są do cięcia gałęzi, które są zbyt grube dla sekatora dwuręcznego**

PO PRAWEJ: **Sekatory dwuręczne mają długie ramiona, które zapewniają większą siłę nacisku**

PONIŻEJ: **Sekatory jednoręczne są poręczne i kompaktowe; idealnie nadają się do przycinania cieńszych, bardziej miękkich pędów**

eprasa.pl 41bf0799c6

Laureaci Konkursu Roślinnych Nowości 2026

Konkurs Roślinnych Nowości to wydarzenie, które towarzyszy Międzynarodowym Targom Zieleń to Życie. W tym roku zaprezentowano 26 roślin. Nagrodzonych zostało 7 z nich. Nagrody i wyróżnienia przyznało dziewięcioosobowe jury ekspertów. Okazję do przyznania nagrody mieli również dziennikarze i internauci, którzy głosowali online. Oto rośliny, które zwyciężyły.

Róża (*Rosa*)
MATKA POLKA
Zdrowa, odporna na warunki stresowe i efektowna polska odmiana okrywowa. Dobrze znosi suszę i zasolenie gleby. Osiąga 70-80 cm wysokości. Kwiaty mają ciemnoróżową barwę. Zebrane są w wielkie grona. Rozwijają się od czerwca do października. Czerwone owoce tej odmiany mają atrakcyjny wygląd i stanowią pożywienie dla niektórych zwierząt. Roślina dobrze się rozkrzewia. Nadaje się do uprawy na rabatach i w pojemnikach. Z uwagi na odporność na niekorzystne warunki, jest też polecana do sadzenia przy pasach drogowych oraz w zieleni miejskiej.

ZDJĘCIA: KONKURS ROŚLINNYCH NOWOŚCI

Zadrzewnia okazała (*Diervilla* × *splendens*) KODIAK® MIXX

Zwarty krzew o niezwykle efektownym, wielobarwnym ulistnieniu, osiągający 60-80 cm wysokości. Liście tej odmiany mają kremowobiałe obrzeżenie i jasnoróżowe młode przyrosty. Latem i jesienią na roślinie pojawiają się żółte, drobne kwiaty, które wabią owady zapylające. Zadrzewnię można sadzić na różnych typach gleb, toleruje też różne stanowiska – od słonecznych do zacienionych. Wiosenne cięcie stymuluje roślinę do zagęszczania się i tworzenia młodych barwnych przyrostów. Odmiana polecana na stanowiska z okresowym niedoborem wody, do tworzenia kompozycji na rabatach i sadzenia w pojemnikach.

eprasa.pl 41bf0799c6

Sosna Thunberga (*Pinus thunbergii*) GIFUTO
Polska odmiana o kulistym, zwartym pokroju. Nie wymaga formowania. Osiąga 1-2 m wysokości. Ma ciekawie wyglądające igły o limonkowożółtym zabarwieniu, których odcień zimą staje się złoty. Charakterystyczną cechą tego krzewu jest zmienna długość igieł – wiosenne przyrosty są dłuższe, zaś letnie krótsze i bardziej zwarte. Ponadto niektóre egzemplarze mogą mieć zimą różowo-czerwone końcówki igieł. Roślina polecana do sadzenia w ogrodach japońskich, na małych przestrzeniach i w pojemnikach.

BRĄZ Nowości 2026

WYRÓŻNIENIE Nowości 2026

Powojnik (*Clematis*) PINK HORIZON
Polska odmiana powojnika bylinowego z grupy Integrifolia. Wyróżnia się bardzo dużymi, pojedynczymi kwiatami (13-15 cm średnicy). Płatki są intensywnie różowe i każdy ma nieco ciemniejszy pas biegnący przez środek. Roślina ta kwitnie obficie od połowy maja do końca lipca i powtarza kwitnienie we wrześniu. Ma dekoracyjne owocostany. Nie czepia się podpór. Dorasta do 1-1,5 m wysokości. Do sadzenia przy niskich podporach lub wypełniania przestrzeni między innymi roślinami na rabatach.

eprasa.pl 41bf0799c6

Jaśminowiec (*Philadelphus*) PETITE PERFUME PINK

Zwarty krzew, dorastający do 1,2 m wysokości. Kwitnie obficie od maja do lipca. Kwiaty są drobne, jasnoróżowe z ciemniejszym środkiem i silnie pachnące. Roślina preferuje słoneczne lub półcieniste stanowiska i żyzne, przepuszczalne gleby. Toleruje okresy suszy i zanieczyszczenia powietrza. Nadaje się do sadzenia w warunkach miejskich, w warunkach nadmorskich, w pojemnikach oraz na małych przestrzeniach.

Wierzba kutnerowata (*Salix candida*) ICEBERG ALLEY®

Mrozoodporna odmiana o jasnym, srebrzystym ulistnieniu i kompaktowym, zaokrąglonym pokroju. Wąskie liście pokryte są miękkim kutnerem. Przed ich rozwojem wiosną na roślinie pojawiają się srebrzyste kotki z czerwonymi pręcikami – atrakcyjne dla owadów zapylających. Roślina osiąga 1-1,5 m wysokości. Dobrze znosi cięcie. Polecana na słoneczne stanowiska i do sadzenia na wilgotnych oraz mokrych glebach, na przykład przy brzegach zbiorników wodnych lub w ogrodach deszczowych.

Judaszowiec kanadyjski (*Cercis canadensis*) GARDEN GEMS® AMETHYST

Niewielkie drzewo o purpurowym ulistnieniu. Osiąga 2-3 m wysokości. Wczesną wiosną wytwarza różowe, atrakcyjne dla wielu owadów kwiaty, które rozwijają się zarówno na pędach, jak i na pniu. Później na roślinie pojawiają się ametystowo-purpurowe liście, które nie tracą charakterystycznego intensywnego zabarwienia aż do jesieni. Roślina do sadzenia na słonecznym stanowisku w żyznej, umiarkowanie wilgotnej glebie. Polecana do sadzenia w ogrodach oraz w dużych pojemnikach na balkonach lub tarasach.

Więcej informacji o roślinach i konkursie na **www.zszp.pl**

eprasa.pl 41bf0799c6

Inspiracje z irlandzkiej wystawy

Bord Bia Bloom

Organizowana w dublińskim Phoenix Park wystawa Bord Bia Bloom to największy w Irlandii festiwal ogrodnictwa, żywności i zrównoważonego stylu życia. Tegoroczna edycja miała szczególny charakter – była to już dwudziesta odsłona wystawy. Przez pięć dni można było oglądać 20 ogrodów pokazowych, 14 niewielkich ogródków „pocztówkowych" oraz ekspozycje szkółek i producentów roślin. Program wystawy obejmował także setki wykładów, pokazów i warsztatów poświęconych ogrodnictwu, gotowaniu i ekologii. Nie zabrakło również pysznego jedzenia – zaprezentowało się ponad 100 irlandzkich producentów żywności i napojów.

Bord Bia Bloom co roku przyciąga ponad 100 tysięcy odwiedzających, z których większość przybywa na wystawę z uwagi na ogrody pokazowe. To na ich przykładzie widać, jak zmienia się sposób myślenia o ogrodzie. Jednak wystawa nie ogranicza się do dużych ogrodów. Ważną częścią wystawy są także niewielkie realizacje, w tym ogrody balkonowe, które pokazują, że nawet na bardzo małej przestrzeni można znaleźć miejsce dla roślin, odpoczynku i wykreować własny pomysł na zielony zakątek.

TEKST ŁUKASZ SKOP **ZDJĘCIA** BOŻKA PIOTROWSKA

2 ogrody pokazowe

Celebrity Dream Garden

Celebrity Dream Garden został zaprojektowany przez Declana McKennę we współpracy z Brendanem Courtneyem, irlandzkim projektantem mody i prezenterem telewizyjnym. Inspiracją dla projektu stał się ogród Courtney'a w Wicklow.

Jednym z najważniejszych materiałów wykorzystanych w tym projekcie jest stal corten, której rdzawy kolor wprowadza do kompozycji ciepło, a jednocześnie podkreśla jej nowoczesny charakter. Stali towarzyszy piaskowiec – z kamienia wykonano m.in. stopnie prowadzące w dół do tarasu we wgłębniku, który służy jako miejsce do wypoczynku i spotkań. Taras znajduje się niżej, dlatego ogród odsłania się etapami – górnej części nie widać od razu wszystkiego. To przestrzeń, w której można spędzać czas na świeżym powietrzu, ale która jednocześnie jest tak przytulna, jak przestronny salon.

Rośliny tworzą tutaj mocne, strukturalne formy: są strzyżone żywopłoty, formowane w kule topiary oraz wielopniowe drzewa. Ich geometryczne sylwetki kontrastują z miękkimi bylinami i trawami, które wprowadzają do ogrodu ruch i bardziej swobodny charakter. Ciekawym akcentem są trzy duże donice wypełnione agapantami, ustawione w jednym rzędzie. Nie pełnią wyłącznie funkcji dekoracyjnej – pomagają również prowadzić wzrok i urozmaicają gładki żywopłot.

Taras we wgłębniku z wygodnymi meblami wypoczynkowymi jest najważniejszą częścią tego ogrodu

eprasa.pl 41bf0799c6

I Can Create That Garden with Q102

Ten ogród pokazowy, zaprojektowany przez Carleen Osborne, powstał z myślą o osobach, które chciałyby stworzyć atrakcyjny zakątek własnymi rękami, bez dużego budżetu i skomplikowanych rozwiązań. Już sam tytuł dobrze oddaje jego przesłanie: ogród pokazowy nie musi być czymś, co podziwiamy z przekonaniem, że podobnego efektu nie da się odtworzyć u siebie.

Projekt opiera się na materiałach łatwo dostępnych i stosunkowo niedrogich, a przy tym przyjaznych środowisku. Wykorzystano między innymi odzyskane deski z rusztowań i wykonano z nich podesty oraz kładki. Deski zostały opalone i zabezpieczone, dzięki czemu zyskały charakterystyczną, ciemną powierzchnię. Z kolei ekrany oddzielające poszczególne części ogrodu zbudowano z prostych listew dachowych. Nie próbowano ukrywać ich pochodzenia ani udawać, że są to drogie materiały – przeciwnie, ich prostota jest częścią pomysłu na ten ogród.

Przez ogród prowadzą lekko wyniesione, zygzakowate ścieżki. Ich układ sprawia, że przechodząc przez ogród, oglądamy go z różnych stron. W projekcie znalazło się również miejsce na rzeczy, które w prawdziwym ogrodzie są po prostu potrzebne. Jest tu dyskretnie umieszczona, zwijana suszarka na pranie oraz schowek na narzędzia. To ważny szczegół, bo projektantka nie potraktowała ogrodu wyłącznie jako dekoracyjnej przestrzeni. Ma on służyć codziennemu życiu, a praktyczne elementy zostały wkomponowane tak, by nie dominowały nad całością.

Niewielkie klony palmowe dobrze czują się w donicach ustawionych na częściowo ocienionym tarasie

Dekoracyjne kule z tworzywa

Rojniki posadzone w glinianym naczyniu mogą być trwałą ozdobą stołu

Prysznic ogrodowy ze stali corten

Firletka poszarpana (*Lychnis flos-cuculi*) 'Petite Jenny' tworzy plamy różu pomiędzy naparstnicami i łubinami

eprasa.pl 41bf0799c6

3 pomysły na balkon

The Birdwatcher's Balcony Garden

The Birdwatcher's Balcony Garden, zaprojektowany przez Barry'ego Kavanagha i przygotowany we współpracy z RTÉ Radio 1 oraz programem *Mooney Goes Wild*, ma w sobie coś z małego azylu – dla ludzi i dla ptaków. Punktem wyjścia była relacja nastoletniej dziewczyny i jej dziadka, których łączy wspólna pasja do obserwowania ptaków. Na balkonie znalazło się więc miejsce, w którym mogą usiąść razem, rozmawiać, obserwować przyrodę i dzielić się wiedzą.

Dużo uwagi poświęcono roślinom: nasadzenia są swobodne, niemal naturalistyczne. Wśród roślin znalazły się gatunki wykorzystywane przez ptaki jako schronienie, źródło materiału do budowy gniazd i pożywienia. Rośliny mają więc przyciągać ptaki, a balkon staje się przy okazji dobrym miejscem do ich obserwowania.

Obok roślin pojawiły się elementy związane z obserwacją ptaków: miejsce na lornetkę, aby zawsze była pod ręką, karmnik i poidełko, a także budka dla ptaków. Znaczną część balkonu stanowi pokryta siatką maskującą czatownia z wyciętym okienkiem na obiektyw aparatu, która pozwala uwiecznić odwiedziny wyjątkowych skrzydlatych gości.

Na tym balkonie znalazło się miejsce dla drzew (świdośliwa Lamarcka i jabłoń ozdobna 'Scarlett'), na których można zawiesić pokarm dla ptaków

The Master Gardener's Balcony

Na niewielkiej powierzchni można zmieścić zaskakująco dużo, jeśli dobrze wykorzysta się także przestrzeń nad głową. *The Master Gardener's Balcony* został zaprojektowany dla zapalonych ogrodników mieszkających w mieszkaniach i mających do dyspozycji balkon. Zamiast ustawiać wszystkie rośliny na podłodze, projektantka zachęca do wykorzystania kolejnych poziomów.

Są tu podwyższone grządki, zielona ścianka, kratki dla pnączy, wiszące kosze oraz dwie pergole, po których rośliny mogą wspinać się wzwyż i otaczać przestrzeń balkonu. Nie zabrakło również siedziska i miejsca do przechowywania, zintegrowanych z całą zabudową. W ten sposób podłoga pozostaje stosunkowo wolna, a balkon może służyć jednocześnie do uprawy roślin, pracy i relaksu.

Rośliny, w tym paprocie, trawy i byliny, zostały dobrane tak, aby balkon pozostawał atrakcyjny przez cały rok. Ich liście i źdźbła wypełniają kolejne poziomy, częściowo osłaniając zabudowę i tworząc bardziej kameralną przestrzeń. Wśród roślin największą gwiazdą jest żółta róża Banksa 'Lutea', a wśród wyposażenia – żyrandol w stylu Empire.

Gęsta roślinność, wygodne meble i radosna kolorystyka czynią ten balkon wymarzonym miejscem do wypoczynku

Róża Banksa (*Rosa banksiae*) 'Lutea' wspina się po balkonowej pergoli

Kalina koralowa 'Roseum'

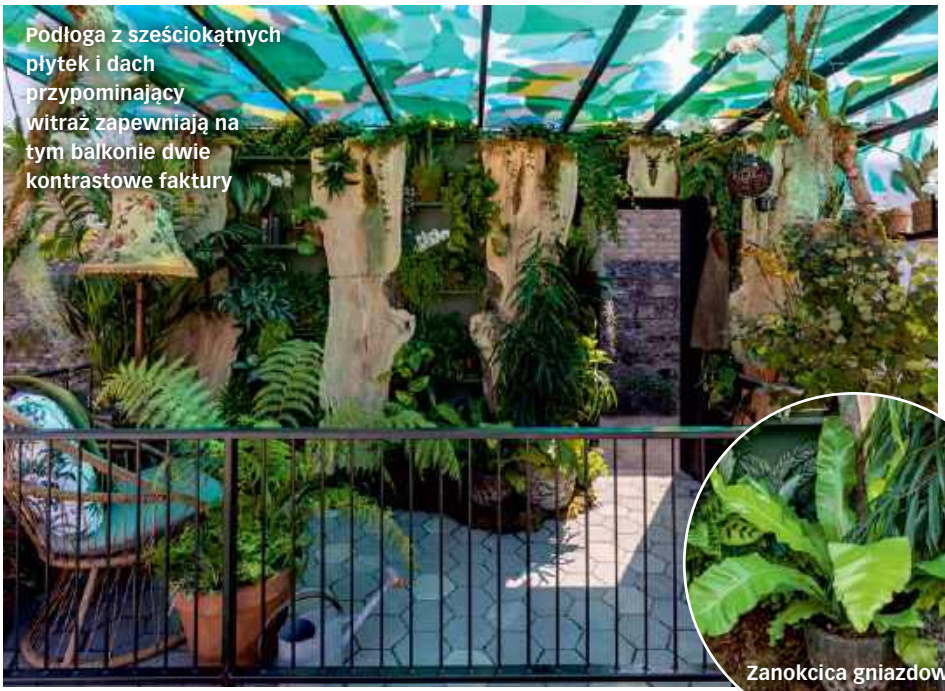
eprasa.pl 41bf0799c6

Uroczy detal: malowany rudzik

Kwitnący janowiec lidyjski (*Genista lydia*) tworzy wyrazistą plamę żółtego koloru

Podłoga z sześciokątnych płytek i dach przypominający witraż zapewniają na tym balkonie dwie kontrastowe faktury

Domowe storczyki, paprocie i scindapsusy lato mogą spędzić na balkonie

Zanokcica gniazdowa

The Plant Collector's Balcony

Najbardziej gęsty z trzech balkonów przypomina niewielką, zieloną kolekcję botaniczną. *The Plant Collector's Balcony*, zaprojektowany przez Toma Bradforda, wypełniają rośliny kojarzące się z cienistym lasem i wilgotnym podszytem.

Jest ich tu naprawdę dużo. Gatunki cieniolubne, zarówno te przeznaczone do uprawy na zewnątrz, jak i rośliny domowe, ustawiono na półkach i w donicach. Rośliny zostały pogrupowane według gatunków, więc balkon przypomina zielone muzeum, w którym każda grupa roślin ma swoje miejsce.

Projektant odtworzył warunki charakterystyczne dla leśnego środowiska: na ziemi rozpościera się warstwa mchu, z gałęzi zwisają porosty, a pnącza i epifity wspinają się po drewnianych pniach. Zieleń ma tutaj różne odcienie i faktury, przełamane mocniejszymi akcentami kolorystycznymi. Ciekawym rozwiązaniem jest dach z wielokomorowego poliwęglanu, który przypomina witraż i wprowadza do wnętrza turkusowe refleksy.

eprasa.pl 41bf0799c6

6 inspiracji do wzięcia

◀ Siatka zamiast leżaka

Zwykły leżak można zastąpić rozwiązaniem znacznie ciekawszym wizualnie. To miejsce do wypoczynku powstało z mocnej siatki rozpiętej między trzema palami, tworzącymi trójkątną konstrukcję – podwieszoną platformę, na której można się położyć lub usiąść. Sama siatka jest lekka i ażurowa, więc nie zajmuje tyle miejsca co tradycyjny mebel. Dopełnieniem jest miękka poduszka, która sprawia, że konstrukcja staje się wygodnym miejscem do odpoczynku.

▼ Kamienne płyty w trawniku

Zamiast tradycyjnej ścieżki z kostki, przejście przez trawnik można wykonać z pojedynczych kamiennych płyt. Tutaj ułożono je nieregularnie, w dość dużych odstępach, pozostawiając pomiędzy nimi trawę. Nawierzchnia nie tworzy wyraźnej, ciągłej linii, lecz wygląda bardziej swobodnie i naturalnie. Płyty powinny być ułożone stabilnie i na tyle nisko, aby można było wygodnie kosić wokół nich trawę.

▲ Koliste podpory dla pnączy

Niepotrzebne koła rowerowe mogą dostać w ogrodzie drugie życie. Zamiast trafić na złom, mogą zostać wykorzystane na konstrukcję dla pnączy. Ustawione jedno nad drugim i połączone pionowymi elementami tworzą podporę, po której rośliny mogą się wspinać. Metalowe obręcze z czasem znikają wśród liści. Taka konstrukcja nadaje się szczególnie do pnączy o delikatnych pędach, które potrzebują przede wszystkim czegoś, czego mogą się chwytać.

eprasa.pl 41bf0799c6

▲ Ogrodowy zlew z ręcznie robionymi płytkami

Ogrodowy zlew może być praktycznym miejscem do mycia rąk, narzędzi czy świeżo zebranych warzyw, a przy okazji stać się ciekawym elementem aranżacji. Tutaj wykorzystano prosty, głęboki zlew zamontowany przy ceglanej ścianie. Nad nim znalazł się mosiężny kran, a ścianę wokół niego ozdobiono niewielkimi, ręcznie wykonanymi płytkami, z których każda ma inny wzór. W glinie odciśnięto fragmenty roślin, by na powierzchni powstały naturalne, nieregularne ornamenty. Kolorystyka płytek ogranicza się do odcieni błękitu, turkusu i ochry. Zestawienie ich z cegłą i opalanym drewnem nadaje całej strefie nieco rustykalny charakter.

▶ Minimalistyczne oczko wodne

Niewielkie oczko wodne nie musi przypominać naturalnego stawu. Tutaj zastosowano bardzo prostą, geometryczną formę – prostokątną niecke otoczoną jasną, żwirową nawierzchnią i betonowymi obrzeżami. Gładka tafla wody kontrastuje z surową fakturą kamieni i żwiru.

Na tle betonowej ściany szczególnie ciekawie wyglądają ażurowe rośliny, rzucające na nią roztańczone cienie.

▼ Płotek z opalanych pali

Prosty płotek może być czymś więcej niż tylko granicą między poszczególnymi częściami ogrodu. Tutaj wykorzystano pojedyncze, drewniane pale o różnej wysokości, ustawione obok siebie w niewielkich odstępach. Ich powierzchnię opalono, dzięki czemu drewno zyskało ciemny, niejednolity kolor i wyraźną fakturę. Prześwity między palami pozwalają dostrzec rośliny znajdujące się za nimi, a różna wysokość poszczególnych elementów sprawia, że całość jest mniej formalna niż klasyczny, równy płot. Można w ten sposób wydzielić fragment rabaty, zasłonić mniej reprezentacyjne miejsce albo subtelnie podzielić ogród na kilka stref.

eprasa.pl 41bf0799c6

Gardens of the Year
COMPETITION 2025

Konkurs Ogrody Roku 2025

Poznajcie ogród, który zachwycił jurorów w Konkursie Ogrody Roku 2025

TEKST SONYA PATEL ELLIS **ZDJĘCIA** JASON INGRAM

Simon Richards, Folkestone, Kent

„W ogrodzie panuje spokój, słychać w nim wiatr i trawy; to miejsce, które daje mi szczęście".

NAGRODA JURY

„Największą przemianą było przekopanie około dwóch trzecich trawnika i stworzenie ogrodu żwirowego, zainspirowanego twórczością Beth Chatto. Z biegiem czasu wypełniłem tę przestrzeń mieszanką roślin, które same się rozsiewają i celowo zaplanowanych nasadzeń. Teraz chodzi o odnalezienie właściwej równowagi”

“Simonowi sprytnie udało się stworzyć różne poziomy w płaskim ogrodzie. Rejon oczka wodnego zapiera dech w piersiach dzięki pięknej fakturze i kolorystyce nasadzeń, a schody prowadzące w dół, do obniżonej części ogrodu, są po prostu idealne”

Sara Faulkner, finalistka i zwycięzczyni Wyboru Jury Konkursu w 2024 roku

❶ Simon obsadził część żwirową roślinami odpornymi na suszę, takimi jak lawenda, szałwia ‘Cerro Potosi’, werbena patagońska oraz ostnica cieniutka

❷ Oczka wodne zapewniają strukturę i przestrzeń dla roślin wodnych, oraz dzikich stworzeń, takich jak żaby, traszki i ważki

Od ponad dekady Simon Richards pielęgnuje swój ogród w hrabstwie Kent, przekształcając go w inspirujący przykład tego, co można osiągnąć dzięki wytrwałości, kreatywności i cierpliwości. Kiedy 13 lat temu wprowadził się do swojego wolnostojącego domu, odziedziczył tradycyjny trawnik oraz dojrzałe nasadzenia, lecz szybko zdał sobie sprawę, jak trudno jest utrzymać trawę przy życiu w obliczu coraz bardziej suchych letnich miesięcy. Zainspirowany pionierskim ogrodem żwirowym Beth Chatto, Simon ręcznie przekopał znaczną część trawnika, zastępując go bujnym, samowystarczalnym krajobrazem żwirowym, wypełnionym trawami ozdobnymi, bylinami i dzikimi gatunkami. Jego artystyczne wykształcenie ukształtowało przemyślane podejście do rytmu, faktury i powtarzalności, a jednocześnie zaangażowanie w recykling oraz ogrodnictwo o minimalnej ingerencji utrzymuje tę przestrzeń w duchu zrównoważonego rozwoju. Dziś ogród Simona jest nie tylko wizualną rozkoszą, lecz także azylem dla ptaków, motyli, traszek, a nawet jego kota, Pana Patcha. To osobiste sanktuarium, które wciąż ewoluuje wraz z porami roku.

eprasa.pl 41bf0799c6

Jak duży jest wasz ogród?
Nasz ogród przylega do wolnostojącego domu, zbudowanego w 1929 roku. Nie jest szczególnie duży ani mały – ma około 15 metrów szerokości i 24 metry długości, wliczając w to taras oraz patio przy domu, centralny ogród żwirowy z dwoma oczkami wodnymi oraz niższą część z zachowanym trawnikiem.

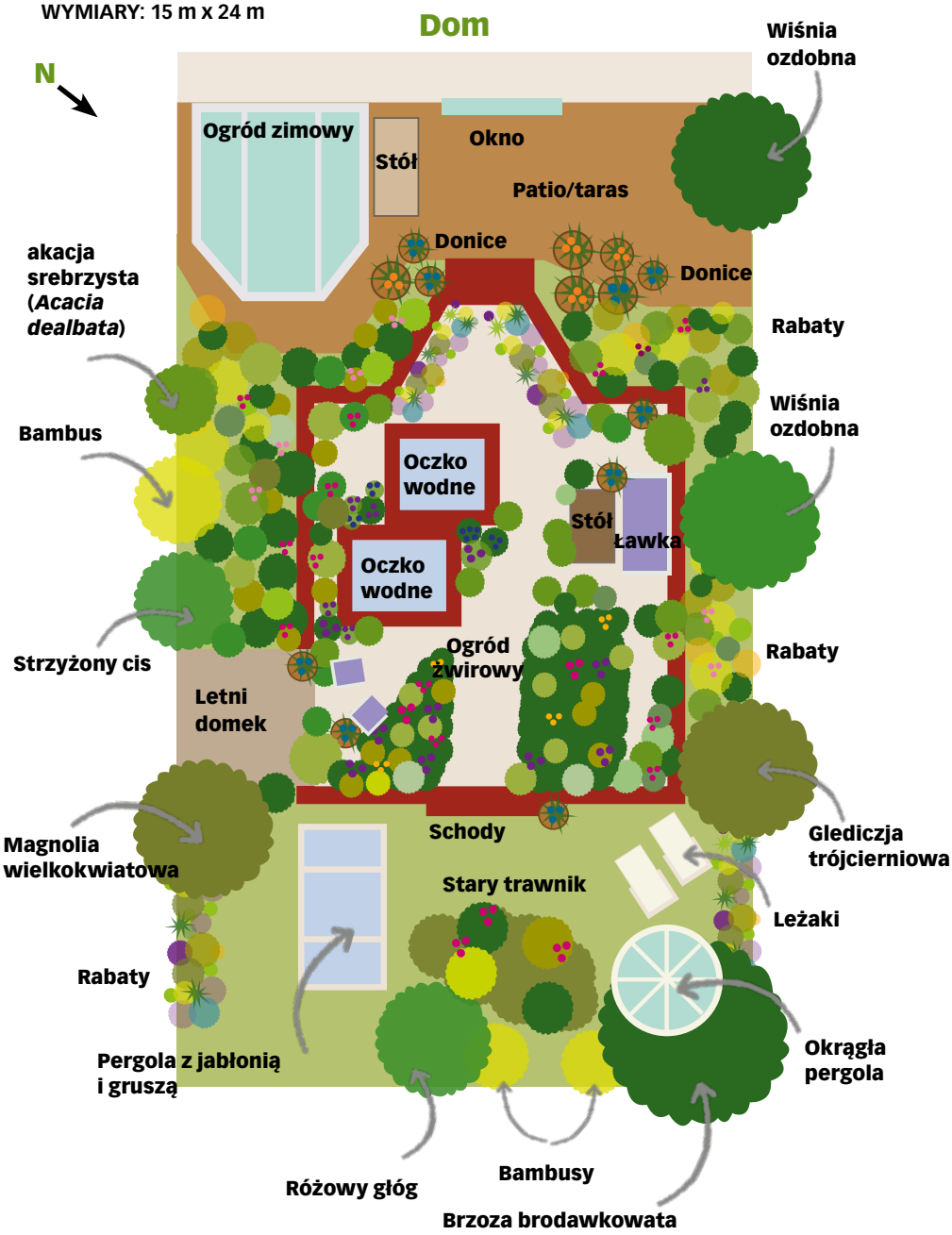
Od jak dawna tu mieszkacie?
Mieszkamy tutaj od 2012 roku, czyli od około 13 lat.

Jak ogród wyglądał, gdy się wprowadziłeś?
Odziedziczyliśmy bardzo tradycyjny ogród z dużym centralnym trawnikiem otoczonym dojrzałymi krzewami i drzewami rosnącymi wzdłuż jego granic. Nie było w nim nic złego, lecz trawnik każdego lata brązowiał i zamierał, bez względu na to, ile wysiłku w niego wkładaliśmy. Mieliśmy szczęście odziedziczyć dojrzałe drzewa, uroczy domek letniskowy z dachem krytym dachówką typu Kent, pergolę oraz łuk obsadzony jabłonią i gruszą – elementy, które dały nam solidną podstawę do dalszej pracy.

Co zrobiłeś, aby stworzyć swój obecny ogród?
Największą przemianą było przekopanie około dwóch trzecich trawnika i stworzenie ogrodu żwirowego, zainspirowanego twórczością Beth Chatto. Darń usuwałem ręcznie, przy pomocy szpadla, przez całe lato, a następnie przywiozłem około

Plan ogrodu

WYMIARY: 15 m x 24 m

eprasa.pl 41bf0799c6

1

“Naprawdę podoba mi się ten ogród. Wykorzystanie traw ozdobnych – sposób, w jaki współgrają ze światłem i przesłaniają dom – a także swobodne, subtelne użycie materiałów są po prostu przepiękne”

Arit Anderson, jurorka Konkursu, projektantka ogrodów i prezenterka

2

trzech ton żwiru. Starałem się poddać recyklingowi wszystko, co się dało – ratowałem dżdżownice, odłożyłem stertę darni, aby się rozłożyła, i ponownie wykorzystałem większość ziemi. Z biegiem czasu wypełniłem tę przestrzeń mieszanką roślin samosiewnych i celowo zaplanowanych nasadzeń. Teraz chodzi o odnalezienie właściwej równowagi między otwartymi przestrzeniami a gęstymi nasadzeniami. Zachowaliśmy w postaci trawnika około jednej trzeciej ogrodu w dalszym jego krańcu; obsadziliśmy go roślinami cebulowymi i pozwoliliśmy latem rosnąć murawie nieco dziko. Dodatkowe elementy obejmują mieszankę kwiatów łąkowych w przedogródku, gdzie niegdyś znajdował się kolejny trawnik, a także sezonowe donice na tarasie, dodające koloru w środku lata.

Co było dla ciebie inspiracją?

Ogród żwirowy Beth Chatto był ogromną inspiracją, zwłaszcza jej pomysł, by nigdy nie nawadniać roślin. Mieszkając w Kent, gdzie lata są suche, wydawało się to bardzo trafne. Czerpałem też inspirację z nadmorskich faktur i kolorów, ponieważ nasz dom jest wykończony gontem, a my mieszkamy niedaleko wybrzeża. Dążę do naturalistycznych nasadzeń pełnych ruchu – trawy ozdobne, takie jak ostnica cieniutka (*Stipa tenuissima*), pięknie reagują na powiew wiatru. Utrzymuję ograniczoną paletę roślin, aby zachować spójność: brązowy koper włoski, czosnki, wilczomlecz i szałwia, a także powtarzające się grupy roślin, zamiast pojedynczych egzemplarzy każdego gatunku. Moje doświadczenie w modzie i tekstyliach z pewnością ukształtowało moje wyczucie rytmu, koloru i faktury.

Czy ktoś ci pomagał po drodze – przyjaciele, rodzina czy fachowcy?

Tak. Dobry przyjaciel, Adrian, pomógł przy twardej nawierzchni – budowie ceglanego obrzeża oraz oczek wodnych, na podstawie moich prowizorycznych szkiców. Wszystkie lżejsze prace krajobrazowe i nasadzenia wykonałem sam, lecz praca Adriana była niezbędna przy wyznaczaniu obszarów żwirowych i tworzeniu równych powierzchni.

❶ **Zachowanie części trawnika w głębi ogrodu, w tym nieskoszonego pasa, tworzy kontrast oraz idealny punkt widokowy**

❷ **Jednym z najbardziej udanych elementów ogrodu jest sposób, w jaki Simon wykorzystał różne wysokości roślin, aby stworzyć wciągający, wielowarstwowy efekt**

Jakie były największe wyzwania, z którymi się zmierzyłeś?

Fizyczna praca związana z układaniem żwiru była bardzo ciężka. Teraz wyzwaniem jest umiar: zarządzanie samosiewem tak, by rośliny nie przejęły całkowitej kontroli. Ponieważ nie ułożyłem geowłókniny, jest to gra równowagi między pozwoleniem roślinom na naturalne rozprzestrzenianie się z zachowaniem widocznych, „oddychających" przestrzeni żwiru.

Z jakich elementów ogrodu jesteś najbardziej dumny?

Z atmosfery. Wczesne poranki są magiczne – światło o złotej godzinie, wiatr poruszający trawy i wyczuwalne w ogrodzie tętno życia. Te ciche chwile, gdy po prostu siedzę i obserwuję, zanim jeszcze sięgnę po sekator, kocham najbardziej. Oczka wodne to również powód do dumy – proste w formie, lecz bogate w dzikie gatunki i ruch.

Jaka jest twoja ulubiona część ogrodu?

Ławka, na której siadam rano z herbatą. Na tym poziomie roślinność otula mnie ze wszystkich

eprasa.pl 41bf0799c6

1 Donice z roślinami, takimi jak kosmosy, koleusy, dalie i hortensje, tworzą punkty przyciągające wzrok

“Podziwiam to, w jaki sposób Simon wykorzystał jednoroczne rośliny i byliny, by wprowadzić do kompozycji wysokość i ruch. Mnóstwo tu nasadzeń przyjaznych dzikim stworzeniom oraz możliwości dla rozsiewających się gatunków”

Angie Barker, finalistka Konkursu w 2024 roku

eprasa.pl 41bf0799c6

❷ Elewacja domu stapia się z ogrodem żwirowym, a pnącza oraz warstwowe nasadzenia tworzą połączenie między tymi dwoma obszarami

stron i czuję się zanurzony w ogrodzie. Mamy też kilka innych miejsc do siedzenia, w tym przenośne krzesła reżyserskie, dzięki czemu możemy w ciągu dnia podążać za słońcem lub cieniem.

Jak na co dzień korzystacie z ogrodu?

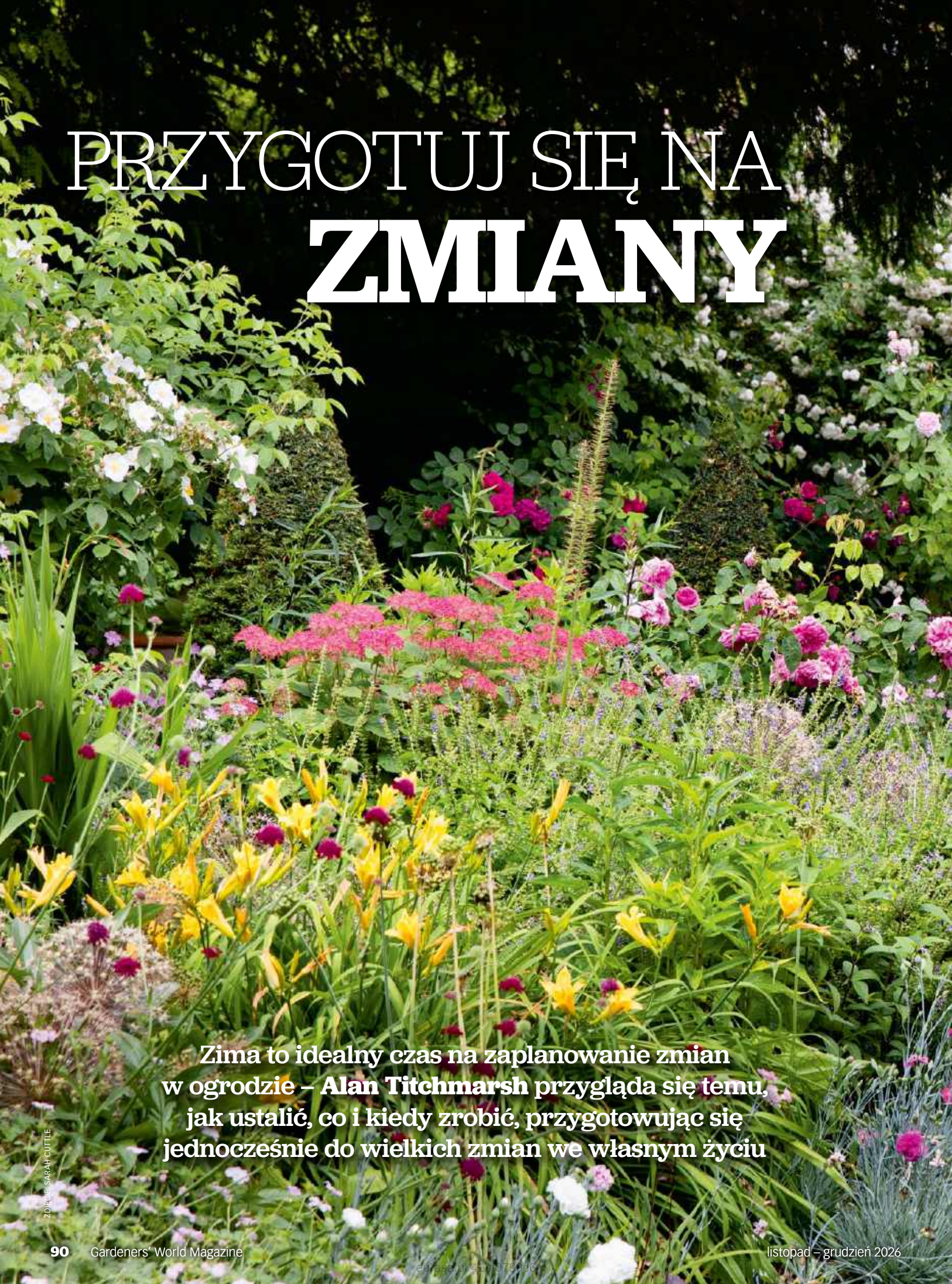
Odpoczywamy, gościmy przyjaciół i po prostu go obserwujemy. Często odwiedzają nas znajomi, a dzieci szczególnie uwielbiają biegać po nim i odkrywać jego zakątki. Idealnie nadaje się na wieczorny kieliszek wina lub na spokojne, wczesne poranki z herbatą. Nawet Pan Patch ma tu swoje rytuały. Cieszymy się też własnymi plonami z łuku owocowego (jabłkami, gruszkami i malinami) oraz grządek rabarbaru, który trafia do naszych śniadań i konfitur.

Jak przyciągnąłeś do ogrodu dzikie stworzenia?

Zbudowałem dwa oczka wodne i już po kilku tygodniach pojawiły się traszki. Mamy żaby, ważki oraz cały ekosystem skupiony wokół wody. Oczka wodne obsadzone są grzybieniami, roślinami natleniającymi i pałkami wodnymi. Mamy dojrzałe drzewa, bardziej zdziczały fragment trawnika oraz bogate w nektar nasadzenia, które przyciągają motyle. Ten rok był dla nich szczególnie dobry, co jest krzepiące po skromnych wynikach ich liczebności w zeszłym roku. Pan Patch pomaga też trzymać na dystans lisy. Choć ogród leży na przedmieściach, dojrzałe drzewa sprawiają, że wydaje się on prywatny i zamknięty. Panuje w nim spokój, słychać w nim wiatr i trawy; to miejsce, które daje mi szczęście.

eprasa.pl 41bf0799c6

PRZYGOTUJ SIĘ NA ZMIANY

Zima to idealny czas na zaplanowanie zmian w ogrodzie – Alan Titchmarsh przygląda się temu, jak ustalić, co i kiedy zrobić, przygotowując się jednocześnie do wielkich zmian we własnym życiu

ZDJĘCIE: SARAH CUTTLE

Rób przez cały rok notatki na temat rzeczy, które chciałbyś zimą przenieść lub poprawić

eprasa.pl 41bf0799c6

Czy z waszego kompostownika materiał się wysypuje? W takim razie załóżcie kolejny już teraz, aby był gotowy na nowy sezon

Po 23 latach Alan czule żegna się z ogrodem, który stworzył z taką miłością

Późna jesień lub wczesna wiosna to idealne pory na przenoszenie krzewów, które znalazły się w niewłaściwym miejscu

Nie ma wątpliwości, że kolejny rok będzie inny. Wraz z końcem roku w ogrodzie, który tworzyłem i pielęgnowałem przez ostatnie 23 lata, czeka mnie już nowe wyzwanie. Przenosimy się z kredowych wzgórz Hampshire do Surrey, zaledwie kilka mil dalej. Nowy dom, nowy ogród i nowa gleba: kwaśna, przepuszczalna, piaszczysta.

Muszę przyznać, że moje podekscytowanie miesza się z niepokojem. Ekscytacja bierze się stąd, że po raz pierwszy od czasu, gdy opuściłem Yorkshire, będę mógł uprawiać w gruncie, a nie w donicach różaneczniki, kamelie, azalie, pierisy i inne rośliny nietolerujące wapna. A niepokój? Cóż, wyrwanie się z korzeniami po tak długim czasie z pewnością budzi pewne obawy.

Niezależnie jednak od tego, czy pozostajecie w ogrodzie, który znacie i kochacie, czy też ruszacie na nowe miejsce, pewne „podsumowanie" o tej porze roku jest niezbędne. Rozpali ono na nowo wasz zapał, pozwoli uniknąć kosztownych błędów i pomoże w pełni wykorzystać odświeżające wyzwania, jakie niesie ze sobą nowy rok. „Dobre przyjrzenie się sprawie" – tak mój ojciec zwykł to nazywać, gdy oceniało się coś z myślą o wprowadzeniu zmian.

Co zmienić?

Wychodźcie do ogrodu w pogodne dni, delektujcie się świeżym powietrzem i rozglądajcie się dookoła. Gdy wiele drzew i krzewów pozbawionych jest liści, często łatwiej dostrzec, co nie działa pod względem projektowym. Cofnijcie się myślami także do lata. Czy mieliście wystarczająco dużo miejsc do siedzenia – i czy meble znajdowały się w odpowiednim miejscu pod względem słońca lub cienia? Miesiące zimowe to doskonały czas na prace związane z twardą nawierzchnią, pod warunkiem że wasz ogród nie jest morzem błota ani skuty lodem, kiedy beton i zaprawa murarska nie będą się właściwie wiązać.

Jeśli chodzi o planowanie działań, jestem wielkim zwolennikiem list. Wciąż korzystam z papierowego kalendarza, a na jego końcu znajdują się puste strony, na których mogę zapisywać swoje listy zadań do wykonania. (Wydaje się wam, że zapamiętacie coś bez zapisania, ale się mylicie).

Jedną z rzeczy, którą warto umieścić na swojej liście, jest kompost. Teraz, gdy mamy pod dostatkiem liści i odpadów ogrodowych, upewnijcie się, że pryzma lub kompostownik są wystarczająco solidne i pojemne, by pomieścić wszystko i uniknąć wysypywania się materii na zewnątrz. A jeśli nie

Rok Alana w ogrodzie

Co nowy rok ogrodniczy szykuje dla Alana, w czasie gdy rozpoczyna się jego przygoda w nowym domu i ogrodzie?

To z pewnością będzie zupełnie inne doświadczenie. Jestem zdecydowany nie zabierać ze sobą zbyt wiele, poza pelargoniami w donicach oraz mnóstwem ołowianych donic. Rośliny, które już zadomowiły się w ogrodzie, pozostaną na swoim miejscu, w przeciwnym razie zdemontowałbym właśnie to, co prawdopodobnie przyciągnęło nowych właścicieli. (Zawsze jesteśmy tylko opiekunami naszego niewielkiego skrawka krajobrazu, a teraz przyszła kolej na kogoś innego, by mógł się nim cieszyć).

Nasz nowy ogród nie ma szklarni, więc jej postawienie to pierwszy priorytet. Cóż, właściwie to drugi priorytet, bo w ogrodzie nie ma też szopy, a ja mam mnóstwo rzeczy w garażu

Cenna kolekcja pelargonii Alana w donicach również przeniesie się wraz z nim

przyjaciela, które tylko czekają, by wrócić do domu. Możliwość zaprojektowania szopy narzędziowej, która nie tylko pomieści narzędzia, meble ogrodowe i inne przedmioty, lecz będzie także praktycznym stanowiskiem pracy, ekscytuje mnie w sposób, który zrozumie tylko prawdziwy ogrodnik!

Szklarnię już wybrałem – ma konstrukcję ze stopu pokrytego grafitowoszarą powłoką proszkową, dopasowaną kolorystycznie do okien domu. To model z asymetrycznym dachem i pełną tylną ścianą. Pod tym względem będzie to skromniejsza rozmiarowo wersja wiktoriańskiej szklarni, którą powierzono mojej opiece pierwszego dnia pracy w szkółce wydziału zieleni miejskiej. Życie zatacza koło, a ekscytacja łączy się tutaj z pewną dozą nostalgii.

Dom jest nowy, a wąskie rabaty wokół niego obsadzono zachowawczymi, bezpiecznymi roślinami. Nudnawo. Musimy jednak pomieszkać w tym domu jakiś czas, zanim moje pomysły projektowe nabiorą ostatecznego kształtu.

Tymczasem będę obserwował, co dzieje się w niewielkim, półakrowym lasku za trawnikiem. Zasadzono go 75 lat temu: pośród sosen i dębów znajdują się tam różaneczniki, pierisy i kamelie. Trzeba wykonać sporo prac związanych z przerzedzeniem koron drzew, aby wpuścić więcej światła, a także uporządkować zbyt bujnie rozrośnięte samosiejki drzew. Niektóre z różaneczników są bardzo stare, więc chcę je obserwować tej wiosny i ustalić, które z nich prawdopodobnie odżyją dzięki większej ilości światła i staraniom, a które są już naprawdę za stare. Kuszą mnie możliwości nowych nasadzeń, lecz nie chcę zbytnio się spieszyć. Czas pokaże, czy uda mi się okiełznać mój entuzjazm!

„Istnieje ogromna pokusa, by od razu ruszyć na zakupy nowych roślin, lecz dopóki nie będziecie wiedzieć, gdzie mają one trafić, lepiej wstrzymać się z decyzją"

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, NEIL HEPWORTH

eprasa.pl 41bf0799c6

macie porządnej pryzmy kompostowej – załóżcie ją! Marnujecie cenny surowiec.

Aha, i nawierzchnie mogą być zimą bardzo śliskie, więc warto sięgnąć po myjkę ciśnieniową. Jeśli jej nie posiadacie, wypożyczcie na jeden dzień – zdziwi was, jaką to robi różnicę, a przy okazji być może unikniecie złamania biodra!

Jak dokonywać zmian

Wiem, że istnieje ogromna pokusa, by od razu ruszyć na zakupy nowych roślin, lecz dopóki nie będziecie wiedzieć, gdzie mają one trafić, lepiej wstrzymać się z decyzją. Na początek zastanówcie się, które rośliny obecnie się nie sprawdzają? Co odmawia wzrostu? Co już dawno przekwitło i się zestarzało? Nie sugeruję, byście zbyt łatwo się poddawali, ale jeśli od dłuższego czasu irytuje was roślina znajdująca się w niewłaściwym miejscu, albo taka, która po prostu nie chce się rozwijać, nadszedł czas, by ugryźć się w język i podjąć decyzję. Wykopcie ją i oddajcie komuś, kto być może zdoła zapewnić jej warunki, jakich potrzebuje.

Jeśli od dawna marzycie o szklarni lub inspekcie, kupcie konstrukcję teraz, aby była już na miejscu i gotowa na przyjęcie nowych wiosennych siewów. Jeśli poczekacie z decyzją do wiosny, możecie odkryć, że dostępność jest mniejsza i przegapicie te kluczowe kilka miesięcy potrzebnych na wczesny start.

Czy nadszedł czas, by zainwestować w nowe pojemniki na taras lub patio? Większe donice zazwyczaj sprawdzają się najlepiej, lecz starajcie się unikać zbyt wielu różnych stylów. Wybór jednego materiału zamiast trzech czy czterech nada kompozycji pojemników znacznie większą spójność i sprawi, że będzie ona wyglądać stylowo, a nie chaotycznie. Wyeliminujcie kilka starszych pojemników, które brzydko się postarzały, i rozpocznijcie nowy rok z zamiarem eleganckiego podejścia.

Rozważcie też uprawę kilku roślin, których nigdy wcześniej nie próbowaliście. Uwielbiam o tej porze roku wertować nowe katalogi ogrodnicze i przeglądać strony internetowe z ofertą roślin. Bądźcie jednak ostrożni, gdyż zamówienia składane wieczorem po kieliszku lub dwóch bywają zwykle nieco zbyt rozrzutne. Ach, cóż tam!

Wykorzystaj pojemniki z podobnego materiału, aby wprowadzić harmonię do barwnej zimowej kompozycji

Sprawcie sobie przyjemność w imię poprawiania otoczenia.

Nowy rok to przede wszystkim okazja, by na nowo rozbudzić entuzjazm wobec skrawka ziemi i tchnąć w niego świeżość, zamiast ponownie robić „to samo co zawsze".

Najważniejsze zimowe prace Alana

Niezależnie od tego, gdzie uprawiacie swój ogród, między listopadem a marcem czeka was mnóstwo zajęć – niektóre na teraz, inne na później. Oto moja lista kluczowych zadań

Pobierz sadzonki róż

Posadź krzewy z gołym korzeniem

Wyczyść przeszklenia szklarni

Natychmiast

- Pozbądź się wszystkiego, co cię denerwuje lub irytuje, zwłaszcza roślin, których najlepszy czas już minął albo znajdują się w niewłaściwym miejscu. Następnie wzbogać glebę kompostem ogrodowym, aby była gotowa na przyjęcie nowych mieszkańców.
- Zamów nasiona do wiosennego siewu i przejrzyj swoje stare torebki. Jeśli były przechowywane w cieple domu, mogły już stracić żywotność. Nie warto ryzykować ich wysiewu.
- Pobierz sadzonki zdrewniałe z róż i krzewów. Posadź je w rowku na zapasowym skrawku ziemi – być może w warzywniku. Zaoszczędzą ci sporo pieniędzy.

Krótkoterminowo

- Rozpocznij zimowe przycinanie jabłoni, grusz i róż. Tradycyjnie przycinanie róż odkładano do marca, lecz w rzeczywistości można je przycinać w dowolnym momencie od grudnia aż do wiosny.
- Przejrzyj swoje narzędzia i pozbądź się tych, których nigdy nie używasz, aby zrobić więcej miejsca w szopie. Zaolejuj i naostrz te, które zostają, aby były gotowe do natychmiastowego użycia, gdy tylko będą potrzebne.
- Posadź róże z gołym korzeniem, drzewa i krzewy owocowe, inne drzewa oraz krzewy liściaste. To także dobry moment, by przenieść niektóre z nich na nowe stanowiska.

Długoterminowo

- Zaplanuj nowe elementy swojego ogrodu i poświęć czas na ustalenie, jak zostaną zbudowane i gdzie powinny się znaleźć. Podejmując decyzję o miejscach do siedzenia, prześledź tor wędrówki słońca (pamiętając, że latem będzie ono wyżej).
- Opracuj plan płodozmianu dla warzywnika, upewniając się, że uprawy znajdą się w innym miejscu niż w ubiegłym roku.
- Uprzątnij szklarnię i porządnie ją wyszoruj, aby rozpocząć sezon w możliwie najlepszej kondycji. Umyj szyby zarówno od zewnątrz, jak i od wewnątrz, dla maksymalnego dostępu światła.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl 41bf0799c6

Nick przetwarza stare materiały, jeśli to tylko możliwe. Stary drewniany domek letniskowy przerobił na dwie nowe szopy

Zaczynamy od nowa

Nick Bailey kontynuuje swoją przygodę z metamorfozą ogrodu, dzieląc się wskazówkami na temat doboru i rozmieszczenia kluczowych elementów

Część 2: Jak stworzyć szkielet wspaniałego ogrodu

ZDJĘCIE: NEIL HEPWORTH

epresa.pl 41bf079966

Gdy już zdecydujesz, jakich elementów potrzebujesz – na przykład szopy, tarasu czy przesłony – w następnej kolejności zastanów się nad odpowiednim miejscem, stylem i materiałami dla każdego z nich

Kilka lat temu przeprowadziłem się do nowego domu z dojrzałym, urządzonym już ogrodem. Miał wiele zalet, lecz wymagał gruntownej przebudowy, aby pasował do moich potrzeb.

W tej trzyczęściowej serii opisuję, jak na nowo urządziłem swój ogród, abyście mogli zrobić to samo ze swoim. Tchnięcie nowego życia i stylu w istniejącą działkę jest stosunkowo prostym zadaniem, o ile trzymasz się logicznego planu działania.

W zeszłym miesiącu zacząłem od wstępnej oceny terenu, teraz więc zajmuję się wyborem i rozmieszczeniem wszystkich tych różnorodnych elementów, które możesz chcieć mieć w swoim ogrodzie, aby zyskać spójny, atrakcyjny i funkcjonalny układ.

Bez względu na kształt czy wielkość ogrodu, podzielenie go na różne strefy może sprawić, że wyda się większy, ciekawszy, bardziej kuszący i dynamiczny. Nawet samo podzielenie mniejszej przestrzeni na dwie części nada jej więcej charakteru. Gęste elementy pionowe, takie jak ogrodzenia, kratki, żywopłoty czy murki, doskonale nadają się do wyznaczania stref, lecz możliwe jest również częściowe wizualne rozdzielenie przestrzeni. Na przykład prosty rząd drewnianych słupków lub pergola mogą stworzyć wrażenie podziału przestrzennego bez całkowitego zasłaniania widoku.

Przemyślane rozplanowanie

Rozmieszczenie podstawowych elementów małej architektury w ogrodzie, takich jak ścieżki, murki, ogrodzenia, pergole i szklarnia, zadecyduje o tym, jak będzie wyglądać cała działka. Wytycz ścieżki tak, aby łączyły najczęściej używane elementy – takie jak dom, szklarnia, szopa i miejsce na pojemniki na śmieci – w najbardziej praktyczny, bezpośredni sposób; architekci krajobrazu nazywają to podążaniem za „liniami pożądanymi". Weź również pod uwagę formę i kształt – te linie pożądane można zrealizować za pomocą prostych ścieżek, kolistych, falistych lub w układzie siatki; to do ciebie należy wybór najlepszego rozwiązania.

Lokalizacja elementów pionowych, takich jak ogrodzenia, murki czy pergole, będzie podyktowane takimi funkcjami jak osłona, podział, przyciąganie wzroku, ochrona i definiowanie przestrzeni. Lecz jeśli chodzi o usytuowanie szklarni, dla mnie wchodzi w grę tylko jedno rozwiązanie – z wystawą na południe, z tak dużą ilością światła, jaką tylko da się jej zapewnić.

Dobór materiałów

W idealnym wariancie ogród powinien sprawiać wrażenie przedłużenia domu i na

eprasa.pl 41bf0799c6

odwrót. Najprostszym sposobem na osiągnięcie tego celu jest powtórzenie w ogrodzie materiałów, z których zbudowany jest dom. W przypadku domu z czerwonej cegły z lat 80. XX wieku z detalami drewnianymi w stylu Tudorów można albo powtórzyć te materiały w ogrodzie, albo odtworzyć ich kolorystykę. Można jednak też postawić na kontrast i zestawić czerwoną cegłę z piaskową płytą kamienną lub żwirem.

Różnice poziomów

Zróżnicowanie poziomów w ogrodzie może być wyzwaniem, lecz niesie ze sobą tę zaletę, że ułatwia wyodrębnienie poszczególnych stref. Mój ogród wznosi się tarasowo od przodu ku tyłowi, a cztery ustawione na sztorc podkłady kolejowe posłużyły za stopnie, by stopniowo pokonać wymaganą wysokość 80 cm. Na bardziej stromym terenie warto zastosować

Jeśli masz smykałkę do majsterkowania, powinieneś bez trudu samodzielnie postawić szklarnię

Stawiamy szklarnię

Szklarnie najlepiej stawiać w słonecznym, osłoniętym miejscu, na stabilnym, równym podłożu, najlepiej blisko domu, by mieć do nich łatwy dostęp

Szklarnia to prawdziwy przełom – zapewnia osłoniętą przestrzeń uprawną dla roślin rabatowych, wrażliwych roślin ozdobnych oraz warzyw i owoców, takich jak pomidory i melony. Daje także schronienie w deszczowe dni, stanowi przydatne miejsce do przechowywania i może być efektownym punktem centralnym. Ja używam swojej również jako wiosennej i jesiennej werandy, aby maksymalnie wykorzystać wczesne i późne promienie słońca.

Na szklarnię można wydać dziesiątki tysięcy albo zaledwie kilkaset złotych – większość roślin i tak nie zauważy różnicy! Moja kosztowała nieco ponad 4,5 tys. złotych; to dość duża aluminiowa konstrukcja o wymiarach 3,6 m x 2,4 m, lecz bardziej typowa, kompaktowa szklarnia o wymiarach 1,8 m x 1,2 m to wydatek rzędu 1,5 tysiąca złotych. Możesz poszukać w internecie lub lokalnej prasie ogłoszeń z ofertami oddania szklarni za darmo – warunkiem jest zazwyczaj konieczność jej samodzielnego demontażu. W ten sposób zdobyłem wcześniej dwie szklarnie, a ich ponowne złożenie jest zazwyczaj prostsze, niż mogłoby się wydawać.

Swoją obecną szklarnię zbudowałem w ciągu paru weekendów, zaczynając od fundamentu. Można do tego podejść na wiele sposobów. Niektórzy decydują się na wylewkę betonową nieco większą niż sama szklarnia, inni na wąski fundament betonowy, a następnie niski murek z cegieł, na którym montuje się konstrukcję. Obydwa te rozwiązania często najlepiej powierzyć fachowcom. Jednak najprostszą metodą, którą zastosowałem we własnym ogrodzie, są podkłady z żywotnika olbrzymiego na wyrównanej podsypce z piasku. Jest to niedrogie i wymaga minimalnych umiejętności oraz narzędzi. Po prostu wypoziomowałem podkłady, skręciłem je ze sobą śrubami, a następnie przykręciłem szklarnię od góry.

“Styl, kształt i kolor konstrukcji decyduje o charakterze ogrodu”

ZDJĘCIA: NEIL HEPWORTH

eprasa.pl 41bf0799c6

Nick wkomponował oczko wodne w swój ogród pokazowy na GW Live, aby wnieść atmosferę spokoju i przyciągnąć dzikie stworzenia

Wykorzystaj wykopany gruz lub kamienie jako warstwę podbudowy pod nowe ścieżki, mocno go ubijając

metodę niwelacji wykopem i nasypem, w której grunt z wyższego miejsca jest wybierany i dosypywany w niższym obszarze. Możesz też wykazać się kreatywnością i ukształtować ogród tarasowo, tworząc interesujące poziomy.

Uwzględnij kluczowe elementy

Punkty centralne są nieodzownymi elementami w każdym ogrodzie. Umieszczenie jakiegoś obiektu na końcu ścieżki lub częściowe przesłonięcie go roślinnością w oddali poprowadzi zarówno twój wzrok, jak i twoje kroki. Nie zapominaj też o widokach znajdujących się poza granicami twojego ogrodu, które warto niekiedy „zapożyczyć".

Dla mnie rośliny zajmują w ogrodzie najważniejsze miejsce, lecz służą również jako ramy dla innych elementów działki, takich jak kącik wypoczynkowy czy oczko wodne. Woda wnosi do ogrodu dodatkowe światło, ruch, dźwięk i, co niezwykle istotne, przyciąga dzikie stworzenia; można to zrobić za pomocą rozmaitych rozwiązań w różnych stylach i formach, w dużej lub małej skali. Wśród możliwości można wymienić wyniesione oczko wodne, wodotrysk w kształcie urny, strumyk w formie rynny, fontannę ścienną czy staw w beczce.

Nadaj indywidualny charakter

Wykorzystaj maksymalnie funkcjonalne elementy swojej działki, takie jak łuki, ogrodzenia, pergole czy domek letniskowy. Styl, kształt i kolor tych konstrukcji pomoże określić nastrój całego ogrodu.

Materiały

■ **Wybierając materiały,** weź pod uwagę zrównoważony rozwój, a nie tylko styl, wrażenie i klimat, jakie tworzą. Beton i wyroby na bazie betonu, takie jak płyty chodnikowe i kostka brukowa, zostawiają zazwyczaj duży ślad węglowy, ponieważ metody ich produkcji są energochłonne. Materiały transportowane na duże odległości, takie jak piaskowiec indyjski, również można uznać za mniej ekologicznie. Warto pamiętać o tym, że istnieje wiele materiałów o niewielkim wpływie na środowisko, w tym lokalny kamień lub żwir, kostka brukowa, okładzina bambusowa oraz rodzime drewno.

■ **Zrównoważ koszt, jakość i trwałość materiałów.** Na przykład niedroga i niezaimpregnowana sosna może być kuszącą opcją, lecz wkrótce może wymagać wymiany, więc w ostatecznym rozrachunku może kosztować więcej. Lepiej zdecydować się na wysokiej jakości dąb lub żywotnik olbrzymi. Podobnie jest z tanimi donicami z terakoty; mogą wydawać się dobrą okazją, dopóki nie pękną podczas pierwszej zimy. Zamiast tego lepiej zdecydować się na mniejszą liczbę nieco droższych mrozoodpornych donic. W przypadku nawierzchni utwardzonych orientacyjny ranking kosztów zaczyna się od żwiru jako najtańszego, po nim plasują się zwykłe płyty betonowe i kostka brukowa, kolejną pozycję zajmują bruk klinkierowy, płytki ceramiczne oraz nawierzchnia drewniana, a najdroższy okazuje się naturalny kamień brytyjski, taki jak piaskowiec York czy wapień Portland. Większość z tych materiałów przetrwa dziesięciolecia, chociaż drewno, nawet dobrze zakonserwowane, charakteryzuje się stosunkowo krótką żywotnością.

■ **Staraj się wykorzystywać powtórnie** to, co masz już na miejscu. Wykorzystałem ponownie stare cegły (na nawierzchnię), drewniany domek letniskowy (do zbudowania dwóch nowych szop), gliniane obrzeża rabatowe (jako podwyższoną grządkę w szklarni), płyty spod domku letniskowego (na podłogę w szklarni) oraz drobne kamienie wybrane podczas przygotowywania gleby (jako podbudowę pod ścieżkę). Próbuj również pozyskiwać darmowe materiały – płyty, drewno i kostkę brukową można znaleźć często w internecie za darmo – z warunkiem odbioru własnego.

■ **Wykaż się kreatywnością** – nawet proste materiały można wykorzystać w pomysłowy sposób, aby uatrakcyjnić przestrzeń. Sama zmiana kierunku układania kwadratowych płyt i ułożenie ich w karo całkowicie odmienia ich charakter. A co powiesz na obramowanie kwadratowych płyt zwykłymi cegłami? Baw się materiałami i dynamicznymi sposobami ich wykorzystania.

ZDJĘCIA: NEIL HEPWORTH; JASON INGRAM

eprasa.pl 41bf0799c6

Nasze korzenie!

ASHLEY EDWARDS
BARBARA SEGALL
BECKY SEARLE
HAFSAH HAFEJI
JAMIE WALTON
POLLYANNA WILKINSON

Jak przygotowujemy nasze historyczne parki i ogrody na wyzwania w przyszłości – i czego możemy się nauczyć w kwestii tworzenia nowych, zrównoważonych przestrzeni na kolejne lata?

Barbara Segall jest publicystką ogrodniczą i autorką książki *The Secret Gardens of the South East* (Frances Lincoln, 2022). Odwiedź stronę www.thegardenpost.substack.com oraz profil @barbarasegall.

Mamy w Wielkiej Brytanii ogromne szczęście, że możemy cieszyć się tak wieloma historycznymi parkami i ogrodami – niektórymi z bezpłatnym wstępem, oraz takimi, w których można przebywać po wykupieniu rocznego abonamentu lub jednorazowego biletu. W czasie pandemii wiele z nich stało się miejscami regularnej aktywności fizycznej, oferując nam czas i przestrzeń do przebywania na świeżym powietrzu.

Kiedy tylko mogę, z radością odwiedzam zarządzany przez National Trust ogród przy Anglesey Abbey w Cambridgeshire, szczególnie zimą, gdy łany przebiśniegów odpędzają moją zimową chandrę; jesienią zaglądam do należącego do NT Sheffield Park, gdzie jeziora i barwne odbicia liści pomagają łagodniej przejść przez zmianę pór roku. Marzę też o tym, by zobaczyć nowy ogród Garden for the Future, zaprojektowany przez Joe Perkinsa, który skupia w sobie wiele z tego, co nasze historyczne parki i ogrody mogą wdrożyć w nadchodzących latach.

Czy jednak zawsze będą tam na nas czekać, byśmy mogli po nich spacerować i wędrować? Co może odmienić miejsca, które tak bardzo pokochaliśmy? Czy powinniśmy trzymać je pod kloszem, wraz z przestarzałymi, choć barwnymi kobiercami kwiatowymi, krótko strzyżonymi trawnikami i nasadzeniami jednogatunkowymi, takimi jak różanki, czy raczej przemyśleć wszystko na nowo i znaleźć sposoby na przygotowanie ich na wyzwania przyszłości?

Zagrożeń jest wiele – zmiany klimatyczne, szkodniki i choroby, a także gospodarka glebowa i wodna to tylko niektóre z problemów, przed którymi stajemy jako ogrodnicy w naszych własnych, prywatnych przestrzeniach. Wystarczy spojrzeć szerzej, by dostrzec, jak w większej skali wpłyną one znacząco na nasze zabytkowe parki i ogrody, o ile organizacje opiekujące się nimi nie opracują strategii na przyszłość.

Według Matthew Pottage'a, nowego Dyrektora ds. Ogrodnictwa i Kształtowania Krajobrazu w The Royal Parks, chodzi w mniejszym stopniu o ograniczanie kwietników dywanowych i różanek, a bardziej o „dokładne przyjrzenie się wszystkim naszym istniejącym nasadzeniom, kontrolę gospodarowania glebą, wspieranie rozwoju grzybów mikoryzowych oraz ściółkowanie w celu zatrzymywania wody i hamowania rozwoju chwastów".

Ciekawe, jak zaprezentuje się nowy dwuakrowy ogród w Regent's Park, upamiętniający życie Królowej Elżbiety II. Zlokalizowany na terenie dawnej szkółki, która zaopatrywała parki w rośliny rabatowe, ma być bioróżnorodny i odporny na zmiany klimatu, a jednocześnie ma w nim rosnąć wiele tradycyjnych roślin, które były ważne dla zmarłej królowej.

W The Royal Parks oraz innych ogrodach testuje się również różnorodne podłoża uprawowe, w tym kruszony beton i piasek. Widząc, jak odporne na tego typu podłożach są rośliny w Walled Garden w posiadłości Knepp Estate w zachodnim Sussex, warto zbadać możliwość recyklingu lub wykorzystania tego materiału na większą skalę, aby zapobiegać erozji w porach suchych i deszczowych.

> *Zagrożeń jest wiele – zmiany klimatyczne, szkodniki i choroby, gospodarka glebowa i wodna – i wpłyną one znacząco na nasze parki i ogrody*

„Jeśli jednak chodzi o redukcję emisji dwutlenku węgla, samo zrezygnowanie z podłoży torfowych przynosi największe korzyści dla ogrodników oraz opiekunów historycznych parków i ogrodów" – mówi Malcolm Anderson, Dyrektor ds. Zrównoważonego Rozwoju w RHS. Przytoczył on również oszałamiające dane statystyczne z The Wildlife Trusts: gdyby w 2020 roku 2,29 miliona metrów sześciennych torfu wydobytego na sprzedaż w Wielkiej Brytanii pozostawiono w stanie nienaruszonym, zmagazynowałoby to 238 000 ton węgla na kolejne tysiąclecia. Choć wielu indywidualnych ogrodników i organizacji ogranicza zużycie torfu, wciąż potrzeba większego nacisku i edukacji, aby przyspieszyć ten proces.

Królewskie Towarzystwo Ogrodnicze kładzie również nacisk na zrównoważone pozyskiwanie wody deszczowej, odchodząc od korzystania z sieci wodociągowej oraz bezpośredniego poboru z rzek, jezior i odwiertów, kładąc dodatkowy nacisk na dobrze funkcjonujące, odpowiednio napowietrzone gleby. To coś, w czym Eden Project stał się pionierem około 25 lat temu pod okiem swojego obecnego dyrektora Andy'ego Jaspera, równolegle z wielowarstwowymi nasadzeniami oraz faktem, że biomy w Eden są ogrzewane energią geotermalną. Tymczasem Królewski Ogród Botaniczny w Kew planuje wymienić niszczejące i nieefektywne energetycznie przeszklenia swoich kultowych cieplarni Palm House i Waterlily House, jeśli uda się zebrać wymaganą kwotę 60 milionów funtów. Bez tak kosztownych i zdecydowanych działań te zabytkowe cieplarnie wpisane do rejestru zabytków oraz ich cenne kolekcje roślin mogłyby bezpowrotnie przepaść.

Zmiany w naszych przestrzeniach publicznych są bez wątpienia nieuchronne, a warunkiem ich powodzenia będzie zaangażowanie i edukacja nas samych – użytkowników parków i gości. Fullers Mill Garden, niedaleko Bury St Edmunds, był niegdyś ogrodem prywatnym, a obecnie należy do ogrodniczej organizacji charytatywnej Perennial, która dba o zachowanie go dla przyszłych pokoleń. Kiedy tam przyjeżdżam, wciąż słyszę echo głosu dawnego właściciela, a dzięki swojemu zacisznemu położeniu, rzece i strumieniowi jest to ogrodniczy skarb, który można podziwiać bez konieczności pielęgnowania go.

Jeśli w przyszłości będziemy korzystać z tych historycznych parków i ogrodów, ich przetrwanie stanie się znacznie bardziej prawdopodobne. A jeśli na przykład będziemy potrafili docenić bardziej swobodne, bioróżnorodne nasadzenia – zamiast postrzegać je jako nieporządek czy zaniedbanie – wtedy zachęcimy także pożyteczne owady zapylające i dziką przyrodę do zagoszczenia w naszych wspólnych przestrzeniach.

Posłuchaj więcej ogrodniczych inspiracji w naszej serii podcastów *Conversations* na stronie **www.GardenersWorld.com/podcast**

ZDJĘCIE: BARBARA SEGALL

eprasa.pl 41bf0799c6

ZDJĘCIE: NEIL HEPWORTH

Nowy projekt ogrodu autorstwa Nicka zaczyna nabierać życia wraz z sadzeniem roślin – starannie dobranej mieszanki bylin, roślin jednorocznych, krzewów i niewielkich drzew

Zaczynamy od nowa

W ostatniej części swojej serii Nick Bailey pokazuje, jak rośliny mogą spoić w całość nowy projekt ogrodu

Część 3: Ożywienie projektu poprzez nasadzenia

Zaledwie kilka miesięcy po założeniu nowe rabaty Nicka są pełne kolorów i mają w sobie blask ogrodu wiejskiego

„Najlepsze ogrody cieszą oko przez cały rok. Dla każdej rabaty, którą projektujesz, staraj się dobrać rośliny osiągające szczyt formy w każdej z czterech pór roku”

W dwóch poprzednich artykułach pokazałem, jak dokonałem oceny i przeprojektowałem ogród, aby pomóc wam zmierzyć się z podobnymi przedsięwzięciami, dużymi czy małymi. Teraz przechodzę do nasadzeń – dobrze dobrane i właściwie rozmieszczone rośliny naprawdę spajają cały projekt, więc jeśli planujecie przebudować rabatę, a nawet cały ogród, przekazuję wskazówki dotyczące nasadzeń.

Spójność

Każdy schemat nasadzeń może sprawiać wrażenie spójnego i przemyślanego dzięki powtarzaniu określonych cech w całej rabacie, na granicy działki czy w całym ogrodzie. Powtarzanie kolorystyki może być dobrym punktem wyjścia – pomyślcie o kwiatach, liściach, owocach i korze, a także o tym, jak zmieniają się one w zależności od pory roku.

Forma także może pomóc spoić schemat nasadzeń w całość. Może to polegać na powtarzaniu kolczastych roślin przypominających palmy, serii kul formowanych z krzewów, czy po prostu obfitości bylin o baldaszkowatych kwiatostanach. Można też wybrać konkretny styl nasadzeń, taki jak śródziemnomorski, tropikalny czy wiejski.

Zdecyduj, co zachować

Zanim zaczniecie przekształcać nowy ogród, warto pomieszkać z nim tak długo, jak to tylko możliwe, by zrozumieć nie tylko to, jak nasadzenia prezentują się w kolejnych porach roku, lecz także, jakie różnorodne funkcje pełnią. Czy to drzewo, rosnące nieco zbyt blisko domku letniskowego, jest w istocie niezbędne, by zapewnić letem cień? Czy liściasty żywopłot, który z pozoru idealnie zasłania widok od strony publicznej ścieżki, w rzeczywistości nie odsłania was zimą? Krzew pośrodku ogrodu może

eprasa.pl 41bf0799c6

być rzadki i wyjątkowy, ale jeśli zasłania piękny widok, możecie mieć pokusę, by go usunąć – lecz czy zamiast tego nie rozważylibyście jakiejś ingerencji? Podniesienie korony pozwoliłoby zachować tę rzadką roślinę i jednocześnie otworzyć widok. Poświęćcie czas na poznanie istniejących już roślin, ich obecnych funkcji oraz tego, jak można by je przekształcić, by spełniały wasze potrzeby.

Zadbaj o całoroczną atrakcyjność

Łatwo jest skupić całą uwagę na lecie, ale najlepsze ogrody cieszą oko przez cały rok. Dla każdej zaprojektowanej przez siebie rabaty czy grządki dążcie do tego, by mieć rośliny osiągające szczyt formy w każdej z czterech pór roku. Na przykład na rabacie może rosnąć werbena patagońska (*Verbena bonariensis*) dla efektu latem, krzew o barwnych jesiennych liściach,

Rozmieszczenie czterech brzóz w różnych częściach ogrodu sprawi, że uzyskamy jednoczący powtarzalny motyw

Na suchej glebie usyp wokół podstawy drzewa wałek ziemi, aby zapobiec spływaniu wody

Sadzenie drzew

Drzewa wnoszą do ogrodu tak wiele – nie tylko wysokość, skalę, formę i sezonową zmienność, lecz także wsparcie dla dzikiej przyrody – były więc niezbędnym elementem mojego nowego ogrodu. W idealnym wariancie wybrałbym mydleniec wiechowaty (*Koelreuteria paniculata*) ze względu na jego żółte wiosenne kwiaty, pomarańczowe jesienne liście i długo utrzymujące się, piramidalne torebki nasienne, albo heptakodium chińskie (*Heptacodium miconoides*) ze względu na długi okres kwitnienia, korę przypominającą łuskę węża oraz sezonową zmienność. Lecz pewien klient pozbywał się kilku młodych drzewek, które miały trafić do kontenera na odpady, więc postanowiłem interweniować i zdobyłem cztery brzozy pożyteczne Jacquemonta o białej korze (*Betula utilis jacquemontii*). Sprawdzają się one świetnie w ogrodzie jako powtarzalny element, nadający całości wspólny motyw przewodni i spójność.

Ponieważ ich pnie stanowią punkt przyciągający uwagę, nie chciałem ich narażać na dyskomfort związany z ciężkimi palikami. Zdecydowałem się więc na podziemne palikowanie. Polega ono na unieruchomieniu bryły korzeniowej pod ziemią; to pozwala pniom i gałęziom poruszać się na wietrze i się wzmacniać. Po wykopaniu kwadratowych dołków o tej samej głębokości, lecz nieco szerszych niż bryły korzeniowe, umieściłem na wierzchu każdej bryły cztery deski ułożone w kratkę przypominającą kółko i krzyżyk. Następnie, za pomocą drutu naciągowego i 70-centymetrowych kątowych palików, przymocowałem bryły korzeniowe w wykopanych dołkach i zasypałem je ziemią, dociskając je w trakcie pracy.

Drzewa posadziłem jesienią, aby zdążyły zapuścić nieco korzeni w glebę, zanim wiosną nastąpi pękanie pąków. Następnie w pierwszym roku po posadzeniu wiosną i latem, dopóki nie były w stanie same sobie radzić, podlewałem je co tydzień.

Do wczesnego lata drzewa i inne rośliny zdążą już zadomowić się w swoim nowym otoczeniu – w miejscu, które wcześniej było zwykłym trawnikiem

ZDJĘCIA: NEIL HEPWORTH

eprasa.pl 41bf0799c6

Nick zaczyna pracę, gdy rabaty są już przygotowane, a wszystkie wybrane rośliny są gotowe do sadzenia

Nasadzenia Nicka otulają żwirową ścieżkę aż do samego domu, wtapiając budynek w ogród

roślina zimozielona na zimę oraz kilka cebulowych na wiosnę.

Starajcie się także uwzględniać rośliny, które prezentują się atrakcyjnie przez kilka pór roku, zwłaszcza jeśli macie ograniczoną przestrzeń. Krzew taki jak nandina domowa (*Nandina domestica*) oferuje coś interesującego – czy to w liściach, kwiatach, czy owocach – przez cały rok.

Dopasuj rośliny do warunków

Zanim zaczniecie w ogóle planować jakiekolwiek nasadzenia, upewnijcie się, że dobrze rozumiecie charakter swojego ogrodu. Jak o każdej porze roku przemieszcza się słońce i które obszary są słoneczne, a które zacienione? Które miejsca w ogrodzie są zimne, ciepłe, suche, wietrzne lub wilgotne? Jaki jest rodzaj gleby? Ile opadów przypada średnio na dany obszar? Skąd wieje przeważający wiatr?

Aby jakikolwiek ogród naprawdę mógł się rozwijać, jego rośliny muszą znajdować się w miejscu, w którym będą bujnie wzrastać. Innymi słowy, dobierajcie odpowiednie rośliny do odpowiedniego miejsca. Owszem, można sprawić, by różanecznik rósł na wapiennej glebie, jeśli wkopiecie w nią mnóstwo kwaśnego podłoża i będziecie to robić bez końca, lecz czy to naprawdę jest zrównoważone rozwiązanie dla środowiska bądź dla waszego kręgosłupa? Bądźcie łaskawsi dla siebie i dla środowiska, wybierając rośliny, które chcą rosnąć w danym mikroklimacie.

Projekt – i co dalej?

■ **Ogród nigdy tak naprawdę nie jest ukończony** – zawsze będzie znajdował się w stanie wspaniałej ewolucji, trzeba się po prostu z tym pogodzić. Gdy już obsadzisz swój nowy ogród, może pojawić się poczucie „wykonanego zadania", lecz w rzeczywistości praca dopiero się zaczyna. Większość zaprojektowanych przedmiotów, od samochodów po durszlaki, osiąga w procesie produkcji punkt, w którym są ukończone. Ogród natomiast pozostaje w nieustannym ruchu, co jest zarówno błogosławieństwem, jak i przekleństwem. Lecz najlepsza rada to po prostu płynąć z prądem.

■ **Zbyt gęste obsadzenie nowego ogrodu** przychodzi aż nazbyt łatwo, więc niewątpliwie będzie trzeba usuwać, poprawiać i ponownie sadzić rośliny, w miarę jak ogród się rozwija. Wielu z nas będzie kusić los, próbując uprawiać rośliny, które tak naprawdę nie chcą rosnąć w danej lokalizacji, albo przesadzimy z jednym konkretnym kolorem czy formą roślinną. Nic w tym złego, to wszystko jest częścią procesu.

■ **Cofnij się o krok i oceń** o każdej porze roku, czy rośliny robią to, co było w planie. Czy żywopłot zapewnia prywatność, czy raczej rzuca zbyt duży cień? Czy jest za dużo białych kwiatów po wizycie w Białym Ogrodzie w Sissinghurst? Czy jest zbyt wiele roślin zimozielonych, przez co ogród wydaje się ciężki i mroczny, czy może zbyt mało, przez co zimą jest pusty? Czy ogród sprawia wrażenie zbyt statycznego i potrzebuje zwiewnych traw lub bulgoczącego oczka wodnego? A może jest zbyt zatłoczony i nie wiadomo, gdzie skierować wzrok?

■ **Nie ma „dobrze" ani „źle"**, jeśli chodzi o projektowanie. Najważniejsze, to pokochać to, co powstało i by odzwierciedlało was oraz wasze najbardziej ekscentryczne upodobania!

Dobierz rośliny do warunków, jakie masz w ogrodzie, aby rozwijały się przy minimalnej pielęgnacji

PHOTOS: NEIL HEPWORTH

eprasa.pl 41bf0799c6

Tam, gdzie rośnie SZCZĘŚCIE

Choć sezon wegetacyjny dobiega końca, Sara Ward ma pełne ręce roboty, zbierając swoje plony i utrzymując działkę w nienagannym stanie

ZDJĘCIA JASON INGRAM

Sara zbiera opadłe liście w swoim ogrodzie oraz na działce, a następnie przechowuje je, wciąż wilgotne, w jutowych workach, aby zrobić ziemię liściową

eprasa.pl 41bf0799c6

Wraz ze spadkiem temperatur wszystko zdaje się zwalniać i choć cieszę się, że chwasty tracą swój wigor, to z zadowoleniem patrzę, jak warzywa kapustne i korzeniowe dobrze przyjmują to spokojniejsze tempo. Krótsze dni mogą oznaczać mniej czasu spędzanego na zewnątrz w naszych uprawach, lecz warzywa zimowe są cierpliwe i często zadowalają się czekaniem w gruncie, aż zechcemy je zebrać na kolację. W suchy dzień warto poświęcić pół godziny na uprzątnięcie opadłych liści. Pozwala to nie tylko utrzymać porządek, zmniejszyć liczbę kryjówek dla ślimaków i zmniejszyć ryzyko poślizgnięcia się, lecz także zgromadzić cenny surowiec, który wzbogaci glebę w nadchodzącym roku.

Chociaż istnieje kilka sposobów na przygotowanie ziemi liściowej, ja zbieram liście do jutowych worków – dzięki temu wiatr ich nie roznosi – i układam je w stos w ustronnym kącie. Worki powoli rozkładają się wraz z liśćmi i przetwarzają się w próchnicę, którą można wykorzystać jako ściółkę i środek polepszający strukturę gleby.

“Grabienie liści nie tylko pozwala utrzymać porządek, lecz także gromadzi cenny surowiec, który wzbogaci glebę”

eprasa.pl 41bf0799c6

Uwielbiam rabarbar. Uwielbiam go pod kruszonką i w tartach, w chutneyach i syropach, w nalewkach owocowych oraz w postaci konfitury z porannym jogurtem, jednak przez lata nauczyłam się, że rabarbar bywa dość wybredny co do miejsca, w którym chce rosnąć. Wszystko, co ogranicza mu dostęp do wody lub słońca, odbierze mu szansę na bujny rozwój. Przekonałam się o tym na własnej skórze.

Mój pierwszy zagon rabarbaru znajdował się w ogrodzie obok kompostowników, co w moim mniemaniu miało dostarczyć korzeniom dodatkowych składników odżywczych. Rozwiązanie to sprawdzało się całkiem dobrze przez mniej więcej rok, dopóki sąsiadująca z nim winorośl nie rozrosła się i nie zasłoniła słońca. Moja kolejna próba miała miejsce na działce; pomyślałam, że ładny rządek przed drzewem figowym wyznaczy naturalną granicę między grządkami warzywnymi z przodu a częścią sadowniczą z tyłu. Znowu błąd! Żarłoczne korzenie drzewa figowego wyssały całą wilgoć z okolicznej gleby, powodując więdnięcie pierwszych ogonków liściowych mojego młodego rabarbaru. Bogatsza o te doświadczenia, posadziłam teraz nowe zagony rabarbaru, zarówno w ogrodzie przydomowym, jak i na działce, w miejscach, w których słońce i deszcz będą mogły je swobodnie odżywiać, z przestrzenią pozwalającą każdej roślinie rozrastać się wszerz.

Listopad to doskonały moment na sadzenie nowych karp rabarbaru. Przygotowuję glebę, oczyszczając ją z chwastów i dużych kamieni, a dla każdej karpy kopię spory dołek, który następnie wykładam ogrodowym kompostem. Umieszczam nową karpę w dołku i obsypuję ją kolejną porcją kompostu, dbając o to, by nie przysypać pąków, z których wyrosną przyszłoroczne pędy. Dociskam ją mocno, aby upewnić się, że korzenie mają dobry kontakt z podłożem, po czym w pierwszym roku powstrzymuję się od zbiorów, by dać każdej roślinie czas na dobre zakorzenienie się.

Przez lata nauczyłam się, że rabarbar jest dość wybredny co do miejsca, w którym chce rosnąć

POWYŻEJ: **Wykop dołek, który z łatwością pomieści cały system korzeniowy rabarbaru**
PONIŻEJ: **Ustaw roślinę tak, aby wierzchołek karpy znajdował się tuż nad poziomem gruntu**

*SARA OBLICZYŁA TO ZA POMOCĄ KALKULATORA ZBIORÓW GOOD TO GROW HARVESTOMETER NA STRONIE: GOODTOGROWUK.ORG/HARVESTOMETER

eprasa.pl 41bf0799c6

Cięcie winorośli

Teraz nadszedł czas na gruntowne cięcie winorośli. Kiedy opadły liście, znacznie łatwiej dojrzeć pędy. Skracam większość tegorocznych przyrostów, aby utrzymać zdrewniały szkielet w ryzach i zapewnić mu stabilność.

Każdego lata winogrona rosną na nowych, zielonych latoroślach, a stare łozy, jeśli nie zostaną krótko przycięte, mogą jedynie doprowadzić do nadmiernego rozbudowania krzewu. Dlatego używając czystego, ostrego sekatora, wykonuję lekko skośne cięcie tuż nad węzłem. Pozwoli to wodzie deszczowej swobodnie spływać z powierzchni cięcia, co zapobiegnie gniciu; nowe pędy w przyszłym roku wyrosną z pozostawionych pąków. Jeśli chcę skorygować pokrój winorośli i wyciąć grubsze pędy ze starego drewna, czekam do stycznia, by mieć pewność, że roślina znajduje się w stanie głębokiego spoczynku.

Późne figi

Prawdziwym przysmakiem o tej porze roku są nasze późne zbiory fig: żółte figi na działce to odmiana jesienna, a nasze przydomowe drzewo ma dwa główne okresy owocowania – w lipcu i listopadzie. Figi smakują wybornie na surowo, wspaniale komponują się w ciepłej sałatce z prażonymi orzechami włoskimi i grillowanym serem kozim, a jeśli jest ich pod dostatkiem, przetwarzam je na dżem z dodatkiem startej skórki i soku z kilku pomarańczy.

Figi muszą dojrzeć na drzewie i trzeba je zjeść w ciągu kilku dni, dlatego kupowanie owoców importowanych, które przyjeżdżają w plastikowych wytłoczkach wyścielanych folią bąbelkową, jest tak kosztowne. Uprawa własnych fig pozwala nie tylko zaoszczędzić pieniądze, lecz także pomaga środowisku, gdyż każdy kilogram fig zjedzonych z własnego drzewa zapobiega emisji 430 g dwutlenku węgla do atmosfery w wyniku transportu.*

POWYŻEJ: Koniec listopada to dobry czas na przycinanie winorośli, poprzez skracanie pędów do 2-3 pąków
PO LEWEJ: Figi zbieraj wtedy, gdy ich szypułki zmiękną, a owoce przybiorą gruszkowaty kształt

eprasa.pl 41bf0799c6

Prace na PÓŹNĄ JESIEŃ

✔ **Sadź porzeczki** Niedawno odkryłam porzeczkoagrest. To mieszaniec czarnej porzeczki i agrestu, który rodzi duże, soczyste owoce o głębokim, słodkim smaku. Ponieważ krzewy te mogą osiągać spore rozmiary, wybierz dla nich przestronne stanowisko, na którym nie będą zacieniać innych roślin.

✔ **Przesadź małe drzewka owocowe** Lubię to robić, kiedy drzewo znajduje się w stanie spoczynku, a ziemia nie jest jeszcze zbyt zmarznięta, by wykopać dołek wystarczająco duży na bryłę korzeniową. Przesadziłam moją gruszę Humbug Pear, rodzącą zielono-żółte pasiaste owoce, z ogrodu przydomowego, gdzie słabo sobie radziła, do grusz na działce, które mają się świetnie.

✔ **Przejrzyj kalafiory** Miej kalafiory na oku, aby nie przegapić idealnego momentu na zbiór, zanim różyczki zaczną się rozluźniać. Uwielbiam odmianę Romanesco z jej jaskrawozielonymi, spiralnymi różyczkami – wyglądają niesamowicie i wyśmienicie smakują!

✔ **Zbierz dynie** Odmiany dyni, takie jak Sułtański Turban, już bardziej nie urosną, więc zbierz je przed końcem października i starannie przechowaj. Ich twarda skórka stanowi naturalną ochronę, pozwalając na ich spożywanie nawet przez kilka miesięcy po zbiorze. Lubię je obrane, pokrojone w kostkę i upieczone z przyprawioną oliwą z oliwek oraz szczyptą płatków chili.

✔ **Wysiej zielony nawóz** Poświęć czas na zabezpieczenie pustych grządek, wysiewając nasiona na zielony nawóz. Używam mieszanki koniczyny, życicy i gorczycy białej. Pomaga to wiązać azot i poprawia strukturę gleby. Po wysiewie przykrywam ziemię siatką, aby dzikie zwierzęta nie rozgrzebywały nasion, gdy kiełkują i się ukorzeniają. Przyszłej wiosny młode rośliny można przekopać z glebą, wprowadzając do niej cenną materię organiczną.

✔ **Uważaj na samosiejki drzew** Mogą wyrastać z nasion roznoszonych przez zwierzęta. Ptaki upuszczają owoce bzu czarnego, które potrafią wyrosnąć na potężne okazy, a wiewiórki wybierają stare pestki owoców z kompostownika i zakopują je w ogrodzie. Jeśli nie chcesz, aby rośliny zadomowiły się w swoich obecnych miejscach, wykop je i przenieś te, które chcesz zachować, do doniczek lub na inne stanowiska, aby zapewnić im najlepszy start na wiosnę.

Kalafior Romanesco to atrakcyjne warzywo o łagodnym, orzechowym smaku, który zmienia się w bardziej wyrazisty po upieczeniu

eprasa.pl 41bf0799c6

OGRÓD BEZ STRESU

CZĘŚĆ 6: UTRZYMANIE PORZĄDKU

Ponieważ późną jesienią jest mniej pracy w ogrodzie, jest to idealna pora na wykonanie prostych prac konserwacyjnych i porządkowych – **Frances Tophill** pokazuje, jak się za to zabrać

Listopad to miesiąc, w którym rośliny naprawdę przestają rosnąć. Zdarzają się łagodne jesienne dni, lecz gdy temperatura stale spada, wzrost roślin niemal całkowicie ustaje. Choć może się to wydawać przykre, stwarza to dogodną okazję, by nadrobić zaległości w sprawach, które zaniedbaliśmy, gdy rośliny wymagały całej naszej uwagi.

Nie ma jednak potrzeby przesadzać z porządkami – pozostaw na rabatach stare, zaschnięte fragmenty roślin, jeśli to możliwe, ponieważ stanowią one schronienie i źródło pożywienia dla stworzeń żyjących w ogrodzie. Gdy opadną liście, pamiętaj jednak o wyczyszczeniu poidełek dla ptaków.

Zapomniane zakątki, stosy donic, szopy, szklarnie i nawierzchnie wypoczynkowe, które były intensywnie użytkowane w ostatnich miesiącach, można teraz uprzątnąć, uporządkować, doprowadzić do ładu i wyczyścić z myślą o przyszłym roku. Pod osłonami i w szopach jest to szczególnie ważne, aby zapewnić nam wygodne, uporządkowane miejsce do spędzania czasu w chłodniejszych; ponadto może to pomóc ograniczyć inwazję szkodników w przyszłym sezonie. Liczebność takich stworzeń jak przędziorki można ograniczyć lub je wyeliminować poprzez mycie oraz usuwanie starych resztek roślinnych i podłoża.

Taras to miejsce, w którym łatwo robi się bałagan, ponieważ często się z niego korzysta w cieplejszych miesiącach. Uporządkowanie go teraz daje szansę na wykonanie dwóch kluczowych zadań, które latem często się zaniedbuje. Pierwszym z nich jest konserwacja drewnianych mebli ogrodowych – olejowanie i zabezpieczenie ich przed zimową aurą wydłuża ich żywotność, podobnie jak naprawa wszelkich pękniętych lub uszkodzonych elementów, zanim nie będą się już nadawać do naprawy. Drugim zadaniem jest odchwaszczenie szczelin między płytami chodnikowymi lub cegłami, aby taras wyglądał estetycznie i był bezpieczny w użytkowaniu.

ZDJĘCIE: SARAH CUTTLE

OLEJOWANIE DREWNIANYCH MEBLI

Istnieją różne oleje, które ochronią meble ogrodowe, w tym lniany, duński oraz teakowy; można też użyć preparatu barwiącego dopasowanego do mebli. Olej sprawdza się najlepiej w przypadku niemalowanego, porowatego drewna. Do wcierania oleju użyj szmatki i nałóż kilka warstw. Uważam, że siedem warstw sprawdza się w przypadku sfatygowanych mebli, a dwie lub trzy zwykle wystarczają, jeśli robi się to regularnie.

eprasa.pl 41bf0799c6

PORZĄDKOWANIE DONIC I POJEMNIKÓW

To doskonały moment, aby przejrzeć donice, uporządkować je i posegregować. Prawdopodobnie i tak będziesz je przestawiać, aby przenieść wrażliwe na chłód rośliny pod osłony. Możesz także usunąć przekwitłe rośliny rabatowe, przygotowując miejsce do sadzenia cebul, oraz zebrać opadłe liście.

Kiedy przeglądasz stare pojemniki – czy to plastikowe doniczki produkcyjne w szklarni, czy cenne, większe donice z terakoty – zazwyczaj kończy się to odkryciem wielu pustych naczyń lub zaschniętych, martwych roślin. Jeśli to się zdarzy, po prostu wyrzuć stare podłoże i zaschnięte rośliny na pryzmę kompostową, a następnie wyszoruj doniczki do czysta, gdyż mogą się w nich kryć szkodniki lub ich jaja. Po wysuszeniu ułóż pojemniki w zgrabny stos – będą gotowe do ponownego napełnienia świeżym podłożem i roślinami albo do recyklingu.

Wiele centrów ogrodniczych prowadzi obecnie zbiórkę doniczek do recyklingu, więc można tam oddać plastikowe doniczki. Pamiętaj również, że większość donic z terakoty nie jest mrozoodporna. Będą wymagały zabezpieczenia w szopie lub pod izolacyjną osłoną z juty bądź agrowłókniny.

Niewielkie porządki i czyszczenie dekoracyjnych pustych pojemników sprawią, że nadal będą one dobrze wyglądać i stanowić wyraziste akcenty w całym ogrodzie. Nawiasem mówiąc, przestawianie dużych donic często odsłania odbarwienia nawierzchni tarasu, a to stanowi doskonałą zachętę, by sięgnąć po wąż ogrodowy oraz twardą miotłę i wyszorować nawierzchnię.

Po umyciu, przestawieniu, przeniesieniu i ponownym obsadzeniu pojemników przetrzyj ich brzegi, a następnie wysyp na powierzchnię podłoża warstwę żwiru lub przekompostowanej kory. Dzięki temu będą wyglądały naprawdę czysto i świeżo. Żwir lub kora posłuży też jako bariera hamująca rozwój chwastów.

10 ROŚLIN DO POSADZENIA W DONICACH

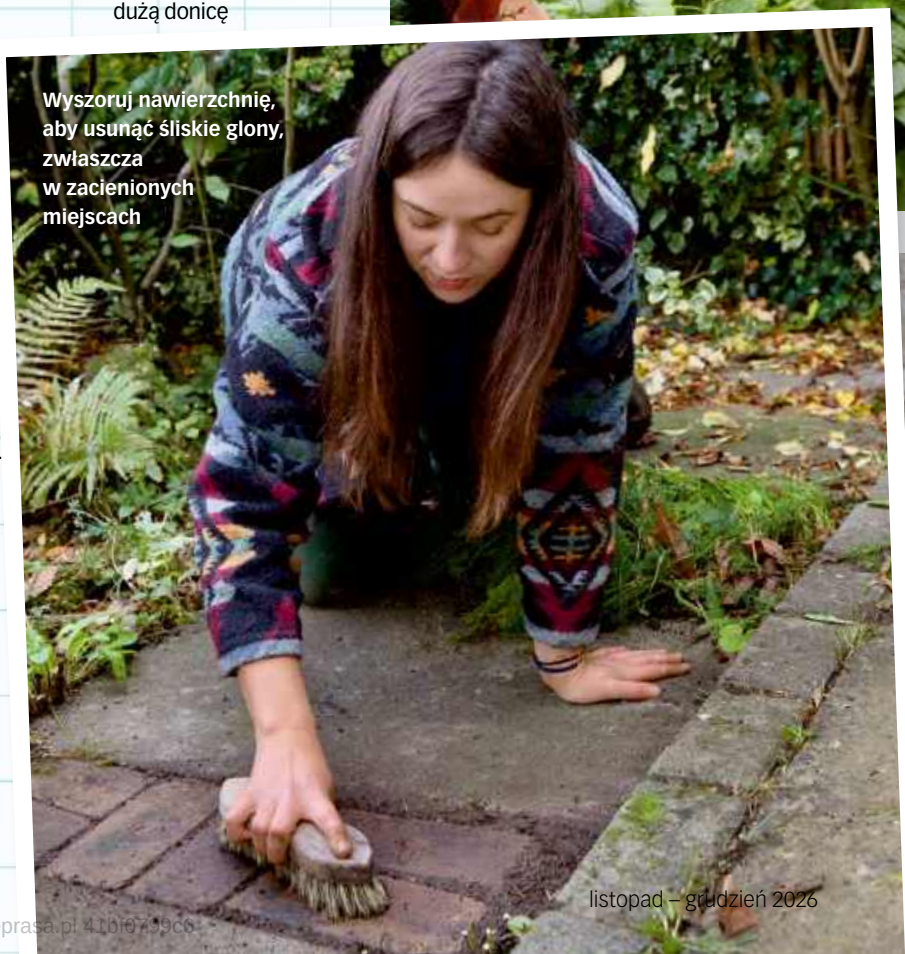
- Czosnki
- Krokusy
- Narcyzy
- Ostrokrzew – lub inne wyraziste rośliny sezonowe
- Kosaćce – holenderskie lub żyłkowane
- Mulenbekia (*Muelenbeckia*) – aby przewieszała się przez brzegi donic
- Rozmaryn – jest zimozielony i zakwitnie wiosną
- Tulipany
- Kalina koralowa (*Viburnum opulus*) lub kalina wawrzynowata (*V. tinus*) – obie utrzymują owoce zimą
- Kalina bodnantska (*V. bodnantense*) – dla pachnących zimowych kwiatów. Zapewnij jej dużą donicę

PROSTE PRACE PORZĄDKOWE

Jak zapewne się domyślasz, uwielbiam jesienne porządki. Ponieważ pozostawiam rośliny na rabatach tak długo, jak to możliwe, utrzymanie czystości i porządku w pozostałej części ogrodu równoważy tę dzikość.

1 Usuń oślizgłe, opadłe liście ze stawów i poidełek dla ptaków. Wymień także wodę w poidełkach, aby była czysta, a ptaki zdrowe.
2 Zamieć, zmyj i wyszoruj twardą szczotką tarasy oraz ścieżki, w przeciwnym razie glony i brud mogą się łatwo gromadzić, odbarwiać nawierzchnię i tworzyć śliską powłokę.
3 Usuń chwasty i mech ze szczelin w nawierzchni, a następnie w suchy dzień wmieć w nie świeży piasek. Do takiego odchwaszczania służą specjalne narzędzia w kształcie haka, które znacznie ułatwiają pracę.
4 Zbierz, umyj i zachowaj etykiety roślinne, aby były gotowe do ponownego użycia w przyszłym roku.
5 Zadbaj o swoje narzędzia – zbierz je wszystkie, a następnie oczyść ostrza i naostrz krawędzie, wyszoruj części metalowe oraz drewniane, naoliw elementy ruchome, a drewniane trzonki nawoskuj lub zaolejuj.

Wyszoruj nawierzchnię, aby usunąć śliskie glony, zwłaszcza w zacienionych miejscach

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl 4 bb67a9c6

Przytnij wybujałe zioła rosnące w doniczkach, takie jak to wyciągnięte oregano

Wydłub chwasty, które wysiały się w szczelinach między cegłami i płytami chodnikowymi

Wyczyść poidełka dla ptaków – usuń opadłe liście oraz osad, a następnie napełnij je świeżą wodą

Utrzymuj narzędzia w dobrym stanie, czyszcząc je z ziemi lub resztek roślinnych i ostrząc ostrza

eprasa.pl 41bf0799c6

Regularnie zgrabiaj opadłe liście z trawników, a następnie wykorzystaj je do przygotowania ziemi liściowej

CO ROBIĆ Z OPADAJĄCYMI LIŚĆMI

Liście roślin opadają jesienią i jest to naturalne zjawisko, choć początkujący ogrodnicy czasami myślą, że ich rośliny obumarły! Opadanie liści wywołuje u ogrodników mieszane uczucia: sprzątanie liści pozwala utrzymać porządek, lecz ściółka z liści pozostawiona na ziemi stanowi wyjątkowo dobre schronienie dla owadów i gąsienic motyli, które z kolei karmią niejednego głodnego ptaka w zimowych miesiącach.

Nigdy nie polecam palenia liści ani ich całkowitego usuwania. Radzę zbierać je z miejsc, gdzie mogą spowodować poślizgnięcie się i upadek, czyli np. z betonowych ścieżek, a zwłaszcza ze schodów. Można je również usunąć z miejsc, gdzie wyglądają nieestetycznie albo mogą uszkodzić elementy ogrodu bądź zadusić rośliny. Jeśli zalegają przez długi czas na trawniku, mogą pozostawić po sobie puste place. Wygrabiam je również z krawędzi ścieżek oraz z gęsto obsadzonych rabat, gdzie mogłyby powodować gnicie i zamieranie łodyg roślin, a także przykrywać rośliny cebulowe wschodzące wczesną wiosną.

Usunięcie opadłych liści z tych miejsc sprawi, że znikną z widoku; rośliny będą się dzięki temu w przyszłym roku lepiej rozwijać. Zbieram liście na pryzmy, do worków lub przegród kompostowych, a po około roku rozłożą się i powstanie z nich wspaniała ziemia liściowa. To produkt, który znakomicie sprawdza się jako ściółka, a po przesianiu stanowi świetny składnik podłoża do doniczek. Ziemia liściowa zastosowana jako ściółka pomoże piaszczystej glebie zatrzymywać wodę, a gliniastej zyskać bardziej gruzełkowatą strukturę.

ZDJĘCIE: SARAH CUTTLE

eprasa.pl 41bf0799c6

Dodaj do dołka wykopanego pod sadzonkę łopatkę ogrzanego w domu kompostu, aby dodatkowo wesprzeć rozwój rośliny

Posadź na grządkach zimowe sałaty

Uzupełnij grządki w szklarni zimowymi sałatami, wysianymi lub kupionymi w formie rozsady w multiplatach. Roszponka warzywna, mizuna, rukola oraz cykoria liściowa będą rosły w szklarni powoli, lecz systematycznie, dostarczając smacznych, pożywnych liści przez wszystkie zimne miesiące, zwłaszcza jeśli szklarnia jest ocieplona.

Wymieszaj łopatkę kompostu ogrzanego wcześniej w domu z ziemią na dnie każdego dołka wykopanego pod sadzonkę, aby dodatkowo wesprzeć młode rośliny, a następnie dokładnie podlej. Podlej ponownie dopiero wtedy, gdy gleba przeschnie, i miej się na baczności przed ślimakami nagimi i skorupowymi.

NIE ZAPOMNIJ

- **Zbierz i przechowaj ostatnie papryczki chili**
- **Zbieraj i wyrzucaj chore lub zamierające liście**
- **Wietrz szklarnię w ciepłe dni, zamykając drzwi lub wywietrzniki po południu**
- **Sprawdzaj rośliny pod kątem oznak obecności tarczników (tarczek pod liśćmi)**
- **Usuwaj liście z rynien i dodawaj je na pryzmę kompostową**
- **Wysiej do donic nasiona cyklamenów – utrzymuj temperaturę 12-15°C dla dobrego kiełkowania**

Przytnij folię na odpowiedni wymiar nożyczkami, zanim przypniesz ją lub przymocujesz klipsami

Zamocuj ocieplającą izolację

Zaizoluj wnętrze swojej szklarni folią bąbelkową, aby zabezpieczyć jej przestrzeń przed przemarzaniem. W zależności od tego, do czego wykorzystujesz szklarnię, może to całkowicie wyeliminować potrzebę ogrzewania jej za pomocą grzejnika zimą.

Jeśli masz szklarnię o drewnianej konstrukcji, możesz po prostu przypiąć lub przybić folię na miejscu, lub kupić zestawy klipsów mocujących do konstrukcji aluminiowych. Najpierw wyczyść szyby, aby zapewnić maksymalny dostęp światła, a folię bąbelkową przytnij nożyczkami na odpowiedni wymiar.

Wyszoruj donice i kuwetki, aby usunąć zarodniki grzybów oraz szkodniki

Wyczyść kuwety i donice

Teraz jest dobry moment na to, by zebrać wszystkie swoje donice oraz kuwety, po czym wyczyścić je przed odstawieniem do przechowania w szklarni. Zapobiega to przetrwaniu szkodników i zarodników grzybów przez zimę.

Użyj gąbki ściernej lub szczotki do naczyń, aby wyszorować donice i kuwety od wewnątrz i na zewnątrz, stosując odrobinę środka dezynfekującego. Następnie je opłucz, a gdy skończysz, będzie to doskonała okazja, by ułożyć je wszystkie według rozmiaru, dzięki czemu sadzenie i wysiewanie w przyszłym roku pójdzie znacznie sprawniej. Upewnij się, że donice z terakoty przechowujesz w miejscu wolnym od mrozu, aby nie popękały.

Regularnie sprawdzaj przechowywane plony

Regularnie doglądaj plonów przechowywanych w szklarni, ponieważ te nieco nadpsute mogą zacząć szybko się psuć, zwłaszcza jeśli temperatura jest dość wysoka.

Zużywaj natychmiast wszelkie plony, które zaczynają się psuć, aby zminimalizować straty, i upewnij się, że nie znajdują się one w pobliżu niczego, co jest podlewane i mogłoby zostać ochlapane.

Uciśnij skórkę dyni i jeśli jest miękka, zużyj warzywo od razu, odcinając zepsute fragmenty i gotując resztę.

Jeśli jakiekolwiek przechowywane plony wykazują oznaki psucia się, zużyj je natychmiast

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM; TIM SANDALL

eprasa.pl 41bf0799c6

Wytnij byliny

Usuń z rabat pędy bylin, które nie prezentują się już dobrze lub które się pokładają i nie są w stanie zimą zapewnić ogrodowi struktury. Wytnij je u podstawy, dzięki czemu szybko i sprawnie usuniesz sporą ilość materiału roślinnego. Posiekaj lub rozdrobnij łodygi i wrzuć je na pryzmę kompostową. Część z nich przetnij na pół i ułóż w stos w nieformalnej części ogrodu, aby zapewnić owadom miejsce do przezimowania. Usunięcie dużych bylin, które zimą prezentują się mało atrakcyjnie, uwydatni znajdujące się w pobliżu żywopłoty i rośliny zimozielone.

Usuwanie obumarłych łodyg wpuszcza do roślin światło i powietrze, czyniąc je mniej podatnymi na choroby

Uszczykiwanie wierzchołków sprzyja krzewieniu się rośliny i wydawaniu większej liczby kwiatów

Przytnij groszek pachnący

Uszczyknij wierzchołki młodych sadzonek groszku pachnącego, gdy osiągną wysokość 10 cm, aby pobudzić ich krzewienie się. Za pomocą kciuka i palca wskazującego uszczyknij wierzchołki tuż nad parą liści. Powinno to zapobiec nadmiernemu wyciąganiu się młodych roślin i ich pokładaniu się. Sprzyja to również rozwojowi pędów bocznych niżej na roślinie, dzięki czemu w przyszłym roku otrzymasz mocniejszą roślinę, zdolną wydać więcej kwiatów. Upewnij się, że siewki otrzymują dużo światła, aby zapobiec ich nadmiernemu wyciąganiu się.

Zabezpiecz oliwki w donicach

Uchroń oliwki uprawiane w pojemnikach przed zimowymi uszkodzeniami, okrywając koronę drzewka przewiewną włókniną ogrodniczą. Ostrożnie owiń nią wierzchołek drzewka i użyj klamerek, aby zamknąć wszelkie szczeliny we włókninie. Ustaw donicę na podstawkach, aby umożliwić odpływ wody, i owiń ją folią bąbelkową, by pomóc chronić korzenie przed mrozem. Jeśli to możliwe, przenieś donicę w osłonięty kącik, z dala od silnych wiatrów [w Polsce przed nadejściem przymrozków wnieś donice do domu – red.].

Zimą oliwki skorzystają na dodatkowej ochronie

DOBRA RADA

Przejrzyj podpory drzew. Ustaw palik w taki sposób, aby drzewo pod wpływem wiatru odchylało się od niego, unikając w ten sposób uszkodzenia kory. Zabezpiecz je miękkim więzadłem, umieszczając klamerkę przy paliku, a nie przy pniu. Trzymaj palik nisko, aby umożliwić gałęziom swobodny ruch, podczas gdy pień i korzenie pozostają nieruchome.

Róże tarasowe doskonale nadają się do wprowadzenia barwnych akcentów w mrocznych zakątkach

Posadź różę w donicy

Posadź różę tarasową w głębokim (co najmniej 25 cm) pojemniku i wykorzystaj ją do ożywienia mrocznych zakątków na mniejszych działkach lub tarasach. Róże w doniczkach są dostępne w centrach ogrodniczych jesienią, a róże tarasowe – które mają drobne liście i zwarty pokrój – łatwo uprawia się w pojemnikach. Wypełnij donicę podłożem John Innes Nr 3 i umieść w niej różę, upewniając się, że miejsce szczepienia, w którym łodygi łączą się z korzeniami, znajduje się tuż poniżej powierzchni podłoża. Dociśnij podłoże, podlej i ustaw w słonecznym miejscu.

eprasa.pl 41bf0799c6

KROK PO KROKU Sadzenie zimozielonych krzewów

Sprawdź i przygotuj glebę pod sadzenie zimozielonych krzewów. Teraz jest dobry moment na sadzenie, jeśli gleba nadaje się do obróbki. Upewnij się, że twój krzew jest mrozoodporny i że odpowiada twojej glebie oraz warunkom panującym w ogrodzie. Krzewy pstrolistne, takie jak odmiana kiścienia (*Leucothoe*) 'Makijaż', zazwyczaj potrzebują słońca lub półcienia, aby zachowały swoje efektowne wybarwienie liści. Regularnie kontroluj w tym miesiącu świeżo posadzone krzewy, upewniając się, że nie zostały wyrwane z ziemi przez silny wiatr i że gleba wokół nich nie przeschła.

1 WYBIERZ zdrową roślinę o doce-lowych rozmiarach odpowiadających wolnemu miejscu, jakim dysponujesz. Przed sadzeniem zanurz roślinę w beczce z wodą lub wiadrze, aby namoczyć bryłę korzeniową, pozostawiając ją potem do odsączenia z nadmiaru wody.

2 ODWRÓĆ sadzonkę do góry dnem i delikatnie ściśnij donicę, po czym lekko nią potrząśnij. Powinna wyjść z pojemnika. Jeśli korzenie wyrastają przez otwory w dnie, być może trzeba będzie naciąć donicę nożyczkami, aby uwolnić roślinę.

3 WYKOP dołek dwukrotnie szerszy niż bryła korzeniowa i o tej samej głębokości. Użyj wideł, aby spulchnić boki i dno dołka. Rozprostuj wszelkie splątane korzenie, następnie umieść roślinę w dołku i zasyp ziemią, dobrze ją dociskając.

4 PODLEJ posadzoną roślinę, a następnie rozłóż wokół niej 5-centymetrową warstwę kompostu, aby zatrzymać wilgoć i ograniczyć rozwój chwastów. Użyj bezorfowego kwaśnego podłoża, przeznaczonego dla roślin wrzosowatych.

1

2

3

4

Koszenie liści z myślą o ziemi liściowej przyspieszy proces ich rozkładu

Zbierz opadłe liście kosiarką

W suche dni przejedź kosiarką po opadłych liściach, aby je zebrać i zrobić z nich ziemię liściową. Ustaw noże na najwyższym poziomie koszenia, tak aby trawa nie została ścięta zbyt krótko; zapobiegniesz ogołoceniu i zabłoceniu trawnika. Dzięki temu trawnik zachowa bujny i zdrowy wygląd, a rozkład liści przebiegnie szybciej. Koszenie przyspieszy również rozkład liści bogatych w ligninę, a ubogich w azot i wapń, takich jak liście klonu jaworu i kasztanowca. Wrzuć liście na stertę do kosza z siatki drucianej lub napełnij nimi worki na śmieci, robiąc w workach otwory, aby umożliwić dostęp powietrza.

NIE ZAPOMNIJ

- Wysiej nasiona odpornych na mróz drzew i krzewów
- Przenieś worki z podłożem do wnętrza, aby zapobiec ich przemarznięciu
- Nałóż drucianą siatkę na miejsca obsadzone cebulami, aby zniechęcić myszy i wiewiórki
- Wyczyść i naostrz nożyce ogrodowe, zanim schowasz je na zimę
- Przechowuj do przyszłego roku tyczki bambusowe w garażu lub szopie

TEKST: ROSIE YEOMANS. ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; NEIL HEPWORTH; JASON INGRAM; TIM SANDALL.

eprasa.pl 41bf0799c6

Podlewaj rozkwitające grudniki, gdy podłoże przesycha, ale też pilnuj, żeby roślina nie stała w wodzie

Pielęgnacja grudnika

Teraz, gdy powinny już pojawić się pąki, a kwiaty zaczynają się rozwijać, utrzymuj kaktusy bożonarodzeniowe, czyli grudniki (*Schlumbergera*) w stałej temperaturze 18-20°C. Sprzyja to obfitemu kwitnieniu; pamiętaj, że nagły spadek temperatury może spowodować opadanie pąków.

Rośliny w pąkach należy podlewać za każdym razem, gdy podłoże przesycha, aż do przekwitnięcia, lecz upewnij się, że nadmiar wody swobodnie odpływa, tak aby roślina nie stała przez dłuższy czas w wodzie. Kaktus bożonarodzeniowy potrzebuje jesienią okresu chłodu (najlepiej 12-15°C), aby zainicjować zawiązywanie pąków kwiatowych.

NIE ZAPOMNIJ

- Pobierz sadzonki liściowe z begonii ozdobnych z liści
- Usuwaj opadłe liście z powierzchni podłoża w donicach
- W miarę spadku temperatur przenoś rośliny z dala od zimnych parapetów
- Umyj okna, aby zmaksymalizować dostęp światła w krótsze dni
- Powieś w domu termometr, by monitorować warunki uprawy

Regularnie usuwaj kurz z liści, delikatnie spryskując je wodą i przecierając miękką ściereczką

Utrzymuj czyste liście zamiokulkasa

Ta popularna roślina doniczkowa o błyszczących liściach dobrze radzi sobie w ciemniejszych zakątkach, lecz łatwo o niej zapomnieć, przez co gromadzi mnóstwo kurzu. Aby oczyścić liście, spryskaj je delikatnie wodą o temperaturze pokojowej, korzystając z rozpylacza, a następnie miękką ściereczką delikatnie zetrzyj wilgoć z każdego liścia.

Powtarzaj tę czynność mniej więcej co tydzień, jeśli roślina znajduje się w pomieszczeniu z otwartym kominkiem lub piecem na drewno, aby podnieść wilgotność powietrza. Upewnij się, że roślina stoi z dala od bezpośredniego światła słonecznego, w temperaturze 13-26°C, aby zapewnić jej liściom zdrowy wygląd.

KROK PO KROKU

Sadzenie hiacyntów

Pędzenie hiacyntów to łatwy sposób na rozjaśnienie wnętrza domu. Nie potrzebujesz do ich uprawy nawet podłoża – wystarczą szklane wazony na cebule lub dowolne szklane naczynia o węższej górnej części niż dolnej, aby cebule się z łatwością utrzymały. Upewnij się, że wybrane cebule są cebulami przygotowanymi specjalnie do pędzenia.

1 SPRAWDŹ, czy cebule są jędrne i nie wykazują żadnych oznak gnicia, zanim zaczniesz. Cebule przechowywane w ciepłych warunkach sklepowych mogą zaskakująco szybko zmiękнąć i stracić żywotność.

2 WYPEŁNIJ każde naczynie wodą, tak aby jej poziom sięgał tuż poniżej miejsca, w którym znajdzie się podstawa cebuli. Umieszczenie na dnie ozdobnych kamyków lub szklanych kulek zapewni stabilność.

3 UMIEŚĆ cebule w wazonach, spiczastym końcem do góry, 5 mm nad powierzchnią wody. Cebule mogą podrażniać skórę, więc warto do tej pracy założyć rękawiczki.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

eprasa.pl 41bf0799c6

Regularnie uzupełniaj wodę w zagłębieniu między liśćmi echmei wstęgowatej, lecz zachowaj ostrożność, gdyż nadmierne podlewanie może doprowadzić do gnicia korzeni

Zadbaj o echmeę wstęgowatą

Wymieniaj wodę w środku rozety liści echmei wstęgowatej (*Aechmea fasciata*) co dwa lub trzy tygodnie. Wymiana wody, niezależnie od jej poziomu, pomaga zachować jej świeżość i zapobiega gniciu rośliny. Delikatnie przechyl roślinę na bok, aby wylać starą wodę, a następnie napełnij zagłębienie tak, aby poziom wody wynosił 2,5 cm. Używaj czystej wody deszczowej o temperaturze pokojowej. Trzymaj roślinę w jasnym pomieszczeniu, w rozproszonym świetle, w temperaturze 18-24°C i przy umiarkowanej wilgotności powietrza.

NIE ZAPOMNIJ

- **Trzymaj zimą rośliny cytrusowe w dobrze doświetlonym, chłodnym, lecz wolnym od przymrozków miejscu**
- **Niezwłocznie usuwaj żółknące liście, aby zapobiec gniciu**
- **Regularnie obracaj wiszące rośliny, aby zapewnić im równomierną ekspozycję na dostępne światło słoneczne**
- **Umyj okna, aby wpuścić jak najwięcej światła**

Użyj termometru cyfrowego, aby uzyskać dokładne odczyty temperatury

Kontroluj temperaturę w domu

Monitoruj temperaturę w pomieszczeniach, w których trzymasz rośliny domowe, aby upewnić się, że znajdują się w najlepszym możliwym miejscu. Wraz z coraz częstszym używaniem centralnego ogrzewania i pieców na drewno w miarę ochładzania się na zewnątrz, zmiana temperatury i wilgotności wewnątrz domu może być szokiem dla twoich roślin domowych.

Umieść termometry blisko swoich roślin, aby sprawdzić, czy temperatura i wilgotność są dla nich odpowiednie; jeśli nie, przenieś je do innych pomieszczeń.

Poinsecje wymagają jedynie odrobiny troski, by cieszyć oko kwitnieniem przez dłuższy czas

Zadbaj o poinsecje

Umieść poinsecje w miejscu, w którym będą dobrze się rozwijać, aby zapewnić im jak najdłuższe, efektowne kwitnienie. Ustaw je w jasnym miejscu, z dala od intensywnego słońca i przeciągów.

Jeśli roślina ma stać na parapecie, upewnij się, że jest on wystarczająco szeroki, aby przylistki nie ocierały się o zasłony czy żaluzje. Najlepiej kupić poinsecję w bezwietrzny dzień, ponieważ wystawienie rośliny na silny wiatr może uszkodzić jej liście i spowodować ich przedwczesne opadnięcie. Gdy roślina znajdzie się już na swoim miejscu, podlewaj ją ostrożnie, gdy podłoże przeschnie, i regularnie zraszaj, aby zwiększyć wilgotność powietrza.

Utrzymuj suche podłoże kaktusów

Po oszczędnym podlewaniu kaktusów w sezonie wegetacyjnym, teraz nadszedł czas, by całkowicie przestać je podlewać, aby uniknąć gnicia korzeni. Przejrzyj spodki i wylej z nich wszelką zalegającą wodę.

Daj swoim kaktusom odpocząć, utrzymując je w suchości i zapewniając im nieco chłodniejsze miejsce niż latem, z temperaturą w nocy wynoszącą 10°C. Wyjątkiem jest grudnik, czyli kaktus bożonarodzeniowy (*Schlumbergera*), który zimą wymaga podlewania, gdy tylko podłoże przeschnie.

Kaktusy zimą znajdują się w stanie spoczynku, więc nie wymagają podlewania aż do wiosny

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM; TIM SANDALL

eprasa.pl 41bf0799c6

Zadbaj o to, by owoce bluszczu pozostały nietknięte i mogły dojrzeć, stając się wiosną cennym, pożywnym źródłem pokarmu dla ptaków

Zostaw owoce bluszczu dla ptaków

Kwiaty bluszczu już przekwitły, a teraz zaczynają zawiązywać się owoce. Unikaj ich przycinania i pozwól im dojrzeć, bo będą źródłem pokarmu dla ptaków. Owoce bluszczu dojrzewają późną zimą i często nie są zjadane aż do wiosny, lecz należą do najbardziej wartościowych pod względem odżywczym. Każda jagoda zawiera tyle samo kalorii – gram na gram – co czekolada, stanowi więc doskonały, wysokokaloryczny przysmak dla ptaków, które przetrwały zimę lub przybyły tutaj z wędrówki i muszą szybko osiągnąć gotowość do rozrodu.

NIE ZAPOMNIJ

- **Nadal wystawiaj wodę i kocie herbatniki dla jeży, gdyż nie zawsze zapadają one w sen zimowy**
- **Stwórz bogate w nektar stanowisko dla trzmieli, sadząc wcześnie kwitnące rośliny, takie jak miodunka, pierwiosnek i krokus**
- **Sadź róże z gołym korzeniem o kwiatach pojedynczych lub półpełnych, najlepiej z miękkimi liśćmi, które wykorzystają pszczoły murarki**
- **Przycinaj żywopłoty w okresie ich spoczynku, pozostawiając nietknięte owoce dla ptaków**
- **Uzupełniaj wodę w poidełkach dla ptaków, aby mogły czyścić swoje pióra, co pomaga im ochronić się przed zimnem**

Zbuduj tarasową skrzynkę lęgową dla wróbli domowych, które wolą gniazdować w koloniach.

Zbuduj taras dla wróbli

Skrzynka lęgowa podzielona na trzy sekcje jest idealna dla wróbli domowych. Z drewna wytnij: tylną ściankę 55 cm x 36 cm; podłogę 17 cm x 52 cm; przednią ściankę 21 cm x 55 cm; wieko 21 cm x 60 cm; dwie przegrody, każda o wymiarach 17 cm x 19 cm (przednia krawędź) i 23 cm (tylna krawędź); dwie boczne ścianki, każda o wymiarach 17 cm x 21 cm (przód) i 26,6 cm (tył). Przybij podłogę do tylnej ścianki, a następnie zamontuj przegrody w odstępie 18 cm od siebie. Wywierć otwór o średnicy 32 mm w przedniej ściance oraz w obu bocznych ściankach i przybij je na swoim miejscu. Zamocuj wieko na zawiasach. Przytwierdź całość do ściany o wystawie wschodniej.

Wysiej groszek pachnący

Groszek pachnący to ulubiony kwiat pszczół murarek. Wysiej nasiona na głębokość 2-3 cm do donic lub głębokich wielodoniczek wypełnionych beztorfowym podłożem uniwersalnym. Podlej dokładnie, pozwalając wodzie swobodnie odpłynąć, zamiast zbierać się na spodku. Trzymaj je w inspekcie lub nieogrzewanej szklarni i w razie potrzeby zabezpiecz przed myszami. Gdy młode rośliny osiągną wysokość 10 cm, uszczknij ich wierzchołki, aby pobudzić mocny, krzewiasty wzrost. Wysadź wiosną na słoneczne stanowisko, do żyznej gleby.

Wysiej groszek pachnący, aby latem zakwitł i zwabił pszczoły murarki

30 MINUT WOLNEGO

W miarę spadku temperatur oczka wodne pokrywają się lodem. Zwykle nie stanowi to problemu, jeśli mróz trwa jedynie kilka dni, jednak ogrodowe oczka wodne bywają zazwyczaj bogatsze w składniki odżywcze niż te naturalne, a lód może potencjalnie uniemożliwiać ulatnianie się szkodliwych substancji chemicznych, co prowadzi do śmierci żab hibernujących w mule na dnie zbiornika. Zagrzej wodę w garnku i postaw garnek na powierzchni oczka, aby delikatnie wytopić w lodzie otwór. Nigdy nie rozbijaj lodu na siłę.

ZDJĘCIA: KATE BRADBURY. ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; GETTY/SAVOILIC; JASON INGRAM

eprasa.pl 41bf0799c6

Felieton

Opowieści Titchmarsha

Przeprowadzka po niemal ćwierćwieczu budzi mieszane uczucia, lecz niesie też ekscytujące nowe wyzwania, mówi **Alan**

„Rozstania nigdy nie są łatwe, wiem…" Stara, dobra Abba – zawsze gotowa z trafnym cytatem, który w tym przypadku chyba powinien raczej brzmieć „Odpuszczanie nigdy nie jest łatwe", gdy żegnam się z ogrodem, który tworzyłem przez ostatnie 23 lata. Więc dlaczego odchodzę? Cóż… nadszedł na to czas. Czas na nowe wyzwanie. Czas, by nieco zmniejszyć zakres działań – jak to nam, osobom w nieco bardziej sędziwym wieku, regularnie się przypomina, że byłoby to rozsądne.

Szczerze mówiąc, nie planowaliśmy przeprowadzki. Kiedy odrestaurowujesz stary dom i zakładasz wokół niego ogród, wkładasz w to tyle serca i duszy, że rozstanie z nim musi być bolesne. Gdy jednak zbliżasz się już do pewnego wieku (czemu odmawiam wiary, mimo tego, co mówią liczby), zaczynasz rozmyślać o przyszłości – przyszłości, która, mam nadzieję, będzie długa i satysfakcjonująca.

> Jesteśmy jedynie opiekunami naszych skrawków krajobrazu i kawałków ziemi. Mają one trwać, dopóki potrafimy się nimi zajmować… po czym przekazujemy je tym, którzy przyjdą po nas

ZDJĘCIE: JASON INGRAM
ILUSTRACJA: CHRIS MADDEN

„Czy przechodzisz na emeryturę?" – pytają mnie. „Ee, nie!" Raczej porządkuję swoje sprawy. Opieka nad czterema akrami ziemi i domem wpisanym do rejestru zabytków klasy II była – i wciąż jest – nieocenioną przyjemnością, lecz nadejdzie dzień, gdy zacznie to przerastać moje siły, a wolałbym przenieść się do innego świata, zanim tak się stanie.

Nasze córki znalazły nowy dom. Długi, niski, nowoczesny – zupełne przeciwieństwo georgiańskiego domu wiejskiego. Z początku uśmiechaliśmy się i kręciliśmy głowami. „Jest nam tu dobrze". „Przynajmniej pojedźcie i zobaczcie".

Więc pojechaliśmy. I zauroczył nas jasny, przestronny, obszerny dom, choć wcale nie przytłaczający, usytuowany na działce o powierzchni półtora akra – której większą część stanowił zagajnik zarośnięty różanecznikami i azaliami, kameliami i pierisami. To gleba kwaśna. Uprawiając przez ostatnie 45 lat ogród na kredzie, nie sadziłem różanecznika wprost do gruntu, odkąd w wieku 20 lat opuściłem dom rodzinny w Yorkshire! Czuję ten dreszcz emocji nawet teraz, gdy o tym piszę.

To będzie zaledwie krótki spacer od wnucząt; okazja, by odświeżyć wystrój wnętrz oraz szansa, by założyć nowy ogród na innej glebie i patrzeć, jak się rozwija.

Po podjęciu decyzji dumałem długo nad zasadnością całego przedsięwzięcia. Gdy jednak mój zdrowy rozsądek w końcu przekonał mnie, że nie jest to poddawanie się i zwalnianie tempa, lecz po prostu podjęcie nowego wyzwania – wyzwania możliwego do zrealizowania w dłuższej perspektywie – niepokój ustąpił miejsca ekscytacji.

A mój stary ogród? Czy będę za nim tęsknił? Oczywiście, że tak. Jednak pogodziłem się już z pozostawieniem moich formowanych krzewów, mojej łąki kwietnej, oczka wodnego, ogrodu warzywnego oraz niezliczonych innych elementów, które tworzyłem przez niemal ćwierć wieku. Teraz przyjdzie kolej na kogoś innego, kto będzie mógł się nimi cieszyć i go rozwijać. Jesteśmy jedynie opiekunami naszych skrawków krajobrazu i kawałków ziemi. Mają one trwać, dopóki potrafimy się nimi zajmować, po czym przekazujemy je tym, którzy przyjdą po nas.

Ktokolwiek przejmie mój ogród, będzie chciał zrobić coś po swojemu – i tak właśnie powinno być. Ogrodów nie da się zakonserwować pod kloszem; są to żywe, oddychające, wciąż rozwijające się twory, które nigdy nie stoją w miejscu. Niektóre rośliny przerosną swoje stanowisko lub zwyczajnie zamrą. Inne zajmą ich miejsce. Gust nowego właściciela zapewne będzie się różnił od mojego. I dobrze. Muszą uczynić z tego skrawka ziemi w hrabstwie Hampshire ostoję, która spełni ich potrzeby oraz – miejmy nadzieję – potrzeby dzikich stworzeń, które znalazły dom w naszym ekologicznie prowadzonym schronieniu.

Będę wspominał lata, które tu spędziliśmy, jako jedne z najlepszych w moim życiu: przyglądanie się, jak wnuki przychodzą na świat i dorastają, biegając po naszej łące. Kopiec, który usypaliśmy w jednym z narożników, na którym siadaliśmy wieczorami z kieliszkiem w dłoni. Strumyk, który delikatnie bulgotał przez cały dzień; widok kościelnej wieży ponad rabatami oraz bicie zegara, które wyznaczało godziny naszych dni.

Oczami wyobraźni, gdy zostawimy to już za sobą, wciąż będę widział wyraziste kształty formowanych krzewów, wdychał bogaty zapach starych róż, obserwował kołyszące się na wietrze bladoniebieskie kwiaty driakwi gołębiej i przemierzał ścieżki wykoszone pośród pierwiosnków. To wzbogaciło nasze życie ponad wszelką miarę i nigdy o tym nie zapomnę.

eprasa.pl 41bf0799c6

Gardeners' World EDYCJA POLSKA

Polska

Redaktor naczelna
Małgorzata Wójcik
malgorzata.wojcik@avt.pl

Redaktor merytoryczny
Łukasz Skop
lukasz.skop@avt.pl

Współpracownicy
Bożka Piotrowska,
Joanna Roczyńska,
Grzegorz Falkowski,
Małgorzata Kalemba-Drożdż

Marketing i reklama
Marta Zaczek
marta.zaczek@avt.pl
tel. 22 257 84 76

Anna Brzywczy
anna.brzywczy@avt.pl
tel. 883 125 997

DTP
Studio Adekwatna

Prenumerata
prenumerata@avt.pl
tel. 22 257 84 22 (godz. 10:00–14:00)

Kolportaż
Paweł Gago
pawel.gago@avt.pl
tel. 22 257 84 24

United Kingdom

Gardeners' World UK
Head of Content – Kevin Smith
Commercial Director – Rachel Clare
Editor – Kay Maguire

Immediate Media Co Ltd
CEO – Sean Cornwell

CFO/COO – Dan Constanda

Director, Supply Chain & Licensing – Alfie Lewis

Director International, Licensing & Top Gear Magazine, UK – Tim Hudson

Head of Licensing – Tom Shaw

Head of Partners, Brand Management & Ethical Compliance – Molly Hope-Seton

Head of Syndication – Richard Bentley

BBC Studios, UK Publishing
SVP, Global Licensing – Stephen Davies

Global Director Publishing – Mandy Thwaites

UK.Publishing@bbc.com
www.bbcstudios.com

Adres redakcji
„Gardeners' World. Edycja Polska"
ul. Leszczynowa 11
03-197 Warszawa
tel. 22 257 84 99
www.magazyngardenersworld.pl

Źródłowe materiały publikacyjne pochodzą z miesięcznika brytyjskiego „Gardeners' World".

© Copyright 2026 AVT

Mimo wszelkich starań przy opracowaniu materiału do tego czasopisma, wydawca nie ponosi odpowiedzialności za jakiekolwiek błędy w tym czasopiśmie.

Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za zamieszczone na łamach pisma „Gardeners' World. Edycja Polska" treści reklamowe oraz artykuły promocyjne.

Wydawca
AVT-Korporacja Sp. z o.o.
ul. Leszczynowa 11
03-197 Warszawa tel. 22 257 84 99

Wydawnictwo AVT należy do Izby Wydawców Prasy

Miesięcznik, nr 11-12/2026

Magazyn jest wydawany na licencji brytyjskiego wydawnictwa Immediate Media Co Ltd

oraz BBC Studios

BBC Gardeners World magazine is published by AVT-Korporacja Sp. z o.o. under licence from BBC Studios, Television Centre, Wood Lane, London W12 7TQ. The Gardeners World logo and the BBC Blocks are the trade marks of the British Broadcasting Corpo-ration. Used under licence. © Immediate Media Company Limited. All rights reserved. Reproduction in whole or part prohibited without permission.

W następnym numerze...

styczniowo-lutowe wydanie
w sprzedaży pod koniec grudnia

Stylowe kompozycje z roślin domowych

Przebiśniegi: uprawa i odmiany

Polecane sklepy ogrodnicze

Krotoszyn
Szkółka Bielawni Anna Bielawna
63-700 Krotoszyn, Ordonówny 1/lok. 6
66 471 28 30 • biuro@szkolkabielawni.pl
www.sklep.szkolkabielawni.pl

Płońsk
Centrum Ogrodnicze Eljan
09-100 Płońsk, Skarżyn, Wyszogrodzka 14
603 984 504 • info@eljan.eu
www.eljan.eu

Nowodworce
Davis & Kryjan-Gardens s.c.
Centrum Ogrodnicze
16-010 Nowodworce, Kwiatowa 7
85 744 15 95 • ogrody@dkgardens.pl
www.dkgardens.pl

Tuczempy
Centrum Ogrodnicze Piotrów
Alicja Piotrów
37-514 Tuczempy, Kwiatowa 7
16 623 19 84 • kwiaty.piotrow@wp.pl
www.ogrodnictwo-piotrow.pl

W tych sklepach zawsze znajdziesz magazyn „Gardener's World. Edycja Polska" oraz wydania specjalne.
Serdecznie zapraszamy wszystkie sklepy ogrodnicze do współpracy B2B:
22 257 84 99 (godz. 10:00–14:00) • prenumerata@avt.pl

eprasa.pl 41bf0799c6

Planta®

na dobre w ogrodzie!

Gama produktów na jesień w ogrodach!

Przygotuj ogród na zimę z nami!

Zapraszamy do oglądania serii filmów instruktażowych „z Plantą w ogrodzie".

Na kanale YouTube systematycznie umieszczamy nowe filmy, subskrybcja pozwoli Wam być na bieżąco!

Dowiedz się więcej o nawożeniu jesiennym.

Zeskanuj QR kod!

z Plantą w ogrodzie!

Planta sp. z o.o.
ul. Wyszyńskiego 16A, 33-100 Tarnów, biuro@planta.pl, www.planta.pl

eprasa.pl 41bf0799c6

COST WAY
Świąteczne dekoracje
od Costway.pl
/costwaypl
/costway.pl